

POPORUL ÎNSUȘI...

Rolul și funcțiile statului nostru socialist, așa cum s-au cristalizat ele de-a lungul citorva decenii de activitate transformatoare, revoluționară, sînt analizate și definite de specialiști și teoreticieni pornind de la rezultatele concrete.

Fără îndoială, față de situația economico-socială în care se aflau la început, cînd proletariatul abia preluase puterea, acum sîntem departe, privind cu satisfacție realizări de o amploare neesperată și chiar nevisată în trecut. Bilanțuri s-au făcut și se pot face, cifrele exprimînd, de fapt, cîștigarea unui ev nou, un ev al muncii tuturor pentru toți, un ev al demnității și al avîntului creator, conștient și dinamic condus de către partidul comunistilor.

Fiecare moment al evoluției își are, însă, solicitările sale și ceea ce a fost important într-un anumit punct al spiralei a putut duce, în afară de rezultatele bune, la tendința de a menține și unele practici care nu mai corespund realităților. De aici, necesitatea perfecționării continue și conștientă a conducerii economiei și a întregii societăți, necesitatea adîncirii în practica atît a tuturor unităților de muncă cit și a organelor centrale, a statului ca entitate unitară, a democrației socialiste. În acest cadru se înscrie și recenta Consfătuire a activului de partid și de stat din ministere și instituții centrale, consfătuire de o excepțională importanță în actuala etapă de dezvoltare a societății românești, menită să constituie o cotitură în dezvoltarea ei. Rolul statului devine acum tot mai important — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu. Tocmai de aceea, acum mai mult decît oricînd, se cer stirpate inerțiile, se cer extirpate convingerile și practicile fetișizante ale unei activități formale, avînd drept rezultat doar îngreuierea deciziilor, dispersarea răspunderilor, încălecarea bunelor intenții în oceanul formalistică, a ordinelor, deciziilor și hotărîrilor care complică în loc să simplifice, care se suprapun, contrazicîndu-se adesea. A sosit momentul cînd trebuie să devină tot mai evident un fapt esențial, și anume acela că „adevărul stăpîn al destinului țării este poporul însuși, că el își construiește în mod conștient propriul său viitor“.

Pornind de la acest înalt spirit de răspundere, președintele republicii noastre a efectuat, cu prilejul menționat, cea mai amplă și mai pătrunzătoare analiză a stilului de muncă din aparatul de stat, dezvăluind cu un curaj exemplar și cu o luciditate pe care suprema răspundere a muncii de partid și de stat din țara noastră o pretinde, în adevăr, toate raziile care, în momentul de față, îngreuiază buna, rapidă și eficientă activitate de conducere din diversele ramuri, justa planificare, rezolvarea cît mai simplă și mai realistă a tuturor situațiilor care survin, mai ales în economie, în cercetarea științifică, în legislație, în investiții sau în dezvoltarea cooperării economice internaționale. „În practica sistemului nostru de organizare — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — în sistemul nostru financiar sînt neajunsuri serioase“ care duc la efecte nedorite: creșteri nejustificate ale personalului din aparatul tehnico-administrativ, superficiala pregătire a documentelor ce trebuie dezbătute la diferite nivele, fuga de răspundere, slaba cunoaștere a problemelor și slaba putere de concentrare și sinteză, lipsa controlului și a îndrumării directe, practice, a diverselor sectoare unde se ivesc situații care cer intervenții operative.

„Trebuie să discutăm deschis situația, nu să ascundem sau să ocolim greșelile și neajunsurile“ — a spus secretarul general al partidului. Și în adevăr, cu o documentare întinsă, aducînd cifre și exemple din diferite ramuri, tovarășul Nicolae Ceaușescu a făcut cea mai profundă și mai exactă critică a lanțului de practici care, perpetuate, ar conduce la stagnare și formalism sterp, îndepărtare de realități. Desigur, într-un articol care-și propune numai să marcheze un moment menit să ne solicite atenția și acțiunea creatoare, nu pot fi sintetizate toate ideile fecunde, toate concluziile de o impecabilă logică, atestînd devotamentul față de popor al celui mai înalt exponent al poporului, al partidului și statului. E important însă să reținem ideea că se impune — pentru obținerea unui salt decisiv în întreaga activitate a organelor statului — extinderea și efectivă funcționare în toate ramurile a principiului conducerii și muncii colective, în spiritul activității de partid și sub conducerea directă a partidului, evident „fără a considera că aceasta înseamnă renunțarea la măsuri operative, la răspunderea individuală, personală a fiecăruia în munca încredințată“.

Bineînțeles, soluțiile optime, în toate cazurile, presupun competența, presupun inițiativa, presupun răspunderea civică și partinică. De aici, importanța pregătirii cadrelor, a buneii lor repartizări, a reciclării și rotirii periodice. Toate aceste condiții — împlinite într-un cadru legislativ clar, din care trebuie înlăturate suprapunerile, înapertențele, cu puzderia de instrucțiuni și ordine care mai mult împiedică decît să înlesnească perfectă armonizare a tuturor resurselor precum și a intereselor individuale cu cele colective, — vor putea asigura viitoarele noastre succese.

Cuvîntarea președintelui republicii constituind un prim act public de largă semnificații după preluarea acestei înalte magistraturi, sădește în noi toți certitudinea progreselor dorite, mobilizînd în acest sens convingerile și activitatea solidară a întregii națiuni.

Iritimie BĂRLEANU:

„Iubire“

Pro-patria

Iată și cerul

Iată și cerul Moldovei în zilele albe:
manuscripte cărunte săpate în zidul
melancoliei vorbesc despre gloria cetățitor,
astrelor forma și-o schimbă îndemnate de duhul
desăvirșirii, prin codrii de-aramă și dor
curg riuri de-nțelepciune, fiecare om
este o lume blind contemplînd lumea din jur,
stele din cerul moldav vin să se-așeze
pe fruntea sculptatelor porți, casele sînt
pămînt primitiv, deasupra nopții de toamnă
plutește lin curcubeul și taina pădurilor,
la lumina unui apus de octombrie veghează
copaci cărturari, nu se-aude decît respirarea
celor de ieri către cei de acum, respirarea
celor de astăzi înspre aerul pur de unde apar
cei de mîine, iarba crește de-a dreptul pe suflet
iar din vreme în vreme un trecător se desprinde
învăluit într-o mantie de singurătate, el este
poetul acestui peisaj, taina sa este taina
nopții moldave în zilele verii biruitoare.

poemul

Poemul se zbate în inima mea ca o spadă
scriu despre șiruri de oameni din griu și din piine
despre ochiul mulțimii care-ncepe să vadă
despicîndu-se elipa spre aerul zilei de mîine.

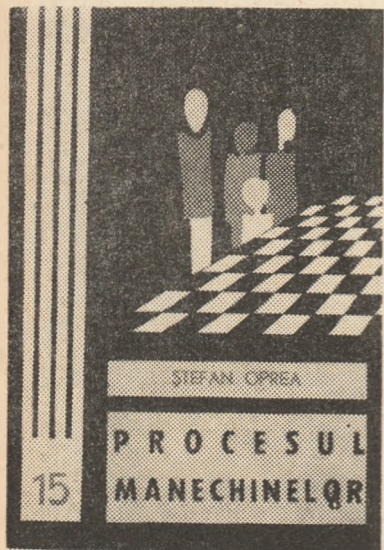
Poemul se zbate în inima mea ca o mare
scriu despre lumea ideală răsărită-n meninge
despre fluviile singelui viu inconjurînd la hotare
ziua de soare ziua de ploii ziua cînd ninge.

Poemul se zbate în inima mea ca un astru
scriu despre semnul heraldic înscris într-o stemă
scriu despre roșu și galben și despre albastru
ziua de soare ziua de ploii ziua cînd ninge.

Astfel se naște-acel sunet visat ce pătrunde
în cimpii în orașe în sufletul marilor spații
repetînd un destin luminos de magnetice unde
proclamînd printre noi o stare de limpezi ovații.

Mihail SABIN

DÜRRENMATT ȘI CONTINUATORII

De n-ar fi fost ultimul număr al „Tribunei” dedicat romanului polițist autohton aș fi putut scrie că acest gen de literatură se produce și se consumă într-un anonim quasi total. Scriitorii — rezultă din numărul citat al „Tribunei” — își fac datoria oferind cărți, publicul își face datoria citind, justificat sau nu, cu mai mult interes decât cel depus pentru literatura „serioasă”, dar critica tratează literatura polițistă cu o superbă indiferență. Și este vorba doar de o literatură care, în afară de faptul că există, se bucură de o extrem de largă audiență, putându-și deci aroga un efectiv rol educativ în planul social și estetic. Conținutul însuși al acestei literaturi, simplificat până la schemă, este în acord cu funcția explicit educativă, așa că rezervele de acest ordin, plecând de la personajele care, obligatoriu, există într-un roman polițist, trebuie abandonate cu toată decizia. Cît despre valoare, ea rămîne a fi subliniată de la caz la caz, ridicarea sta-

Extrem de pasionant debutează romanul Rodicăi Ojog-Brașoveanu, *Plan Diabolic* (Editura Militară, 1974). O întâmplare extraordinară pune pe pasagerii unui avion de curse în fața morții iminente. Cei doi piloți au fost asasinați, avionul condus de pilotul automat se va prăbuși peste patru ore. Afară doar de cazul cînd unul din pasageri știe să piloteze și poate readuce avionul la sol. E 13 iulie,

chetei pe întreaga arie a genului impunându-se cu aceeași decizie. Un exemplu de bun roman polițist îl oferă *Procesul manechinelor* de Ștefan Oprea (Junimea, 1974). Autorul în probase aderența la „gen” încă în volumul de teatru, unde *Dubla dispariție a Marthei N...* era mai revelatoare decât piesele cu trimeri aluziv simbolice. *Procesul manechinelor*, intrudit și ca materie cu piesa citată, este istoria urmăririi și a prinderii unei bande interesate în obținerea unor documente secrete, rezultat al unor cercetări de laborator. Ștefan Oprea posedă tehnica sigură a construcției personajelor tip de roman polițist, necesitînd claritatea și reducția la cîteva trăsături dominante, ca și, în sens opus, tehnica ambiguității în acțiune, pînă în pragul lămuririi finale. Eroii trec printr-o cascadă de întâmplări cu neprevăzut și suspens, nu lipsesc loviturile de teatru și răsturnările spectaculoase. Scenele-cheie ale romanului „dovedind pătrundere psihologică, se petrec la cabana din apropierea vilei profesorului Soran. Un grup de tineri își omoară timpul, imaginînd, după modelul lui Dürrenmatt, un proces în care „inculpatul” e proaspătul venit, Navih turist amator, Haralambie Ochisor. După comiterea crimei la vila profesorului, procesul se repetă, dar inculpatul, real de astădată, urmează a fi descoperit dintre cei aflați în cabană. După toate regulile jocului, cei pe care actele imediate îi trec printre principalii suspecți, sînt treptat eliminați și vinovatul este cel la care ne-am așteptat cel mai puțin. Nici Radu Similea, nici Laura, nici cinicul Ștef, toți plecați din cabană în noaptea crimei, nu sînt autorii ei, nici măcar spioana Marie-Jeanne Demetriad venită cu misiunea specială de a lua documentele de la Martha Nicolescu. Asasinul este insignifiantul Che-

avionul are în total treisprezece persoane la bord. Rodica Ojog-Brașoveanu posedă darul narației febrile, reportericești, în secvențe nervoase, cu portretizări scurte, din cîteva linii. În împrejurările excepționale prin care trec, pasagerii își descopăr adevărata față, ascunsă pînă atunci sub masca conveniențelor. Pentru această parte a romanului, modelul pare a fi *Hanul de la răscruce*. Modalitatea dezvoltării este confesiunea, beneficiarul — placidul preot Justin Făgădău. Mărturisirile sînt din cele mai dezavantaioase, pasagerii își revelează o natură morală viciată pînă la monstruos. Stewardesa s-a făcut vinovată de înscenare și delatiune, onorabilul Ciolac și-a lăsat mama să moară de foame, scriitorul Mareș se declară el autorul omorării piloților din dorința de a deveni celebru printr-un gest erostratian. Aglomerația de crime și monstruoziități din biografia fiecăruia începe deja să pară suspectă, privind cititorul de credibilitatea care trebuie să-l însoțească atunci cînd parcurge cărți de acest gen. În succesiunea confesiunilor se înserează lunga narație a infirmului Diamantopol, adevărat roman în roman, despre experiența sa de la gară și lunga acțiune de urmărire a Diavolului Alb, campion sadic al exterminării „științifice”. Cîteva

ran iar, pentru ca cercul să se închidă, printr-un joc simetric și contrastant, naivul Ochisor, Rotofeiu cum i se mai spune, inițial acuzat, devine brusc principalul acuzator, dezvoltîndu-și adevărata identitate: locotenent Vasiliu, însărcinat oficial cu cazul documentelor furate.

Paralel cu nucleul de la cabană, scriitorul are în atenție și alte fire ale încurcatei afaceri. La vila profesorului Soran, unde a fost omorîta Martha Nicolescu, absolvirea de vină a profesorului și a soției sale, deși ambii au primit vizite suspecte noaptea, dezvoltă însă o culpabilitate de alt ordin. Profesorul Soran apare ca un egoist care a anihilat treptat personalitatea Marthei, exploatată pentru propriile lucrări, pentru a umple, cum spunea cineva în roman, golul din zona științifică a personalității sale, după cum mult mai tînăra soție Livia trebuia să-i umple golul afectiv. O altă direcție, de astă dată strict polițistă, ne conduce spre celălalt furt de documente, terminat cu suspectul accident al lui Barna. Țesătura complicată a întâmplărilor, între care și cam facilă salvare a lui Vasiliu din miinile Rafinatului, absolvă pe două posibile vinovate, conducînd spre aceiași autori ca și în cazul Marthei. *Procesul manechinelor* relevă o acțiune condusă cu abilitate, într-o expresie foarte alertă și de maximă excitație, în care supărător devine un anume tic explicativ de genul: „Laura îl urmărea și aștepta să-i treacă minia. Era ca un ciine credincios care își cunoaște bine stăpînul și știe că dacă are răbdare și așteaptă, norii supărători părăsesc cerul ochilor lui”. Asemenea explicații devin cu atît mai nepotrivite într-un roman polițist, unde o zonă de mister trebuie în permanență păstrată. Cu această rezervă, *Procesul manechinelor*, se înscrie printre produsele reușite ale genului.

imagini din lagăr au dramatism dar, mai ales cursa de urmărire a Diavolului Alb prin München, Tarragona, Bolivia, Polu Sud, Madagascar, India, Alaska, se pierde într-un spectaculos pur exterior. De aici încolo, romanul capătă o puternică tentă dürrenmattiană. Puși să aleagă, pasagerii se hotărăsc, pentru a-și salva viața, să-l sacrifice pe Diamantopol și să apeleze la Diavolul Alb, care se află printre ei, pentru a pilota avionul. Modelul e, de astă dată *Vizita bătrînei doamne*. Dar, surpriză, în momentul cînd Diavolul Alb se descoperă sub chipul blajinului preot Făgădău, totul se dovedește a fi fost o ingenioasă înscenare, făcută tocmai în acest scop. Piloții reapar, pasagerii își dezvoltă o nevănuită identitate, actori și ofițeri de miliție cu talent dramatic, fiecare cu rolul său în scenariul imaginat pentru a-l demasca pe Diavolul Alb. Rodica Ojog-Brașoveanu ratează prin facilitate și prin cedare la minima rezistență un roman ce se anunța interesant. Ea ar fi trebuit să-și dirijeze toate calitățile de investigare psihologică nu în construirea unor personaje cu falsă biografie ci în definirea mult mai complexă a celor ce îl urmăresc pe Diavolul Alb, acțiune care formează miezul virtual al romanului.

CAMIL PETRESCU: „Nostalgia concretului psihologic”

Const. CIOPRAGA

Se înregistrează optzeci de ani de la nașterea lui Camil Petrescu. Temperamental, scriitorul a fost un om de bibliotecă, deschis altor orizonturi decât acelea de care era tentat de pildă Sadoveanu. A trăit în tensiune, dar într-o tensiune orientată spre luciditate, devorat de proiecte, nesatisfăcut, obstinat. Profilul unui Camil Petrescu pasiv, încovoiat de bătrînețe pare de neconceput. Dublat de un gînditor cu studii sistematice de filosofie, teoreticianul din *Teze și antiteze*, acela din *Modalitatea estetică a teatrului* și din alte pagini a contribuit în perioada interbelică la impunerea unui nou tip de scriitor: scriitorul de cultură superioară, familiarizat cu subtilitățile dialectice, interesînd nu numai în postura de creator, ci și în modul competent de a formula idei despre existență și creație. Este lipsită de personalități precum Blaga, Camil Petrescu și Al. Philippide se situează, din acest unghi de vedere, în categoria lui Valery, Gide, Malraux, cărora li se adaugă prestigiosii Sartre, Camus și alții. Dintre conceptele vehiculate de autorul *Ultimei nopți* — cîteva au reținut atenția, cîteva au suscitât polemici aprinse, altele s-au perimat, dar fervoarea argumentării continuă să impresioneze. Ca spectacol de idei, orice pagină de Camil Petrescu devine captivantă chiar dacă nu aderăm la argumentul respectiv. Vechiul concept de realism nu-l satisfăce. Scenele „adevărate” relatate cu aplomb de un romancier omniscient, generalizările mecanice în detrimentul individualului (de la baza caracterelor) nu corespond realității — ripostează Camil Petrescu — romancierii dinaintea de Proust nefăcînd decât „propuneri de realitate”. Pe urmele lui Proust, romancierul român e preocupat de resorțurile „durate concrete, adică unice”, de unde perseverența cu care urmărește substanța definitorie, esența, concretul psihologic, iar ca modalitate de expresie dislocarea structurilor geometrice, clasice, ambiția autenticității depline. Vastității (în sens descriptiv), romancierul îi opune un subliniat ideal de profunzime. În fond, „noua structură” pe care o impunea romanul proustian era mai revelator realistă decât realismul „raționalist” și „combinațiile mecaniciste” din proza secolului trecut. Cine privește comportamentul indivizilor numai din exterior, este lipsit de posibilitatea de a ajunge la esență, fiindcă în conduita lor intervine rațiunea, o luciditate care corectează, oferind reacțiilor și solicitărilor difuze, de adîncime, o anumită coerență.

Nici un alt scriitor contemporan n-a dat o mai amplă motivație estetică asupra procedeeelor proprii decât Camil Petrescu. Atunci cînd își propune să surprindă în perspectivă fenomenologică întrepătrunderile dintre stările larvare, inconștiente și reacțiile conștientizate, el se situează pe poziția unui dialectician care știe că orice reacție din prezent nu reprezintă o reacție în sine, ci o prelungire, rezultanta unei curgeri de stări interioare. Nu linearitatea, nu logica abstractă sînt caracteristice faptelor sufletești, ci mobilitatea, conținuta devenire, particularitățile determinate de condiții de spațiu și timp. „Să realizăm concretul, adică existența actuală, în această clipă și să-l reinstalăm apoi în devenire, căci alt concret nu există”, ni se spune în tezele din *Noua structură și opera lui Marcel Proust*. În ce raporturi se află autorul *Tezelor și antitezelor* față de intuiționismul bergsonian, care la Proust are un „rol considerabil”? În ce măsură e de acord romancierul român cu celălalt filosof contemporan, Husserl? Fertilă la Bergson i se pare observația că „rațiunea nu ne dă decât forme aproximative, globale, că un concept nu se poate aplica realității concrete, că numai cunoașterea intuitivă nemijlocită ne dă aspectul originar, mobilitatea vie, inefabilul devenirii... calitatea și intensitatea”, dar asupra metodei intuitive bergsoniene care duce spre metafizică și irraționalism, se schițează rezerve. Nici cu Husserl, după care esența fenomenelor trebuie văzută în perspectivă absolută, fără raporturi de cauzalitate, în afara condițiilor psihologice, deci ca o categorie ideală tînînd de conștiința pură, acordul nu e complet. „Ca să putem fi siguri de ceea ce cunoaștem — remarcă scriitorul vorbind despre Husserl — trebuie să facem abstracție de existența lumii exterioare, chiar de propriul nostru corp, să ne închipuim că nu există decât gîndirea și fluxul conștiinței noastre”. Și lui Husserl, precum la Bergson, aspectul irațional este denunțat ca un „punct slab al filosofiei lui”. Dacă studiul despre *Filosofia substanței sau Substanțialism*, rămas într-un manuscris de cîteva sute de pagini, ar fi fost definitiv, delimitările ar fi fost cu siguranță mai nete. Ce înțelege Camil Petrescu prin substanțialism? Pe scurt (din comentariile ce ne-au parvenit tangențial), el vede în substanțialism o corelare dialectică a esențelor, a formelor fenomenologice pure husserliene cu datele existenței concrete, cu precizarea că dramele umanității provin din dezacordul între conștiința absolutului și precaritatea reacțiilor cotidiene, dar și cu credința în forța spiritului de a scoate din experiența istorică puncte de vedere adecvate progresului, ridicării la nivelul noi. Un articol din 1946 (*Despre realism*) oferă o rapidă aplicare a substanțialismului în artă. Realismul nu e o întoarcere spre „real”, ci un „drum bărbătesc înainte, neconținut înainte”. Dacă opere de astăzi se întîlnesc, ideatic vorbind, cu experiențe fundamentale din trecut, acestea arată că „există un punct central către care duc toate drumurile concretului în artă, cum duc toate razele unei sfere spre centrul ei”. Creatorii autentici merg spre ceea ce Camil Petrescu numește substanță, realismul avînd o imensă funcție gnoseologică, funcție privită cu altă încredere decât de pildă la reprezentanții „noului roman” francez tentați de ipoteze în marginea realului într-un „spațiu labirintic”.

Autentic înseamnă pentru Camil Petrescu „tot ce e omogen și solidar structural, în așa măsură încît permite printr-un act de inducție identificarea întregului structural (chiar cînd acesta e mai mult decât suma părților) pornind de la parte, firește cu posibilitatea de a deduce într-o operație inversă partea din întreg”. Definiția (din prefața la *Teze și antiteze*) pune accentul, cum se vede, pe solidaritatea organică între părți, care se află într-o strînsă independență. Lecătura *Amintirilor colonelului Grigore Lăcusteanu* îi provoacă entuziasm, jurnalul ofițerului din veacul trecut constituînd pentru autorul *Ultimei nopți* „unicul document scris, autentic, pentru psihologia românească”. Cum e argumentat entuziasmul? Din paginile în cauză respiră un concret psihologic frapant, „în așa măsură că *Amintirile* lui Creangă chiar, apar livești în comparație cu ele”. Întregul jurnal păstrează „contactul originar cu viața”, personajul povestitor avînd „toate arterele și venele prinse în concret”, fiind „voaluntar ca viața însăși în impulsile ei”, reconstituînd „halucinant” momente semnificative din epocă, „potrivit aceluiași principiu al autenticului care atribuie fiecărui element energie și structura întregului”. În legătura cu epoca lui Grigore Lăcusteanu se pronunță termenul *tropism*, cu altă semnificație decât la Nathalie Sarraute. Întreaga operă a lui Camil Petrescu se ridică împotriva convențiilor în artă urmărind, dincolo de reacțiile mecanice, fondul ascuns, imprevizibil.

Satul component. Adesea, un mănunchi de case situate în locuri mai greu accesibile; uneori localitate bine dezvoltată, ținând ritmul cu centrul de comună (câteodată — mai rar, e drept — luând-o chiar cu un pas înainte). Luat separat și pus în raport cu satul-sediul administrativ, s-ar părea că este în firea lucrurilor ca majoritatea eforturilor să se canalizeze către dezvoltarea materială și spirituală a centrului. Judecând însă problema prin prisma numărului satelor ce alcătuiesc o comună și ținând deosebi cont de ponderea locuitorilor acestora, trebuie să recunoaștem că soarta de prunc adoptiv sau de cenușăreasă nu este cea meritată. Concluzia ni se pare cu atât mai limpede cu cât — evident, păstrând proporțiile — la nivel național conducerea de partid și de stat întreprinde de mai mulți ani acțiuni energice pentru dezvoltarea armonioasă a tuturor zonelor țării și nu doar a unora, în detrimentul altora.

Transferată în aria spiritualității, chestiunea nu lasă nici un fel de loc interpretărilor adiacente liniei politice a partidului, care precizează că țelul întregii activități politico-ideologice, cultural-artistică și educative trebuie să fie formarea și ridicarea nivelului de conștiință al tuturor categoriilor de oameni ai nuncii din patria noastră. Așa stând, prin urmare, lucrurile, este limpede pentru oricine că eforturile trebuie judicios și echilibrat împărțite, astfel ca fiecare locuitor al satului, indiferent de poziția lui geografică, să se bucure de o viață spirituală pe măsura necesităților proprii, și imperativelor perioadei pe care o străbatem.

Este adevărat că în destule locuri din județele Moldovei — ca, de altfel, și în cele din celelalte colțuri ale țării — prețioasă idee cu valoare de obligație capătă pe zi ce trece concretizare. Nu numai pe plan edilitar-gospodăresc, dar și pe cel spiritual, factorii de răspundere locali se străduie să asigure un progres armonios, echilibrat. Astfel, sate componente ca Heci, Verșeni, Cozia — Iași, Bivolărie, Vicovul de Sus — Est — Suceava și multe altele, se înscriu cu toată energia în circuitul modernizării vieții materiale și spirituale. Fără îndoială că asemenea exemple nu sînt singulare, ele ilustrînd o realitate care tinde să se generalizeze. Dar, pornind tocmai de la necesitatea ridicării neconținute a nivelului politico-ideologic, profesional, cultural-științific și educativ a marelui mase de lucrători ai ogoarelor — și nu numai a țăranilor cooperatori, așa cum adesea greșit se spune și se crede — se naște în mod firesc întrebarea: care este raza de întindere reală asupra căreia acționează munca culturală de masă? Cuprinde ea și cel mai îndepărtat sat component sau se limitează la centrul de comună? Or, poate, nici aici nu se manifestă cu toată forța cerută de nevoia de dezvoltare multilaterală și armonioasă?

Încercînd să răspundă la aceste întrebări, Vasile Mihăilă, directorul căminului cultural din Răducăneni — Iași, remarcă: „Pentru a reuși să cuprinzi într-adevăr întreaga populație a satului în acțiunea de ridicare generală a nivelului spiritual trebuie să rezolvi mai întâi, cel puțin două probleme. În primul rînd să ai o bază (materială și umană) de desfășurare în toate satele. În al doilea rînd, să-ți diversifici în așa fel activitatea, încît să te poți adresa nu masei deodată, ci grupurilor și microgrupurilor, alcătuite în funcție de vîrstă, pregătire, profesie, preferință, sex etc. Din acest punct de vedere, deși am întreprins cite ceva, nu ne putem lăuda cu rezultate deosebite. Unii pași înainte au fost consemnați pe

Cultura de masă **VIAȚA SPIRITUALĂ A SATULUI COMPONENT**

linia sondării preferințelor și necesităților beneficiarilor actului de cultură din comună. De asemenea, reușim să antrenăm și oameni din satele componente la unele manifestări de la centru, mai ales la cele artistice susținute de propriile formații sau de colective profesioniste, care ne vizitează mulțumitor de des”.

Este adevărat că destule județe ale Moldovei se pot lăuda cu centre de comună unde viața spirituală pulsează din plin. Asemenea păreri am aflat despre Pirtești de Jos și Bosanci din județul Suceava, despre Țibucani și Girov din județul Neamț, despre Flămînzii și Roma din județul Botoșani, precum și despre altele, din județele Iași, Bacău, Vrancea ș.a. (Cu toate că nici chiar în aceste locuri nu au fost epuizate toate posibilitățile de ridicare, îndeosebi, a calității și diversității manifestărilor). Pot fi întîlnite însă cu mult mai multe comune unde, dacă la centru se mai întreprinde cite ceva, apoi satele componente sînt date pur și simplu uitării.

Am fost în această iarnă oaspetele mai multor sate din Moldova. Am fost la Lălești și Călimănești — Vaslui, la Climești și Bogzești — Neamț, la Cristești și Măcărești Iași. Aproape peste tot, ca un leit motiv, am ascultat doleanțele sătenilor de a se avea mai multă grijă pentru întreținerea unui climat spiritual care să nu se rezume doar la o conferință două pe an, o serbare școlară, un film pe săptămîină sau odată la mai multe săptămîni, citeva cărți aduse o dată la... cînd poate sau are chef bibliotecarul comună.

„Pentru satele componente, mai cu seamă pentru cele care nu au local propriu necesar bunei desfășurări a activității cultural-artistice — ne spunea învățătorul Constantin Zgardan, apreciat cadru didactic și vechi activist cultural din Dolhești — Suceava foarte nimerite sînt manifestările de mai mică amploare (nu și de mai mică consistență, însă), dedicate grupurilor. Asemenea activități pot fi organizate la școli sau la sediul cercurilor de citit. Ele pot fi susținute cu mult succes și cu ajutorul televizorului, aparatului de radio, aparatului de proiecție ș.a., însă nu sub forma unor simple vizionări, ci prin integrarea eficientă a acestor mijloace moderne ansamblului de manifestări”.

„Ca gen de manifestare, care se pretează, de altfel, și pentru centrele de comună, noi am început să folosim sezătoarea, această veche formă de activitate, foarte complexă, căreia ne străduim să-i dăm un conținut nou și pe care, din nefericire, o ignorează foarte mulți activiști culturali”. (Maria Irimia, Românești — Iași).

„Nu cu mulți ani în urmă, în județul nostru exista o frumoasă tradiție; a poezitorilor artistici, care erau mult apreciați și pe scenele concursurilor de amatori, dar și în serile lungi de iarnă, cînd aceștia poposeau în mijlocul participanților la cercurile de citit”. (Păreri ale țăranilor cooperatori din Văleni — Vaslui).

Discutînd cu diferite categorii de locuitori ai satelor, nu o dată am auzit

vorbindu-se despre un aspect de foarte mare însemnătate: organizarea unor întîlniri cu specialiștii localnici sau veniți de la orașe chiar într-un asemenea cadru mai intim și mai restrîns — într-o sală de clasă, în casa unui sătean sau a unui cadru didactic (așa cum se procedează la Deleni — Iași, de pildă). Ar dispărea astfel distanța care, vrînd nevrînd, se așterne între cei doi factori (vorbitor și ascultător) în cazul activităților prea protocolare din marile săli ale căminelor culturale.

Mulți dintre interlocutori au sesizat un fenomen ce se manifestă adesea și în viața spirituală a satelor și care are, pe lângă un anume efect pozitiv, unele repercusiuni nedorite. Este vorba despre festivismul care îmbracă uneori activitatea cultural-artistică de masă, determinat adesea ori de tendința unor factori de a așișa cu ostentație niște realizări sau de spiritul competitiv care încă mai stăpînește mișcarea amatoare. Se neglijează astfel atragerea marii mase la realizarea și receptarea actului de cultură. În acest caz, e limpede că cel mai mult au de suferit locuitorii satelor componente, pentru care aproape nimeni nu-și mai găsește timp.

Itimie BĂRLEANU :

„Maternitate”

În fapt, e ignorat un proces... de important care ar putea oricînd să se releve deopotrivă ca bun propagator și receptor. De altfel, exemple — mai vechi sau mai noi — care să ilustreze afirmația, avem suficiente. Să aducem în discuție doar cîteva, dintre cele mai la îndemînă: satul Dumbrăvița, comuna Ruginoasa — Iași s-a făcut cunoscut în întreaga țară prin formația de dansuri; Pîhnești — Arsura — Vaslui — tot printr-o echipă de dansuri populare; — Gulia Dolhasca — Suceava, prin odinioară vestitul taraf: Vlădeni Vale — Frumușica — Botoșani, printr-o formație de teatru mulți ani neobosită. În multe alte sate, cum ar fi Heci și Verșeni — Iași, Dolia Neamț, Laura — Suceava, Pribești — Vaslui ș.a. poți întîlni manifestări reușite care contribuie la ridicarea nivelului de cultură al sătenilor, la lărgirea orizontului științific, la îmbogățirea cunoștințelor profesionale (și aceasta nu numai în cadrul învățămîntului agricol de masă, care, de obicei, nu prea își face simțit aportul), la punerea în valoare a frumoaselor tradiții locale și a comorilor artei noastre populare etc.

Impresionantă este tendința de a ieși din obișnuit în unele locuri, ieșire care se efectuează nu de dragul spectaculosului, ci dintr-o dorință mai mult nobilă, ce răsplătește în chip superior eforturile. Ne gîndim, de exemplu, la constituirea de mici colecții muzeale, cuprinzînd măturile existenței noastre bimilenare pe aceste meleaguri (Topile — Iași) — la perpetuarea unor meșteșuguri-artă — cum ar fi cioplitul în lemn (Țolici — Neamț), Preutești — Suceava, Stroiești — Iași), la practicarea încă pe scară largă a țesutului covoarelor și cusutului prosoapelor (Cristești — Iași, Călimănești — Vaslui, extrem de multe sate nemțene, sucevene și vrîncene) și la multele valori existente în alte numeroase localități, dar nepuse încă suficient în circulație, neintegrate îndeajuns ansamblului de mijloace prin care efectuăm activitatea de culturalizare, de educare patriotică și estetică a locuitorilor satelor noastre.

Investigațiile autorului acestor rînduri au evidențiat faptul — care, de altfel, nu se mai cerea demonstrat — că la ora actuală viața spirituală a satelor noastre are mai multă consistență și se desfășoară în virtutea unor țeluri precise. Propagarea acumulărilor științei, culturii, artei se face cu mijloace mult mai multe și, evident, mai evluate, iar detașamentul celor ce concurează la înfăptuirea actului de cultură impresionează deopotrivă prin număr și calitate. Intensitatea pulsului însă nu este peste tot în măsură să răspundă nevoilor spirituale ale săteanului zilelor noastre. Distanța de la satul component la centrul de comună e, cum s-a văzut, adesea o cale lungă, pe care puțini activiști culturali și alți factori de răspundere se hotărăsc să o străbată frecvent și cu folos, uitîndu-se că o bună parte a populației rurale trăiește în asemenea localități și că acești oameni sînt chemați să-și aducă în mod conștient contribuția la efortul general întreprins în patria noastră pentru edificarea noii societăți. Or, fără o viață spirituală la nivelul cerințelor pe care le implică o evoluție cu ritm susținut, aportul lor nu se poate produce pe măsura posibilităților. Să nu uităm că acești oameni sînt, într-o măsură ce nu poate fi neglijată, și creatori de valori spirituale și că sîntem datori să le restituim măcar o parte din ce ne oferă și din ce ne-au oferit înaintașii lor, cu generozitate și dragoste, secole și milenii.

Vasile FILIP

POȘTA LITERARĂ

PIONCA VABAMBA — E, așa cum spuneai în partea a doua a unei lungi propoziții, „o simplă pulbere cosmică, o pulbere fără valoare la fel ca oricare alta, o pulbere care prin banalitatea ei se găsește din belșug pe toate drumurile noastre atunci cînd nu plouă o vreme îndelungată cu inspirație (!) cu idei sau cu broaște”.

DAVIDOV CHIRICA — Nu am putut să vă răspund chiar în numărul 10 al revistei, intrucît se afla sub tipar cînd a venit poema dv. Și apoi, de ce atîta grabă? Pentru a afla că „în surîsul nostru, pe buze dure ni se imprimă un zîmbet de neșters”? Oricum, acest zîmbet imprimat în surîs e trist.

VALENTIN TUDOSE — Ar fi într-adevăr „o eroare ca poeziile acestea respingîndu-se (optimist, cred numai în această pricină) prin intoleranța față de acest gen, abundant, pletoric, în structurările epice „să vă lase pentru moment, deconcertant, în afara ideii de poezie. Pentru că dv. aveți ceva de spus și totul depinde de cum veți ști să vă exprimați în continuare. Am reținut Love story, Ultima zi a Margaretei Fabian, Eulalie.

VALER COSTIN — Ingrămădiri de cuvinte, ca acești nori traversînd cerul primăverii, și din care nu cade nici o lacrimă.

GH. MIHAI — Poeziile mi se par destul de fragile (ceva mai consistentă Zeul pierdut). Poate forța

dv. e în proză, așa că n-ar strica să riscați a trimite cîteva mostre.

MONICA ALDEA — Caligrafia dv. inspiră încredere în cuvîntul scris. Privînd-o, ești sigur că se comunică ceva de bun simț. Și chiar așa este: „Se destramă cetos orizontul cel vechi/ De mult adormit-a fantastica Troie/ Sub apocalips de veacuri. Vezi-ne, sintem perechi/ Dezgroapă, voievoade, Arca lui Noe”. Și cam atît.

VIOREL ACOSTANDEI — Cel mai bine în Pann în preajma plecării și o strofă din Adiere de april: „Clopotel de lacrimă s-a spart/ În tipătul de mugure hoinar/ În coaja de albastru tipă puii/ Și verdele s-a rupt pînă la har”. La toate acestea trebuie avut în vedere că autorul se află în anul II-B.

VIRGIL PETRESCU — „În timpul liber încerc acest joc (de-a poezia, adică) dar numai pentru mine; îmi place”. Mie nu. Mai aveți încă foarte mult de citit. EMILIA VIERU — Ați scris un poem Cîntare omului „compus din 396 de versuri și din 99 de strofe a cite 4 rînduri” din care ne-ați trimis și nouă cîteva. Bine că nu le-ați expediat pe toate. Pînă una-alta, spre a vă edifica în legătură cu poezia, poate citiți barem Cîntare omului, de Tudor Arghezi.

LUCIA STOIAN — În afară de faptul că versurile nu sînt „acceptabile”, se află și în total dezacord cu logica și gramatica.

ION NIȚULESCU — Timișoara — De data aceasta singura poezie care se detașează și pe care o și transcriu este Tirziu: „Tirziu/ vom fi ca o uitare/ cu grădinile albe ofilind/ și ne va trece prîntre ramuri timpul/ ca o dulce durere de flaut/ Se pleacă apele spre lună/ și trupul meu spre moarte /ca o fiară/ ră-

nită de liniștea pădurii/ se-nvăluie-n poveste/ un alb curat un alb de noapte/ e-o trecere prin mine către moarte”.

GHEORGHIȚA NECHITA — Cordăreni — „Satul este de despărțit în două părți de pîrlul Ibaneasa la vest de dealul Holm (dacă am înțeles bine) remarcat la noi prin înălțimea sa. Tot pe înălțimile Holmului se găsește și cei 5 stejari unde s-ar zice că a poposit cîndva Ștefan cel Mare cu oastea sa”. Reținînd informația „cronicărească” veți înțelege, stimate elev, că despre versuri este mai bine, deocamdată, să păstrăm tăcere...

SAVA LUPU — Sînteți într-o fază acumulativă: „Adun parfumuri și mirosuri/ le îngrămădesc în suflet/ pe toate.../ Apoi/ dau drumul fluturilor/ să zboare prin grădină/ Mă simt ușor/ vesel.../ Cînt.../ Și-aș vrea să zbor”. Vă urez un zbor plăcut.

CRIN MATEAȘ — Simple constatări, fără vreun sens liric deosebit.

COSTEL MICU — „Frumoasa primăvară” poate fi și așa cum o descrieți, dar noi nu aderăm la acest tip de frumusețe. De gustibus...

EUGEN BANTA — În genere, versificări mediocre. Ceva mai bine în Imn și Poem, de la nivelul căroră s-ar putea continua.

M. OLDOVEANU — Ultimele texte sînt un mixaj de banalități, de versuri înșolite și stridente. Iată doar o mostră: „Pe degete/ mîi s-a lipit cerea cuvîntelor albă/ ca o geană nînsă de mort întîrziat”. Din celălalt plic o adevărată surpriză în Intoarcere, Ritual, Ikebana. Derutante aceste diferențe de nivel de la o poezie la alta.

RED.

BORIS BUZILĂ:

Mărturii în amurg

Calmul și echilibrul, rezerva față de impulsurile polemice, menținerea unei distanțe utile față de convezitorul grupărilor efemere sînt trăsături care definesc spiritul unui interpret de literatură, prezent la lansările cărților de valoare fără solemnitate dar și fără naive elanuri juvenile. Este vorba de Boris Buzilă.

Urmărind cu răbdare în decursul ultimelor decenii spovedaniile scriitorilor, convins că multe din ele vor deveni documente de istorie literară, Boris Buzilă ne înfățișează un scenariu în care protagoniștii sînt nu eroi imaginari, ci autori de ficțiuni artistice. Om de bibliotecă, dar și scriitor capabil să surprindă în descrieri precise orașe și peisaje exotice, Boris Buzilă pornește în căutarea personajelor sale înfățișînd străzi uitate și bulevarde moderne, privind cu ochi de expert casele și obiectele caracteristice, pentru a întocmi din câteva linii decoul unor dialoguri care iau adesea aspectul unor scenele sau pledoarii pro domo. Fiecare amănunt deține capacitatea de a iradia semnificații și de a deveni sursă de sugestii. Inventarele echivalează nu odată cu un comentariu sau o analiză. Autorul este dispus să construiască din elemente concrete o lume a sentimentelor și atribuie detaliilor funcția figurilor de stil.

Aparent simplă, tehnica schițelor fugare după natură presupune un exercițiu îndelungat și o capacitate de a reflecta asupra modelului, în cursul unor rezezi schimburi de idei. Rezervîndu-și un rol secundar, Boris Buzilă conversează în mod discret, lăsîndu-și personajele să se destăinuie în libertate, nu înainte de a trasa cu precizie itinerarul dorit. Căci Boris Buzilă vine la întîlnire cu scriitorii după ce le-a parcurs opera și se reîntoarce în bibliotecă, spre a căpăta certitudinea documentului, nu odată ivindu-i-se prilejul de a corecta sau de a divulga cu o ironică indiscreție amănunte care aruncă o lumină diferită asupra unor afirmații sau reflecții.

Dacă datele de domeniul istoriei literare rețin prin ineditul lor, arta de a pătrunde în pielea personajelor și de a le imita ticurile verbale, stilul și gesticulația înfățișează adesea nu atît scriitorii, cît caractere. Desigur, cronicarul literar își notează lapidarul său comentariu stimulînd dialogul și impunînd rigoriile unei convorbiri ce nu iese din sfera specialității, înlesnind explicarea operei, lumea de sentimente și sensibilități. El se oglindește în suprafața policromă a spovedaniilor, ia parte la oscilațiile personajelor sale, pîndește cu priviri agere expresiile și penalizează imprudențele care îi determină pe unii artiști și scriitori să-și exagereze meritele ori să le nege în mod ipocrit, iar uneori să-și atribuie roluri jucate de alții.

Ironia și umorul sînt cultivate cu prudență și cu via dorință de a nu nedreptăți pe nimeni, și mai ales de a nu ofensa. Poziția sa este sfioasă și demnă, prudentă și înțeleaptă, calmă și egală pe tot parcursul. Cei 47 de poezii, romancier, dramaturg, plastician și muzicieri sînt, în majoritate, personalități de prestigiu, dar printre ei — ca și în viața de toate zilele — se amestecă și unele palide figuri de scriitori fără însemnătate. Dar faptul acesta ajută și el la stabilirea gradelor de comparație, volumul nepropunîndu-și să urmeze criteriile unei antologii, ci schemele vieții, care combină elementele după jocul întîmplării și niciodată nu aplică aceleași măsuri tuturor oamenilor, cu atît mai puțin oamenilor de artă, ce nu apar în serii și nu capătă dimensiuni similare. Farmecul evocării este asigurat nu numai de gîndurile spontane ale autorilor supuși examenului, ci în primul rînd de abilitatea criticului, de jocul spiritual impus de finele sublinieri menite să schițeze rapid un portret sau o caricatură.

Grație acestor însușiri, *Mărturii în amurg* nu rămîne doar un documentar de istorie literară. În paginile acestei cărți utile se profilează un interpret care folosește cu precizie culorile potrivite și se exprimă ca un autentic pictor al naturilor complicate și bizare. Portretele lui sînt cu atît mai demne de apreciere, cu cît modelele, uneori celebre, au trecut pe sub ochii noștri și acum le recunoaștem cu ușurință, ca într-o galerie de expoziție realistă.

TRAIAN FILIP

STELA MIRON:

Sentimente

Stela Miron iubește frumosul contemplîndu-l cu un ochi de profesionist și cu o sensibilitate evoluată spre rafinament. Încearcă o poezie a notației discursive, utilizînd un anume fel de tehnică a compoziției libere, de o aparentă dezordine. Procedul e împrumutat de la pictură. Cuvintele sînt asemenea tonalităților intermediare, descompuse („incompatibile” văzute de aproape) ale petei de culoare. Acest descriptivism impune (lingvistic vorbind), de la sine, eliminarea verbelor și o accentuată predilecție pentru nume și epite. Frecvența elipsei devine o consecință logică. Incoerența pe care o riscă autoarea privează multe texte de sugerea emoției lăuntrice. Compensarea e parțială și e dată de efuziunea sentimentală, inerent temperată de lăconism.

Plăcerea suavității și ispita minorului ornamental sînt evidente. Picturalul desfășurat pe spații largi nu lipsește totuși și, cred, aici se află secvențele remarcabile ale volumului: „Două trupuri/ au cuprins/ stelele căzînd,/ și în scripitoare paranteze/ au legat o logodnă/ în primăvara stelară:/ s-a iscat o ploaie/ galbenă-verzuie/ din care pămîntul,/ în singurătate,/ dădea cite-o Evă/ în care striga visul,/ strigau florile,/ striga din cînd în cînd/ plînsul care ardea/ în flăcări roșii,/ în apusuri,/ lăsau din nou,/ pe sevalete/ un Adam, o Evă,/ o Evă, un Adam/ în marele cadran lunar./ Au respirat culorile/ pînă ce miinile/ i-au devenit spectre,/ în virtejul luminilor transparente” (Pe sevalete).

Ceea ce am citat e mai mult decît echivalarea în limbaj poetic a unor imagini vizuale. Ni se oferă o transpunere, prin vizual, a unui motiv eminent poetic: erosul. Încercarea, dificilă în principiu, e preferabilă, în cazul de față, mărturisirilor intimiste, caracteristice unui lirism cu suflu scurt. Reticența și speculațiile lapidare nu o avantajează pe Stela Miron. Iar eleganța și bunul gust fac parte din calitățile indiscutabile.

DANIEL DIMITRIU

Criticul și istoricul literar Aurel Martin a inițiat în 1970, în cadrul Editurii Minerva din București, seria Arcada, colecție care astăzi se bucură de un mare succes. Ideea a acestei colecții: revalorificarea critică, prin lecturi moderne, a operelor fundamentale ale literaturii noastre clasice și actuale. Poezia, proza, dramaturgia și critica românească sînt redescoperite prin analize care lansează puncte de vedere originale. Colecția este în

fond și o microistorie a literaturii române scrisă de critici maturi și de tineri cu vocație. Ceea ce ne interesează deocamdată (poezia și proza) nu sînt principiile care au dus la realizarea antologiilor, modul în care a fost făcută operația de selecție, ci postfețele, revalorificările, ideile critice noi. POEZIA:

George Coșbuc. Opera lui George Coșbuc (editare ei în prestigioasa colecție Scriitori români înaintea-ză extrem de incet față de Al. Macedonski sau Barbu Delavrancea) își mai așteaptă criticul. Revalorificarea ei modernă este la ora actuală o necesitate. Nu există încă un studiu sau un eseu monografic care să ne restituie un George Coșbuc în adevărata sa identitate. O nouă culegere de versuri, Fire de tort (postfață și bibliografie de Constantin Cubleșan) îl reduce pe poet în actualitate. Criticul Constantin Cubleșan reinterpretează poemele coșbuciene descoperindu-le noutatea care ar consta „în redimensionarea tiparelor vlăguită ale modalității romantice baladești printr-o viziune naivă de trtare (proaspătă, robustă și senină, de proveniență folclorică autohtonă) a unui univers rustic viguros, plin de sănătate și forță dramatică”. Constantin Cubleșan remarcă la George Coșbuc „disponibilitatea epică”, vocația structurală a baladei, puțina de a privi spectacolul existenței de la nivelul unui olimpanism goethean, dar și din acela a unui tragic al fenomenului românesc. Lectura lui Constantin Cubleșan este a unui critic care înțelege și definește exact structura și valoarea ei în timp.

Alexandru Macedonski. Despre poezia macedonskiană Adrian Marino ne-a dat cea mai substanțială și mai strălucită sinteză. Ce se mai putea care spune astăzi în plus despre ea? O asemenea întrebare își are rostul numai dacă considerăm că o operă nu este disponibilă valoric de a înmulți interpretările critice. Ezeista și romancier Dana Dumitriu, într-o excelentă postfață, a „inventat” un Macedonski extraordinar de autentic. Studiul Dnei Dumitriu — temeinic, cu formulări memorabile, rod al intuiției, al imaginației, al unei neobișnuite inteligențe critice și nu mai puțin al talentului literar — este construit pe ideea că Alexandru Macedonski a cultivat ca temă a existenței și a poeziei, înfruntînd toate riscurile, „conștiința vocației magnifice”. Scriitorul „a întemeiat o mistică aparte a poeziei, că, înlocuind pe Dumnezeu cu Poezia, a rămas pur în zona unei credințe habotnice. Și-a închinat viața acestui zeu tutelar cu o pioșenie fanatică, furioasă și agresivă, plăcîndu-i în același timp să-și admire credincioșia, avînd orgoliul nemăsurat al celui mai credincios”. Macedonski e, după Dana Dumitriu, una dintre „figurile cele mai strani și mai tragice ale literaturii noastre”, căci poetul „vrea să trăiască vulcanic o singură dramă, se complăce într-o unică ipostază, aceea de Poet copleșit de propriul său destin, este foarte preocupat să se descrie pe sine ca erou al acestei drame”. E o dramă voită, ființă „Poezia sa interpretează, comentează, explică și epicizează un erou care este întotdeauna Poetul, adică Macedonski așa cum vrea el să fie”. Existența macedonskiană e a unui „Don Quijote, cavalier al fantasticei utopii, minat de dorința recuștigării și reintegrării într-o lume apusă, care mai crede în virtuți obosite și persistă într-o himeră”.

Ion Barbu. Să întocmești o antologie a poeziei lui Ion Barbu după un criteriu estetic (valoarea) nu e dificil. Dificilă devine interpretarea ei printr-o „anulare” totală sau parțială a opiniilor consacrate. Poezia lui Ion Barbu, ca și aceea a lui Eminescu și Blaga, este pentru orice critic un exercițiu de

REVALORIFICĂRI CRITICE (1)

maximă virtuozitate analitică, dacă nu o enormă umilință în fața Poeziei. Tulburătoare e la Ion Barbu voința, de o viață, de a ascunde emoția din poezie în ideea despre poezie. Tînărul poet Dinu Flămînd a reușit exemplar să ne ofere o lectură modernă a poeziei lui Ion Barbu, acest „miraculos edificiu utopic” care este poetul Jocului secund. Analiza lui Dinu Flămînd consacră un veritabil critic de poezie care, înainte de a trăi existența poetică a altuia, a cunoscut adevărurile și neliniștile proprii sale sensibilități lirice. Tema eselui lui Dinu Flămînd nu e întimplătoare: tînărul poet e un barbian autentic, și credem că această definire îl cuprinde a valoare și nu ca manieră. Dinu Flămînd a scris un eseu „Pentru o mai omenească cinstire a lui Ion Barbu”, dar un eseu ca „vedere totală” a unei opere, și nicidecum studiarea ei în compartimentări arbitrare. Ideile lui Dinu Flămînd nu sînt împrumutate, ci descoperite. Criticul vede în Ion Barbu un poet cu un „destin faustic”, o „natură autarhică” care și-a cucerit spațiile poeziei prin renunțări și dedublări spectaculoase. Dinu Flămînd s-a apropiat de existența poetică și morală a lui Ion Barbu cu o dragoste de discipol. El descifrează câteva simboluri, le urmărește procesul de abstractizare, consolidîndu-și astfel, cu îndrăzneală, un punct de vedere inedit. Un simbol neîntîlit pînă la Dinu Flămînd este valesca care primește în poezia lui Ion Barbu diferite înțelesuri: teritoriu malefic, viziune poetică; altul e oglinda (strălucit interpretat de Matei Călinescu) ca depozitară a realului, ca fenomen ce înlesnește dedublarea care la Ion Barbu „viețuiește în conștiință și numai prin oglinda conștiinței își poate face apariția la suprafață”. Esul lui Dinu Flămînd este un poem critic despre un poet posedat nu de geometria imaginației, ci de aceea a ideii. Comparația cu Camil Petrescu ar fi fost binevenită.

V. Voiculescu. Asemenea lui George Coșbuc, nici autorul Ultimelor sonete închipuite ale lui Shakespeare nu are o sinteză critică de mare suprafață. Timiditatea criticii în fața operei ni se pare cu totul inexplicabilă. Întîrzie să apară și o ediție critică de Opere. Și cu toate acestea despre V. Voiculescu nu încetează să se vorbească. Poetul și subtilul eseist Ștefan Aug. Doinaș a recitat poezia lui Voiculescu din perspectiva evoluției ei. Ștefan Aug. Doinaș vorbește de un V. Voiculescu poet

baroc, de un senzualism al expresiei, de o „tensiune lirică neobișnuită”, de o „dialectică a contrariilor”, de o „dramă a ființei”. Personajul liric al lui V. Voiculescu este, ca și cele mai multe personaje ale lui Mihail Sadoveanu, un personaj al începutului. Remarcabile sînt analizele lui Ștefan Aug. Doinaș la volumul Ultimelor sonete închipuite ale lui Shakespeare care se „impun ca un miracol al poeziei noastre”. Cu toate că Sonetele... au pornit de la un model, printr-o traducere imaginativă, creatoare, „Ideea și sentimentul se logodesc (...) în mod desăvîrșit”. În Ultimelor sonete... „Iubirea este identificată cu Poezia, primește din partea acesteia girul unei biruște asupra cărnii și efemerului: genialitatea eului liric care-și cîntă dragostea conferă acestui cîntec durca peste timp, participarea la eternitate” („Iubirea este geniu: cum poți s-o pui în friu”). Ștefan Aug. Doinaș definește cu pătrundere și fără greș semnificația Ultimelor sonete... „Ca și la Blaga, căruia Erosul i-a luminat ultimele creații, cîntecul de lebadă a lui V. Voiculescu e un imn cu pedale adînci ale Iubirii”.

Miron Radu Paraschivescu. Neliniștește și întristează tăcerea care s-a așternut asupra operei lui Miron Radu Paraschivescu. El, care a iubit poezii, și mai ales pe cei tineri, pe care i-a lansat, i-a sprînjinit cu toată dragostea, este astăzi aproape un poet uitat. Există în manuscris un Jurnal care ar trebui să apară. Cine își va lua răspunderea să-l facă cunoscut publicului?

De curînd, cu entuziasm și înțelegere profundă, tînărul critic Ioan Adam rediscută într-un substanțial studiu opera poetului, metamorfozele și vocile ei lirice. Ioan Adam descoperă în scrierile lui Miron Radu Paraschivescu o evoluție (de la romantismul clamoros al poeziei-manifest spre o clasicizare a expresiei), dar și un „experiment perpetuu”; ne vorbește pentru prima oară în critica românească de un poet care are plăcerea mistificării, specifică unui creator mereu dispus să se „minimizalizeze”, de „un herald al demnității”, de un „moralist”. Miron Radu Paraschivescu este un „Inflexibil Cato modern”, iar poezia lui gravitează în jurul unui inconfundabil nucleu: „Altruismul impenitent”. Studiul lui Ioan Adam este o redescoperire a poeziei „marului risipitor” care a fost Miron Radu Paraschivescu.

Zaharia SÂNGEORZAN

Iftimie BĂRLEANU :

„Decebal jură”

0 întrebare seculară se află în centrul însuși al exegezei artistice — aceea asupra valorii operei. Repusă mereu, ea este cu atât mai legitimă acum, în acest secol al tuturor tentativelor și al tuturor posibilităților de înțelegere. „Gilceava” mai veche între estetică, pe de o parte, și filosofia artei pe de altă parte, este încă actuală, în ciuda multor aparențe. Cartea lui Gaëtan Picon, Scriitorul și umbra lui, indică, între altele, această actualitate a disputei.

Picon aparține acelei „rase” de esteticieni reprezentată la noi de Paul Zari-fopol, cel care scria, cu mulți ani înaintea criticului francez, această frază memorabilă: „Se pare că în fața operelor de artă asociațiile cele mai lăaturalnice năvălesc cu o grabă singulară, ca și cum mintea caută cu toată puterea pretexte pentru a scăpa de atitudinea specific estetică. Valorile estetice sunt cele din urmă diferențiate în conștiința civilizată; această diferențiere este adesea instabilă și arta-i lesne confundată cu tot felul de pretinse rude ale ei”.

A aborda opera ca excepție — iată punctul de plecare al reflexiei criticului. Opera este o individualitate ireductibilă. Ea nu participă propriu-zis la o istorie, sau participă în măsura în care „istoria” unei arte se constituie din „fragmente” independente, numai aparent legate între ele. Există deci între istorie și estetică un anumit „conflict” accentuat, între altele, și de faptul că istoria „se încăpățânează în mod ciudat să arate din ce împrumuturi este făcută originalitatea...”. Dacă valoarea operei este... valoarea ei, abordarea artei din perspectivă filosofică nu poate fi o soluție; ceea ce încearcă aproape toți filosofii de la Kant la Heidegger nu este, de fapt, o estetică ci o filosofie a artei. Gaëtan Picon observă foarte bine că a spune despre opera de artă că este produsul societății, al rasei sau al mediului, al instinctului biologic, al sexualității, a afirmă că exprimă ideile platoniciene sau mișcarea etc. înseamnă a da artei o definiție generală care ignoră în fapt treptele valorii.

Opera trebuie văzută deci în concreto; cunoașterea ei este o „revelație” a naturii interioare a operei, revelație „pentru care iubirea e mai mult o condiție decât o consecință”. Ceea ce s-a numit cunoașterea erotică a operei trebuie refuzată din două motive esențiale. Dacă experiența estetică ar fi cunoașterea erotică, am risca să iubim toată viața una, cel mult, câteva cărți; trebuie apoi adăugat că în raporturile noastre cu opera veghează mereu un ochi al conștiinței care transformă gestul erotic în fapt de cultură.

Mai rămâne... „formalismul”. Se știe, filosofia artei nu răspunde la întrebarea valorii pentru că ea nu privește opera ci raporturile ei cu realul: conținutul, contextul, causalitatea. Formalismul (în înțelesul dat de Picon termenului) privește opera ca formă, o consideră „în realitatea ei însăși, în ceea ce, în ea, poartă valoarea”. Caracterizând reflexia lui Gaëtan Picon asupra artei, Pierre de Boisdeffre scria că ea are ca punct de plecare „un postulat, de altfel neformulat: primatul limbajului asupra semnificației unei opere” (ș.a.). Poate fi acuzat autorul Panoramei noii literaturi france-

Gaëtan Picon și posibilitatea esteticii

ze de formalism? (Unii au făcut-o!). Dimpotrivă, el observă cu grijă că „analizele formei sînt la fel de înșelătoare ca filosofiiile conținutului și condiționării”. Formele, în care am învățat că se ascunde geniul, sînt comune artei și vieții, falsului și autenticului, artei medicale și capodoperelor: „Să reproducă frumosul în forme» ne înveți: / De-aceia poezia-mi mă umple de dispreț...” — scria, atât de adevărat, Poetul. Analiza formelor a fost totdeauna dificilă, cu deosebire în arta modernă. Putem repeta acest adevăr banal: nu este lesne de definit ceea ce înțelegem astăzi prin formă, cu atât mai mult cu cât termenul însuși a fost discreditat. Dar ar fi fals, precizează Picon, să nu vedem în formă „decît această voință a formelor pure, cîștigate prin mijloace specifice expresiei”.

Este adevărat că formalismul pulverizează „carnea” operei, după cum estetica numită a conținutului o distruge, aruncînd-o în afara ei însăși. Intre aceste două riscuri, cel dintîi este preferabil, nuanțînd însă lucrurile în termenii autorului francez: „E permis să numim formă realitatea însăși a operei: dar formă atunci înseamnă altceva decît umbra purtată de categorii: forma operei este opera în întregime, un limbaj inseparabil de ceea ce el ne spune, cuvinte inseparabile de actul care le pronunță”.

Experiența estetică presupune o experiență cu operele, adică un trecut: un trecut mereu actualizat: „nu există experiență estetică pentru virginitate”. De la o epocă la alta, această experiență devine mai complexă. Veacul nostru este, desigur, cel dintîi care nu mai neglijează nici o valoare, de oriunde și de oricînd. Omul acestui pătîr de secol se află, față de omul tuturor epocilor anterioare, într-un raport inedit cu opera: „avem dorința de a reuni arta pe care o facem cu cea a tuturor culturilor... Ne găsim, observă Picon, pentru prima dată în fața trecutului total al întregului pămînt...”. Această „aglomerație gigantică” implică necesitatea unei experiențe totale, a unei „conștiințe nelimitate”, ca și pe aceea a unei rigori. Dincolo de diversitatea operelor, care constituie această experiență totală, există o „logică” a calității care face ca Racine și Basho, de pildă, contemporani fără s-o știe, să se respingă doar aparent și să confere veacului al XVII-lea o misterioasă unitate.

În fața trecutului și prezentului total al artei, critica, estetica, nu-și mai pot permite luzul niciunei miopii; necesitatea unei critici comparate se impune cu evidență. Dogmatismul trebuie, deopotrivă, depășit căci, evitînd experiența valorilor, se află în afara oricărei estetici. „Este valabilă, scrie cu îndreptățire Pi-

con, numai experiența care se referă la o conștiință deschisă a valorilor”. Criticul francez înțelege experiența estetică drept un efort de ordonare a valorilor și o consecință a acestui efort. El afirmă, de asemenea, un adevăr al valorilor, un adevăr deschis: „principiile justificării nu sînt niciodată incremenite”. Eroarea pe care a făcut-o clasicismul, mai exact, estetica („oficială”) clasică, și pe care o fac toate esteticile excesiv normative, a fost de a supune creația conștiinței și nu invers.

Evaluarea operei este, în esență, efectul unei priviri comparatiste; pentru că opera adevărată nu e cea care constituie doar obiectul unei cunoașteri erotice. Experiența estetică, scrie exact Gaëtan Picon, este confruntarea unei cunoașteri concrete și a evaluării spontane implicite cu experiența generală și reflectată a artei. El îl are în vedere mereu pe omul format, pe omul educat la școala reflexiei asupra artei: nu poți realiza valoarea operei spontan și cu „puritatea” ignoranței.

Excegeza artistică presupune, încă o dată, un trecut și un punct de vedere comparatist. Deși autorul francez găsește critica mult mai aptă prin obiectul ei să ajungă la valoare, el îi face aceleași

obiectii ca și istoriei și juosojiei artei — evadarea din perimetrul valorii: există o critică sociologică, una psihologică, una mitică etc.; cea estetică riscă să fie excesiv formalistă. Concluzia lui Picon poate fi presimțită: „Critica trebuie să se depășească în estetică”.

Se știe că impunerea ideilor privitoare la libertatea artei, la „neregularitățile” ei, ideea spontaneității geniului și conștiința existenței și a altor modele decît cele clasice au dus la înlăturarea esteticii clasice și chiar la „imposibilitatea” oricărei estetici. Mai mult, Gaëtan Picon consideră că nu numai frumusețea a murit ci și „ideea unei valori suverane și ordonatoare. Deschisă la totalitatea dezordonată a artei, la justa înțelegere a valorilor celor mai diferite, conștiința noastră estetică, neputincioasă să aleagă și nemaiputînd să ignore, a rupt cu orice ordine care poate fi definită. Artă noastră, mai mult conștientă decît creatoare, reflectă această incertitudine. Valorile au ucis valoarea”.

Estetica este însă, cu toate acestea, posibilă: în primul rînd prin faptul că opera conține în ea propria ei conștiință, și apoi din nevoia încadrării operei într-un sistem de valori umane care implică interpretarea, generalizarea etc. Înțeleasă astfel, estetica încetează să mai fie un lux, o întreprindere lăaturalnică, ci îl implică pe om într-un proces al cărui obiect este el însuși. Mai mult decît un eveniment trăit, estetica este, scrie Gaëtan Picon, „efortul de a explicita conștiința confuză pe care o pune în joc experiența concretă”, „nicidecum conștiința artei ca existență, ca fiindare artistică”, ci „conștiința artei ca ierarhie și calitate, ca valoare”. Criticul francez crede și mizează pe valoarea obiectivă a valorii: „Ceea ce numim artă nu e totalitatea operelor care au fost făcute, ci totalitatea operelor care au fost reținute”.

I s-a reproșat lui Picon caracterul excesiv polemic și negator al cărții sale, mai ales că dincolo de ceea ce neagă, el pare să nu ofere aproape nimic în loc. Dar mai toate negațiile sale sînt — în reversul lor — afirmații. Ceea ce irită poate este faptul că Picon nu „pune mina” pe valoare și nu spune — iat-o, ca și cum inefabilul ar putea fi ținut în căușul palmei. Sensul „negațiilor” criticului este afirmația contactului cu opera concretă și cu valoarea care transcende concretul și contextul operei. „Negațiile” sale afirmă, de asemenea, legitimitatea și excelența prezenței artei în viața omului contemporan. „Reproșăm artei că-și urmează propria ei cale: vrem ca ea să slujească”, zîmbește ambiguu Picon. Dar poate că niciodată ca în acest secol arta nu s-a dovedit atât de „utilă” și drept una din marile îndatoriri ale omului.

Va rămîne mereu, desigur, un decalaj între operă și conștiință, între artă și estetica ei. Altfel însă de cum s-a afirmat adesea, în nici o epocă anterioară critica nu a fost atât de aproape de acel ceva care „fuge” mereu și care rămîne simburele indicibil al operei. Distanța rămîne — aceea dintre operă și umbra ei (o distanță numai interioară) — dar o carte ca aceasta a lui Gaëtan Picon este o dovadă a apropierei.

I. CONSTANTINESCU

VASILE CONSTANTINESCU

lumină ginditoare

Plai românesc cu sunet de baladă,
Cu păsări fără moarte în pridvoare,
Pe fruntea ta de vis curg nunți solare
În crudă puritate de zăpadă.

Din veci ard flăcări pe comori în zare
De rostul tău zidite, să respire
Speranță din speranță spre-mpănire,
Pămînt născut din soare și gîndind spre soare.

Destinul tău e sfînta încordare
Să naști lumină, legendar pămînt
Al înfrățirii noastre mișenare;

Cu fruntea-n slava soarelui, avînt
Etern, speranței spre a da vibrare —
Plai românesc: lumină ginditoare.

ca un cîntec de pasăre

Fără vorbe mari — să ne încredem în dragoste,
Așa cum primăvara, prin flori și lumină,
Durerea țărîinii preschimbă în cîntec de pasăre —

O, să înălțăm ochii în zări netulburate
De nici o durere, martori ai luminii,
Așa cum vechii poeți din pierdute legende
Sub cer aveau întotdeauna demnitate de bronz —

Iubito, tăcerea aceasta va fi cel mai frumos imn
În care să ne regăsim speranța și ființa.

Îți amintești ce minunate sînt diminețile? — cine
Ar putea să le fure purpura ce innobilează?
Cine ar putea să le vadă altfel decît
cu aur pe frunte? — o, asemenea lor neîncetat
Să trecem prin lume, și prin visul nostru...

O, sub nobilă strălucire de purpură, iubito
Să învățăm de la eternele dimineți ce-i speranța,

Ci așa cum visul țărîinii se preschimbă în cîntec de
pasăre,
Fără vorbe mari — să ne încredem în dragoste.

contemplație

Singurătatea ochilor ce mor
Învinși în joc de aștri în surpare,
Cînd, cremene de zei, în nebunia lor
Clipele-n virtej de albă zare
Se sting... O, marea lor singurătate
Cum peste suflet ne răstoarnă-n vînt
Viori păgîne, să ne doară umbra
Ecoului din urma golită de pămînt...
Cobor în ochii mei ca într-un vis
Al minții sieși neadus aminte,
Ci amintirea peste mine-mî mint —
Și ochi în ochi se-ntuncă fierbinte..

viața necesară

Din speranță este omul, din cuvînt și din visare,
Sfînte-n zbor sînt păsările care pentru noi sub soare
cîntă,

Deci să cerem de la soare dreptul să ne credem soare
Și să fim în noi lumina lui visînd strălucitoare
Căci numai prin acest drept lumina însăși se cuvîntă.

Deci să cerem de la soare dreptul de-a iubi sub soare,
Dreptul de-a muri sub soare, căci și moartea e lumină,
Dreptul miinii ca pachet de mușchi să fie, dar și
floare,

Deci să cerem de la soare raza lui spre noi să vină.

Ah, pachet de mușchi e mina, dar în mină-i și iubire,
E nevoie de iubire chiar și-n carnea sfîntă-a miinii —
Mina poate fi idee, cer chiar poate fi, e cerul crud
al piinii

Și e cerul dînd speranței o lumină, iar luminii dînd
simțire.

Nu-i speranța citeodată vis al slavei în candoare?
Păsările zboară-n slava zării și doar simple păsări
sînt,

Din speranță este omul și el zboară prin cuvînt —
Un cuvînt poate fi soare, precum poate fi eroare,
Important e însă faptul că el poate fi și soare.
Important e că-n speranță un cuvînt poate fi sfînt.
Că-acest drept poate să-l aibă și să-l ceară un cuvînt.

Da, pachet de nervi e omul, dar în nervi e și lumină,
Un nimic sub soare-i omul, însă și prin om răsare
Acest soare, fiindcă-n lume acest soare și prin om
ființă are —

Deci să cerem de la soare raza lui spre noi să vină
Și în noi să fim lumină pînă-n clipă de apoi,
Deci să cerem de la soare dreptul să ne credem soare,
Dacă el prin noi răsare, acest drept există-n noi.

Subofiterul intră pe poarta depozitului, se apropie de sentinela și îi spune să anunțe sergentul de zi. Ostașul bătu de trei ori într-o placă de metal agățată în salcîmul sub care se adăpostea de arșița soarelui, și după o clipă de ezitare ceru o țigară. „Se încheie săptămîna de cînd n-am primit tutun. O fumez după ce ies din post“. Noul venit zîmbi, așeză jos valiza mică de placaj, întinse ostașului pachetul și îi spuse să ia două, apoi își scoase cascheta și își șterse fața și ceafa cu o batis-tă mototolită, deja îmbibată de transpirație amestecată cu praf. De sub salcîm, sentinela îl cerceta cu o vie curiozitate. Și avea de ce. Sergentul major era un om din cale-afară de scund și de subțire. Și purta o pereche de cizme croite anapoda, cu turețile ca niște pîlnii, în adîncimea și lărgimea cărora se pierdea cu totul. „Seamănă cu un chișcar încălțat“ își spuse sentinela în gînd. Curînd, dintr-un bordei apropiat ieși un caporal deșirat și smolît la față, care se îndreptă spre poartă schiopătînd și subofiterul se lumină la față, așteptă să se apropie și cînd fu convins că nu se înșelase îi strigă bine dispus:

— Dormi în timpul serviciului, caporal. Carcera te mînîncă.

— Dumneavoastră erați?! se arătă la fel de bucuros ostașul. Bine ați venit! Îmi luasem gîndul... Dar mai întîi să vă conduc la viitoarea locuință. Bineînțeles, tot bordei. Mi se pare că patul e gata pregătit.

Porniră. Din văzduh se revărsau nesfîrșite suvoaie de căldură. Totul în jur părea încremenit, fără viață.

— Ce vești aduceți? Planul acela stă încă în picioare? întrebă caporalul.

— Stă, Neacșu, și se cere îndeplinit de urgență. Altminteri nu veneam...

— Cînd vom putea întrebunța cu folos armele astea? Cînd?

— La timpul potrivit, Neacșule. Eu nu știu. Alții însă... Tu? Ce vești?

— Bune. Am în cap cîteva variante. Cheile sînt pregătite. Este aici un fost armurier. A înțeles totul din două vorbe.

— Cine-i comandantul companiei?

— Căpitanul Cezar Bogdan. E venit de peste mare sau mai bine zis din spital. Îl vedem rar. Are un picior hăcuit de schije.

— Bogdan?! murmură subofiterul. Cezar Bogdan... La o asemenea surpriză nu mă așteptam.

— Îl cunoașteți?

— Binișor. L-am avut comandant, cîteva luni, înainte de începerea războiului.

— Asta înseamnă că va fi și mai bine. Dar uite că am ajuns la destinație. E aici înăuntru un sergent. Mîna dreaptă a căpitanului. El știe tot... Vreo carte-două, cumva?

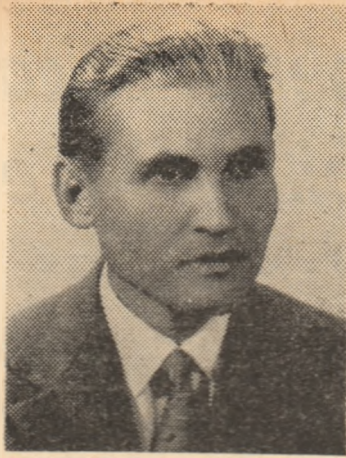
— N-am uitat. Le am în valiză. Mulțumesc, Neacșule. Cînd voi avea nevoie de tine, te caut. Deocamdată nu ne prea cunoaștem...

— Mormînt! Plec la post. Sînt sergent de zi.

Rămas singur, subofiterul își aprinse o țigară și îl urmări cu privirea pe Neacșu. Adus de spate, caporalul se îndepărta schiopătînd. Îl cunoscu în urmă cu șase luni, într-o împrejurare ciudată. Se afla pe front, undeva în apropierea Iașului. În acel punct, linia de apărare trecea prin curtea unui conac ai cărui proprietari, sau se evacuasera în mare grabă saurenunțaseră de bună voie la lucrurile greu transportabile. Rămăse mobilă și o vastă bibliotecă cu mai toate volumele legate în piele. Acolo l-a întîlnit prima oară pe Neacșu. Și poate că nu i-ar fi observat prezența dacă nu l-ar fi văzut absorbit de o treabă absurdă și inutilă în acel loc și în acel moment. În răzgul dintre lupte, caporalul intra în bibliotecă, scoțea cărțile din rafturi, con-

DUMITRU IGNEA

Zile fierbinți

fecționa pachete bine legate cu cablu telefonic și le căra într-o încăpere de la subsol. La început a crezut că ostașul face foc cu ele. L-a întrebat, și Neacșu i-a răspuns că-i păcat să fie sfărîmate de bombe sau arse, și că se gîndise să le pună la adăpost. Au stat îndelung de vorbă, o dată și încă o dată. În viața civilă, caporalul era un simplu muncitor brutar. Îndrăgise cărțile, citea mult, și a-casă și la brutărie, lingă cup-tor, pînă se cocea piinea. Nu avea o bibliotecă personală. Împrumuta de la prieteni, de la anticariate, de unde găsea. S-au împrietenit. La un atac, brutarul a fost rănit. Cu o lună în urmă, reîntîlnindu-se, subofite-rul a apelat la ajutorul „bibliotecarului voluntar“, cum obisnuia să-i spună în glumă, pen-tru îndeplinirea unei misiuni importante ce-și avea punctul de plecare la acest depozit. Neacșu a acceptat. „Oare toți muncitorii sînt la fel?“ se întrebă în gînd subofiterul și intră în bordei.

Îl împinse o înșeie perfec-tă. Mișcă ochii și prima imagine întîlnită fură tălpile unei pe-rechi de bocanci garnisiți cu rinduri dese de purici mari de metal. Luceau în lumina clar-obscură.

— E cineva viu în cavoul asta? întrebă.

Soldatul Curcă sălta capul, nu văzu pe nimeni și se crezu prada unui vis. Dar licărul în întuneric al jarului unei chigăce de țigară îl convinsu că e treac. Se sculă de pe pat și ridică miinile cu intenția de a-și freca pleoapele, dar se opri la înmățata drumului, cu ochii gîl-tiți nu atît asupra simbolului de lumină ce părea suspendat în aer, cît la muștata sub care acesta mocnea. O muștă țî-ne cunoscută, stufoasă, crescută în neștre.

— Să trăiți, domnule sergent major! răcnii asurzitor și, în loc să-și corecteze poziția, căzu pe marginea patului.

— Afurisită lighioanș am în coastă... Ce streche a mai dat peste tine? mirii furios sergen-tul Chiuaru și se sprijini într-un cot.

— Bine v-am găsit, strigă sergen-tul curmă subofiterul supărarea și nedumerirea sergentului. Înaintea pînă în mijlocul bordeiului, se așeză pe valiză și continuă cu voce domoală: astăzi e ziua surprizelor. Despre căpitanul Bogdan am aflat cînd nici nu mă așteptam, pe Curcă și pe Chiuaru îi am în față. Cine urmează la rînd? Toată compania?

— Domnul sergent major Patîc!.. exclamă surprins sergen-tul și se ridică sprinten în picioare.

— Eu sînt. Viu și cu muștața după mine. Unde-l pot găsi pe căpitan?

— La ora asta, ca de obicei, lingă „valiza“ dumnealui vorbi-toare, întovărășit de un maldăr de ziare făcute ferfeniță. De o bucată de vreme pe căpitanul nostru îl macină o boală necu-

noscută mie. Curcă zice că zace „de inimă rea“.

— Să mergem la el, hotărî subofiterul.

Ieșiră în soare. Chiuaru își răsuci tacticos o țigară groasă și o aprinse. Patîc îl privi cu băgare de seamă și abia acum îi văzu obrazul stîng slujit de o imensă cicatrice. De fiecare dată cînd sugea din țigară, urma vechii răni se contracta și căpăta o culoare lilieacă. În același timp, mișcarea așternea pe obraz un suris străin și nedorit, în total contrast cu partea dreaptă a feței care rămînea umbrită de seriozitate.

— Cînd ai fost decorat cu medalia aia necrocită? Întrebă subofiterul.

— În primăvară. Acolo unde mulți au fost și puștii au scăpat, răspuse sergentul și arătă cu mîna într-o direcție imprecisă.

— Cum a fost acolo? Sep-vestesc niște grații.

— Cum să fie?... Foc, fum, mori, schișoag... Războiul. Nu-mi prea place să-mi aduc aminte.

— Cui îi place?... Deși n-are treabă și cu mine.

— Chiar să vezi și tot nu poți. S-au adunat cam multe, domnule subofiter. Trei ani de chin, de spaimă; înțind prin conștiință înșelăciunile tinerețe to-cată, dintr-o pînză și aruncată în vînt. Răbdă, răbdă, răbdă, dar pînă cînd?

— Și mai cu seamă pentru ce?

— Pentru crava mîștii!

Îl stăruie pe căpitan la locul stîng de Chiuaru. Ședea lungit lingă „Brace“-ul său jerpelit. Sergentul citi la locanții și ră-mase în așteptare, atent mai mult la muștata lentă a unui țîngă prăfuit care se chinuia să scape din rețeaua incilcită a parazitilor.

— Stă, jos, Chiuaru, îl îndrămnă Bogdan fără să-l privească. Îi ghicise prezența după umbra ce se așternuse peste aparat și iarba din jur.

— Nu sînt singur, domnule căpitan.

Bogdan întoarse curios capul. La început nu sesiză decît contrastul izbitor, oferit de alătura-rea celor două siluete. Schită un început de zîmbet care însă se stînsă imediat.

— De unde l-ai scos Chiuaru? întrebă surprins.

— Să trăiți, domnule căpitan! Sergentul major Dan Patîc...

— Ajunge, mustăciosule, îl întrerupse Bogdan, bine dispus. Un al doilea, asemănător ție, nu găsești în toată armata română. Deci tu ești ofiterul anunțat și cam mult așteptat?

— În carne și oase... Își privi încălțămîntea caraghioasă și adăugă: dar mai mult în cizme.

— Nu te-ai schimbat deloc, Patîc. Fii binevenit. Mă bucur sincer că te văd. Ia loc și scu-ză-mă că nu te întîmpin în picioare, conform regulilor noastre. Nu-mi permite ținuta.

Subofiterul se așeză pe iarbă. Chiuaru spuse că trebuie să

schimbe posturile și plecă. Ră-mași singuri, Bogdan și Patîc se priviră unul pe altul, cu ne-ascunsă curiozitate. Bogdan își pipăi îndelung barba nerasă, a-poi deschise portharta, scoase un pachet de țigări Golf și îl servi pe Patîc.

— Te credeam în alt loc, Pa-tîc. După chestia aia...

— Am fost și-n locul ăla și-n alte locuri...

Bogdan își amîntea rareori de subofiter, aproape îl uitase. A-cum, într-o fracțiune de secun-dă, memoria reconstitui totul și mai cu seamă acea întîmplare, pe atunci ieșită din comun. Se petrecuse în primăvara anului 1941, cînd Antonescu inițiasă un plebiscit în cadrul căruia cetă-tenii fuseseră chemați să răs-pundă prin „da“ sau „nu“ la întrebarea dacă sînt de acord cu intențiile și metodele sale de guvernare. A fost consultată și armata. Soldații veneau pe grupe în fața comisiilor și răs-pundeau în cor printr-un „da“ răspicat, repetat dinainte sub supravegherea ofiterilor. Cînd a venit rîndul subofiterilor aflați sub comanda lui Bogdan, ser-gentul major Patîc a făcut opi-nie separată răspunzînd apăsător: „nu“! Două zile mai tîrziu, subofiterul fu chemat la regi-ment și, din acel moment, că-pitanul nu l-a mai văzut. Se zvonise că ar fi fost condamnat.

— Ai stat la pușcărie?

— Cîteva luni, într-un lagăr... După începerea războiului m-au trimis la un batalion de reabi-litare.

— Ce te-a determinat să spui „nu“? Ai avut un motiv întemeiat?

— Mai multe, domnule căpi-tan, mai multe... Eram otrăvit. Turbam. Ploaia ordinelor de chemare ce nu mai înceta, piinea amestecată cu mălai, bătaia introdusă oficial în armată și mai cu seamă acel ordin stupid și umilitor care obliga pe sol-datii români să salute primii pe soldații nemți.

— Și ce-ai cîștigat?

— Dar dumneavoastră?

După cîteva clipe de tăcere, Bogdan schimbă firul discuției și dădu indicații în legătură cu gospodărirea companiei. Îl informă despre mecanismul livrării armelor și munițiilor. Patîc, la rîndul său, încercă să-i sondeze starea de spirit. Se interesă de soarta fostei companii, de rana căpitanului... Îi prinse înserarea. În drum spre bordeie, Bogdan îl întrebă dacă n-a adus cu el ziare. Patîc îi spuse că are cîteva în valiză.

Subofiterul se dovedi a fi un om deosebit de activ. Nu stătea o clipă, părea că uitase de somn. Reor-ganiză schimbările, mai cu seamă cele de noapte, re-partizînd ostașii în funcție de puterea și sănătatea fiecăruia. Îl numi pe Neacșu în funcția de artelnic, („temporar“, „bibliotecarul“, pînă rezolvăm pro-blema noastră“) răscolî toate bordeiele și ordonă ca întregul cazarmament să fie scos zilnic la soare. Într-o săptămîna reuși să cunoască pe fiecare ostaș în parte. Neștiutorilor de carte le scria personal cărțile postale. Ostașii îl porecliseră „Svîrlugă“ și se minunau că, în neostoita lui alergătură, nu-și pierdea încăpătorele ciubote. Se cruce-au și de cît era în stare să fu-meze. În colțul gurii, sub muștața asemănătoare cu o stra-șîngă de casă acoperită cu paie, mocnea veșnic nestîns, un capăt de țigară.

Seara, tîrziu, lua o pătură și se culca afară pe iarbă. A refuzat patul ce-i fusese pre-gătit; i l-a oferit definitiv lui Chiuaru. Dacă sergentul nu dormea, îl scoțea și pe el din bordei. Mai întodeauna li se alătura și Curcă. Stăteau de vorbă pînă îi prindeau zorile.

Chiuaru se obișnuise să-l aștepte, așa cum îl aștepta și a-cum, numai că în această seară era mîhnit știînd că va rămîne singur. Subofiterul fusese convocat de Bogdan. Îl căutasă peste tot, pentru a-l anunța, și nu-l găsise. „E în stare să facă de gardă în locul unui ostaș o-bosit“, gîndi și porni din nou pe urmele subofiterului. Înainta

cu același pas dintotdeauna, do-mol și măsurat, cu țigara între buze și însoțit de straniu zîm-bet ce-i înflorea pe obrazul stîng atunci cînd trăgea fumul în piept. Căpitanul îl întrebă dacă se înțelege cu Patîc. I-a răspuns că e un om de treabă. De ce nu s-ar fi împăcat? Sub-ofiterul avea darul de a reduce distanța dintre superior și in-ferior creată de existența gra-delor. Ordona, toată ziua ordona, dar în alt chip de cum știa și răsștia sergentul. Patîc trans-mitea dispozițiile mai mult cu privirea; vorbele se topeau re-pede, chiar cînd erau aspre. Cel care-l asculta, rămînea învăluit în acea lumină a ochilor, cal-dă, convingătoare.

Întrebă cîteva santinele, nici una nu-l văzuse pe subofiter. Se și gîndea să pornească îndărăt, cînd privirea îi căzu pe o căruță adăpostită în umbra unui bordei. Era încărcată cu lăzi acoperite cu o prelată. Că-ruțașul lipsea. Se apropie de ușa întredeschisă și intră în a-dăpost, călcînd pe vîrful bocan-cilor. Își pipăi șoldul, pistolul era la locul lui. Mai făcu doi pași, apoi se opri lingă o stivă de lăzi. În fundul bordeiului, la lumina unui felinar, doi oameni discutau cu glas scăzut:

— ...Le-am numărat de două ori, domnule subofiter. Zece puști-mitralieră... Douăzeci de pistoale automate... Cinci lăzi de cartușe... În plus am adău-gat o mitralieră, cu benzile necesare...

Sergentul recunoscu vocea lui Neacșu. Pe Patîc nu-l vedea, dar cuvîntul „subofiter“ îl convinsese de prezența acestuia în bordei. Îl și auzi:

— Telefonistul Toacă... îl știi; cel care-a primit și primul transport. Îți va spune ce ai de făcut. Dacă lipsește, întrebă de căpitanul Anton... Formele de transport le-ai pus bine? Grijă mare, Neacșu!... N-am uitat ceva?

— O ladă de grenade, spuse Chiuaru din întuneric.

Cei doi înțepeniră pentru cîteva clipe, apoi se întoarseră spre locul de unde auziseră vo-cea Patîc făcu doi pași spre silueta ghicită în întuneric și ri-dică felinarul pînă la înălțimea capului. Sergentul nu-i surprin-se privirea, era ascunsă în spa-tele luminii, dar i-o simți. A-cea undă caldă, stăruitoare și convingătoare.

— Are dreptate, Chiuaru. Să încercăm și o ladă de grenade, spuse calm subofiterul. Coborî mîna în care ținea felinarul și întrebă: ofensive sau defensi-ve, sergentule?

— Și de unele și de altele. Să fie..., răspuse Chiuaru. prompt, ca și cum s-ar fi aflat impre-ună de la bun început.

Neacșu alese două lăzi de gre-nade. Le cărară toți trei, în tăcere, pînă la căruță. După plecarea artelnicului, Chiuaru întrebă:

— La poartă nu-l controlează?

— Are documente. Și de gar-dă-i om de treabă, Obreja...

— De ce vă feriți de mine, domnule sergent major? Cre-deți că sînt mai puțin de treabă decît Obreja?

— Cunoașterea oamenilor ce-re timp, Chiuaru, și timpul nostru e măsurat cu secunda. Dar de-acum...

— Ce destinație au?

— Cea pe care o au armele... Dar încăpute pe alte mîini.

— Și noi!?... Noi cei care am tras greul greului; nu s-ar cu-veni să fim la fața locului?

— Fața asta a locului, cum îi spui tu, înseamnă toată țara. Fiecare participă cum poate și cînd poate. Tu crezi că aici nu-ți faci pe deplin datoria?

— În mîna cu o pușcă mitra-lieră, m-aș simți mai în largul meu.

— S-ar putea ca în foarte scurt timp să ți se îndeplinească dorința.

Cîteva minute merseră tăcuți. Îi însoțeau două umbre inegale, prelungite pe iarba argintată de lumina lunii.

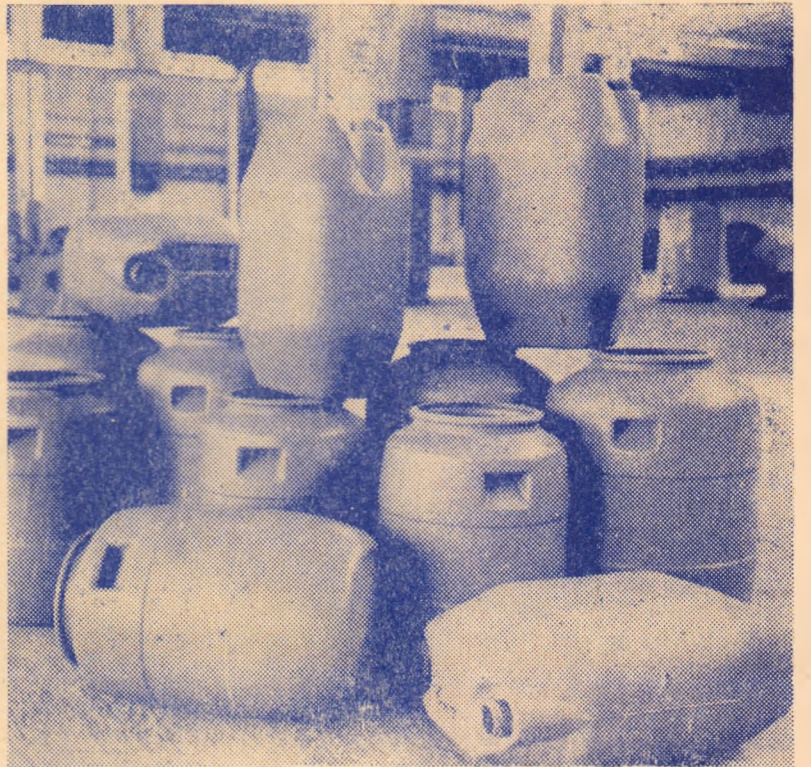
— Vă așteaptă domnul căpi-tan, își amînti Chiuaru. De a- ceea v-am căutat.

Ușina de prelucrare a maselor plastice

„MOLDOPLAST”

ÎNTRINDEREA DE PRELUCRARE MASE PLASTICE – IAȘI

Împlinind în anul 1973 un deceniu de activitate, marca „MOLDOPLAST” a reușit să se impună atât consumatorilor interni cât și externi. Creșterile anuale de producție, precum și a numărului de sortimente ilustrează existența unei experiențe vaste, confirmând voința de autodepășire a colectivului.

Diversificarea producției și de calitate din ce în ce mai bună preocupă în mod constant comitetul oamenilor muncii. În acest sens, s-au introdus în producția de serie noi sortimente. Câteva din ele: profil ghidaj glisieră tip II pentru industria de mobilă, șase tipodimensiuni de tuburi din polietilenă de înaltă densitate pentru industria de medicamente, două tipodimensiuni țevi PVC utilizate în industria fibrelor sintetice la copșurile de bobinare, profil jghcab din PVC dur destinat tablourilor de comandă și automatizare în industria electrotehnică, folie calandrată pe bază de amestec PVC și ABS, folie vacuumabilă transparentă pentru industria de medicamente și cosmetice.

Sînt în curs de asimilare, urmînd să se pună la dispoziția consumatorilor o nouă serie de recipiente din polietilenă de înaltă rezistență, cu capacitate de 60 și 100 litri. Folosirea unor matrice modulate va permite oferirea recipientilor cu diferite deschideri a gurilor de evacuare, prezentînd în același

timp variante îmbunătățite de prindere. Recomandate în special pentru depozitarea și transportul produselor viscoase și pulverulente, recipientii se pot utiliza cu foarte bune rezultate la depozitarea și conservarea produselor legumicole. Îmbinarea gurii de umplere cu capacul permite o etanșare calitativ superioară față de recipientii fabricați pînă în prezent. Asigurarea închiderii se face printr-un colier sistem brătară. În momentul intrării noilor recipiente în circuitul economic se vor îmbunătăți considerabil condițiile de ambalare, depozitare și transport a produselor.

De puțin timp a început în cadrul atelierului de granulare fabricarea unui nou tip de granule dure pe bază de policlorură de vinil după o rețetă originală stabilită de colectivul de cercetare a întreprinderii și anume „Granule dure pentru suflat sticle”. Încheierea cu succes a probelor de testare pentru acest nou tip de granule a confirmat caracteristicile calitative superioare și anume: grad înalt de transparență, rezistență la șoc bună, punct de înmuiere și stabilitate termică ridicată. Noul tip de granule poate fi obținut în diverse sortimente funcție de solicitările beneficiarilor: transparente, mate, și netoxice.

Un produs cu totul nou, încă puțin cunoscut de consumatori, cu largi perspective de utilizare îl constituie gama de tuburi de PVC plastificate armate cu

fire poliesterice. Produsul se poate utiliza în sectorul industrial și agricol la transportul fluidelor sub presiune, racorduri pneumatice, racorduri hidraulice, manșoane de izolare, grădinărit, etc. Procedul de obținere a acestui tub este extruderea concomitentă a două tuburi, între ele depunîndu-se inserția cu ajutorul unui dispozitiv special. Tuburile prezintă caracteristici calitative ridicate, fiind recomandate pentru presiunea de lucru de 4 kgf/cm² și avînd o presiune de plesnire de 10 kgf/cm².

Tuburile din PVC plastificate armate înlocuiesc cu succes tuburile din cauciuc. Fiind obținute din material transparent, prezintă avantajul că permit observarea circulației fluidelor în interior. Materialul din care sînt confecționate, permite utilizarea un timp îndelungat, procesul de îmbătrînire fiind foarte lent.

Tuburile prezintă flexibilitate ridicată, se pot manipula cu ușurință datorită greutatei mici pe unitatea de lungime.

Mișcarea de inovații din cadrul întreprinderii a cunoscut un avînt deosebit, beneficiind de participarea celor mai bine pregătiți muncitori, tehnicieni și ingineri de toate specialitățile, ceea ce a condus la rezolvarea multor probleme legate de mărirea gradului de automatizare

a proceselor de producție, îmbunătățiri constructive a utilajelor, aplicarea unor noi tehnologii de fabricație. În total, de la înființarea întreprinderii s-au înregistrat un număr de 470 propuneri de inovații și invenții din care peste 250 au fost aplicate. Prin valorificarea acestora s-a obținut o eficiență economică postcalculată de peste 10 milioane lei. La mișcarea de inovații au participat un număr de peste 750 salariați.

Realizarea unor cordoane de sudură cu aspect comercial și calitativ superioare la produsul sacoșe din polietilenă, mult solicitate de beneficiarii interni și externi, s-a materializat prin propunerea tehnicianului Enescu Anton de la atelierul prelucrate polietilenă. Autorul a realizat un nou tip de electrod de sudură a foliilor din polietilenă la instalațiile de sudat sacoșe prin montarea și utilizarea căruia se obțin următoarele avantaje: capacitatea de producție superioară, rezistență mărită a cordonului de sudură, aspect comercial corespunzător.

Legată de îmbunătățirea calității imprimării la sacoșele din polietilenă, operatorul specialist Oprea Valeriu, aplicînd un nou sistem de imprimare a foliilor, stabilind condițiile pentru realizarea unor modele cu un înalt grad de finețe, care permite reproducerea la nivelul exigențelor calitative actuale a oricăror fotoreproduceri, în scopul prezentării într-o formă

cît mai atrăgătoare a ambalajelor imprimate.

De remarcat că prin aplicarea propunerii s-au obținut rezultate bune cu minimum de cheltuieli.

Cu bune rezultate se aplică și propunerea maestrului Constantin Vasile, intitulată „Cap extrudere cu dublă filtrare” sistemul fiind utilizat în special la valorificarea deșeurilor cu reducerea la maximum a timpilor necesari schimbării sitelor. Aplicarea propunerii a condus la o îmbunătățire simțitoare a regimului de funcționare a instalațiilor de extrudere, micșorîndu-se timpii neproductivi cauzati de schimbarea și curățirea capurilor de extrudere, operație care necesită demontarea acestora, curățirea și schimbarea sitelor filtrante.

În scopul reducerii importurilor și obținerii unor beneficii suplimentare, un colectiv sub conducerea ing. Ioan Dan a realizat o instalație de mare putere pentru pretratarea cu efect Corona a foliilor din diverse materiale plastice. În urma rezultatelor favorabile obținute, s-a trecut la generalizarea propunerii ținînd cont că întregul dispozitiv a fost conceput și realizat cu materiale fabricate în țară.

Evenimentele politice interne din acest an, a XXX-a aniversare a Eliberării și Congresul al XI-lea al P.C.R., mobilizează întregul colectiv de la „Moldoplast” pentru realizarea de noi succese.

ÎNTRERINDEREA DE ANTIBIOTICE IAȘI în etapa de terminare a noilor capacități de producție din actualul cincinal

Concomitent cu dezvoltarea intensivă a capacităților de producție existente, întreprinderea cunoaște în cincinalul 1971—1975 o importantă dezvoltare, concretizată în noi capacități de producție care asigură diversificarea gamei produselor realizate. În acest sens, anii 1973 și 1974 au fost ani de punere în funcțiune a unor noi obiective de producție.

Astfel, la 1 ianuarie 1973 a intrat în funcțiune, cu șase luni mai devreme decât termenul prevăzut, instalația de biostimulatori care realizează produse menite a contribui la dezvoltarea sectorului zootehnic al agriculturii. Darea în folosință a acestui obiectiv înainte de termen, a făcut posibilă realizarea unei producții suplimentare cu efecte favorabile asupra rentabilității întreprinderii.

După șase luni — la 30 iunie 1973 — conform termenului planificat de punere în funcțiune, a început să producă instalația de lizină din cadrul aceluiași obiectiv de investiții. Producția realizată este destinată, de asemenea, sectorului zootehnic al agriculturii, asigurând în baza furajeră necesară importante cantități de aminoacizi.

Urmărind valorificarea superioară a unor produse indigene pe piața externă, la 15 ianuarie a.c. a intrat în funcțiune instalația de extracte de plante și substanțe active din plante, care va prelua o parte din producția internă de plante medicinale. Prin această se va lărgi gama pro-

ductelor exportate pe piața externă în stare prelucrată.

În prezent, colectivul de oameni ai muncii din întreprinderea noastră, alături de constructori, e angrenat în realizarea unuia din cele mai importante obiective din actualul cincinal și anume pavilionul de produse noi, prin a cărui punere în funcțiune se va lărgi gama produselor de antibiotice de bază pe care le realizăm, asigurând în același timp utilizarea mai rațională a capacităților existente.

Termenul de realizare a investiției este trim. III a.c., însă eforturile pe care le depun factorii angrenați în realizarea acestui obiectiv, vor permite devansarea punerii în funcțiune, acesta fiind unul din angajamentele cu care colectivul nostru întimpină cele două mărețe evenimente ale anului: a XXX-a aniversare a eliberării patriei și al XI-lea Congres al P.C.R. Desigur, devansarea acestui obiectiv va însemna obținerea unui important spor la producția globală și marfă, în condiții de eficiență ridicată.

Concomitent cu preocuparea pentru a realiza în cele mai bune condiții obiectivele de investiții, colectivul de conducere și ceilalți factori de răspundere din cadrul întreprinderii luptă pentru creșterea eficienței întregii noastre activități, prin luarea unor măsuri care să asigure reducerea cheltuielilor de producție și îndeosebi a celor materiale și totodată livrarea unor produse de calitate ireproșabilă, atât pentru piața internă, cât și la export.

o egalează decât cea privind darea în funcțiune a noilor capacități de producție. Aceasta întrucât devansarea termenului de intrare în circuit a celor patru fermentatoare noi sau a instalației de filtrare sub vid (câtăm obiectivele cele mai recent ter-

nier al industrializării Iașului și o fabrică prestigioasă chiar la actualul nivel al industriei ieșene.

Pentru ilustrarea ritmului de creștere să amintim că în timp ce anul 1956, de pildă, aducea doar 3 sortimente noi, 1973 trece dincolo de sută.

FABRICA VIE

M-a impresionat nu de mult o afirmație a directorului Întreprinderii de electricitate Iași:

— Am luat aceste măsuri deosebite întrucât o

pană de curent de câteva minute la Fabrica de Antibiotice s-ar solda cu pierderi de milioane lei. Aici nu e vorba de un proces mecanic de producție, ci de culturi vii,

de un proces de viață ce nu poate fi întrerupt nici o clipă.

Grija pentru desfășurarea procesului de producție la fabrica din Valea Lupului nu

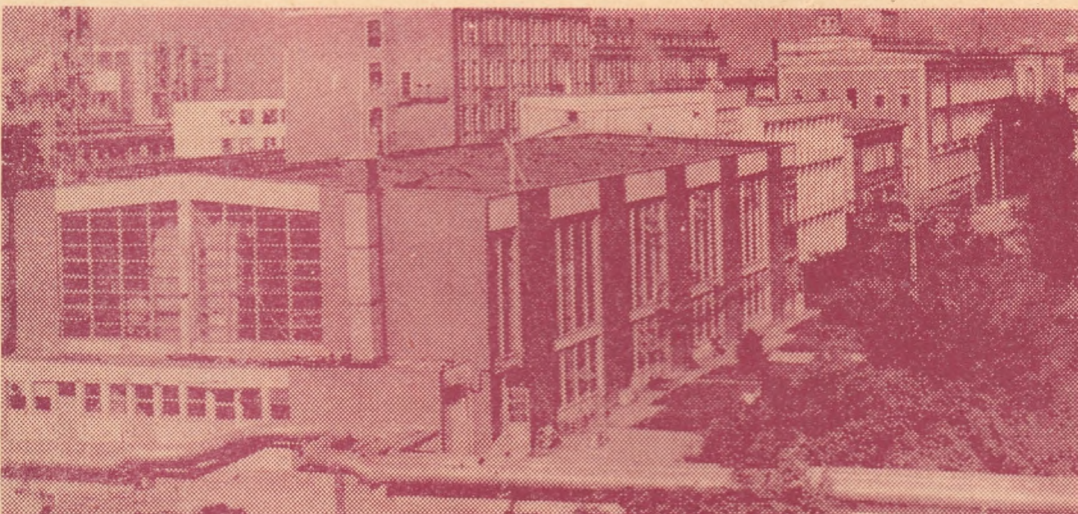
minate) înseamnă lărgirea gamei produselor fabricate, extinderea capacității la secțiile existente și continuarea modernizării procesului tehnologic. Or, fiecare nou produs livrat sub emblema acestei întreprinderi înseamnă o nouă cucerire în apărarea și asigurarea vieții.

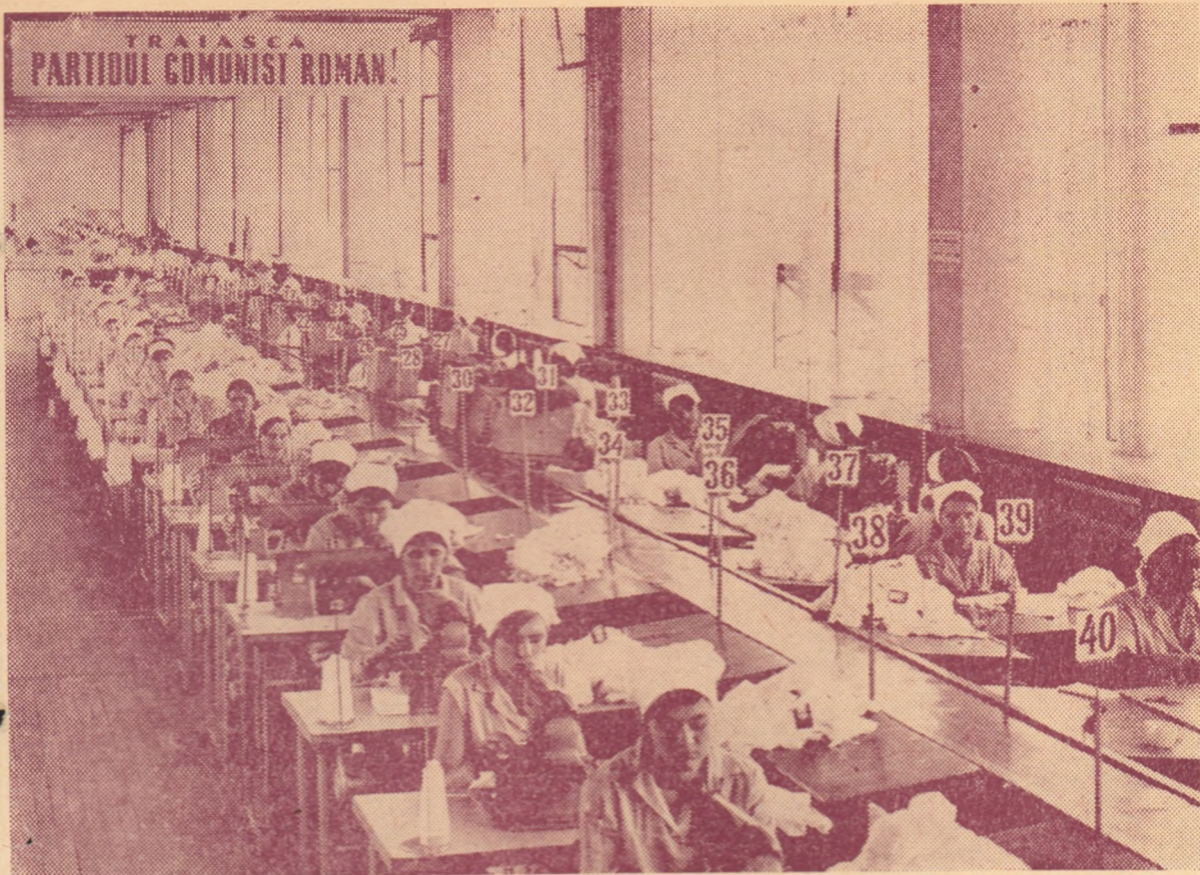
E firesc, deci, ca în afara extinderii acestei „cetăți a sănătății” să se desfășoare o amplă acțiune pentru îmbunătățirea și modernizarea procesului de producție, vizând atât tehnologiile existente cât și introducerea celor noi. Sectoarele de cercetare dispun de mijloace corespunzătoare și de specialiști competenți pentru abordarea și soluționarea unor teme cât mai îndrăznețe. În felul acesta, Întreprinderea de Antibiotice Iași rămâne un pio-

Printre ultimile realizări: lizina pentru sectorul zootehnic al agriculturii și extractul de plante medicinale solicitat de medicina umană nu sînt decât tot aliate în lupta pentru sănătate și viață.

La F.A.I. oamenii muncesc în culoarea medicinei, albul imaculat punînd pe de lămîră în imensele hale în care peste nouăzeci la sută din procesul de fabricație este mecanizat. La F.A.I. cele două sectoare de cercetare (biologic și tehnologic) colaborează cu o întreagă rețea de institute și fabrici pentru apărarea sănătății. De notat că mișcarea de inovații și raționalizări numără anual peste 3.000 de titluri.

Întreprinderea de Antibiotice Iași e o fabrică vie, comunicînd aceleași legi ca și viața pe care o apără.

La FABRICA DE TRICOTAJE „MOLDOVA” — IAȘI se luptă pentru un NOU cât mai frumos

Ecum nu se poate mai bine venită măsura ca fabricile să aibă magazine de prezentare, adevărate cărți de vizită mult mai convingătoare decât pliantele și

cataloagele. În comerț produsele capătă viață; intrând în circuitul cotidian, prind culori mai vii, devin mai atrăgătoare. Iată, ne aflăm în magazinul de prezentare al Fabricii de tricotaie Moldova Iași (str. Cuza Vo-

dă nr. 45), magazin dominat de emblema cunoscută și îndrăgită a acestei industrii fruntașe. Să urmărim preferințele publicului, atras de noutățile sezonului, de frumusețea produselor expuse, de paleta lor cromatică.

— Încotro se îndreaptă preferințele cumpărătorilor?

— În primul rînd spre lenjeria de corp. Fabrica produce un sortiment bogat de lenjerie de corp, fie simplă, fie imprimată. Lenjeria de bumbac e rezistentă, se spală foarte bine și are un aspect plăcut. De pildă, sînt mult solicitate maieurile, flanela de corp și bluza cu mîneacă scurtă în cele mai variate culori pentru copii și adulți. De asemenea, articole de sport: treninguri din bumbac și poliester, tricouri, slipuri, toate într-o gamă variată ca model și culoare. Bărbații caută în special cămăși, dintre care o atenție specială acordă modelului cu guler rol, din poliester texturat. Femeile își manifestă preferințele pentru jacheta PNA lansată în modele elegante și pentru costumele de poliester. Un frumos succes obține gama de pantaloni pentru copii și femei.

Pornind de la magazin urcăm spre miile de mîini harnice care produc aceste bunuri, deci spre fabrică. Tricotaie „Moldova” Iași lucrează intens și pentru export. Iar printre produsele cele mai solicitate pe piața exterioară figurează lenjeria de corp din bumbac, în special maiouri și slipuri de diverse modele, precum și flanele de corp cu mîneacă scurtă. De asemenea, bluzele de bumbac cu mîneacă scurtă, pentru copii și adulți, în diferite culori. Sînt produse foarte practice, durabile, plăcute la purtare și convenabile ca preț.

Cu privire la diversificarea producției pentru piața internă, în cadrul secției de creație a

întreprinderii s-a început producerea tricotelui de bumbac, bucle (henkel-plus) din care se confecționează cămăși bărbătești în diverse culori și modele, cu guler cu inserție. De asemenea, se tinde la lărgirea gamei articolelor tricotate din fire de bumbac în amestec cu PNA. E vorba de lenjerie de corp care capătă un tușeu plăcut și o rezistență mai mare la purtare.

★

Dintr-o discuție purtată cu tov. ing. Cornel Paraschiv, directorul Fabricii, am reținut că la această unitate se duce o muncă susținută pentru ca noul să fie cât mai frumos, mai atrăgător. Aceasta atît pe linia îmbunătățirii materiei prime ce intră în prelucrare, cît și a îmbogățirii gamei de sortimente oferite pieții. Fabrica „Moldova” livrează în primul rînd articole de solicitare intensă, care trebuie să dovedească durabilitate (lenjerie, pantaloni, articole de sport) și să se muleze pe corp. Un tricou de sportiv sau un trening care n-ar fi comode s-ar dovedi nepRACTICE. La fel și lenjeria de corp. Or, pentru a garanta această comoditate, materialul trebuie finisat cu o grijă deosebită și supus tuturor probelor. De aceea, noul pentru Fabrica „Moldova” înseamnă în primul rînd căile de îmbunătățire a poduselor și apoi aspectul lor exterior.

★

La magazinul de prezentare din str. Cuza Vodă 45 Iași, se vînd și perdele produse de către noua fabrică de perdele din Pașcani, dimensiuni și modele variate.

ÎNTRERPRINDEREA LEGUME ȘI FRUCTE—IAȘI

Există vreo zi din existența noastră în care să nu avem nevoie de bunele servicii ale acestei întreprinderi, trecînd pragul unităților ei încă din primele ore ale dimineții? Răspunsul fiind categoric nu, e limpede ce mare pondere dețin în preocupările noastre cele peste o sută de unități I.L.F. răspindite pe teritoriul orașului și județului Iași, atît ca mod de prezentare cît și ca gamă de produse oferite.

În privința modului de prezentare, e destul să vizităm fie Autoservirea din Piața Unirii, fie magazinele nr. 18 (Țesătură), nr. 3 (Podul Roș), nr. 8 (Tudor Vladimirescu), nr. 38 (Tatarăși), nr. 23 (Alexandru cel Bun) — spre a ne convinge că sînt dotate cu cele mai moderne mijloace (depozit, ventilație, apă curgătoare) pentru a se încadra în exigențele orașului contemporan. De altfel, unitatea s-a modernizat și în privința complexității ca activitate, ea fiind în primul rînd coordonatoare a producției horticoale (legume, fructe și cartofi) prin contractări prealabile și în al doilea rînd comercializînd producția din I.A.S.-uri, C.A.P.-uri și gospodării ale populației. Nu trebuie neglijată nici activitatea de industrializare prin lucrarea în unitățile respective I.L.F. (compoturi, gemuri, marmelade, legume deshidratate, marmelade de cireșe, vișine, mere și gutui, prune uscate, magiun, pulpe de fructe, pastă de tomate etc.) după cum e util să a-

flăm că I.L.F. — Iași exportă aceste produse în numeroase țări, din Japonia pînă în America.

Bineînțeles însă că ponderea decisivă în activitatea acestei atît de necesare întreprinderi o constituie aprovizionarea populației cu produse proaspete, de bună calitate și oferite în condiții civilizate. Pentru aceasta I.L.F. — Iași are patru centre de acțiune: Iași, Hirău, Pașcani și Răducăneni — dotate cu cadre tehnice de îndrumare

privind producția și cu specialiști în prelucrare și conservare. Dispune, de asemenea, de spații frigorifice și dotări cu instalații de aer condiționat pentru o capacitate de 8.000 tone în depozitare — o verigă de rețea în circuitul producției-consumare. În corelație cu specificul ariei agricole respective, fiecare centru tînde spre o anumită specializare. De pildă, la Răducăneni primcăză leguminoasele în timp ce la Hirău

pe primul plan se află fructele. Preferați produsele ambalate sub emblema I.L.F. — Iași, adică întreaga gamă de compoturi (cireșe, vișine, struguri, mere, pere, gutui, prune etc.), marmelade, sucuri de fructe, legume uscate sau deshidratate și — bineînțeles — legume și fructe proaspete.

★

Au ieșit trufandalele: Primul sosit la Iași e spanacul produs

la I.A.S. Tîrgu-Frumos. Urmează salata, ceapa verde, ridichile de lună...

Pentru a putea răspunde solicitărilor de produse timpurii (producție avansată) a fost extinsă suprafața solariilor la circa 25 de hectare. De pildă, numai în comuna Gorban există o asemenea seră de 15 hectare. În felul acesta, județul și în special Iașul vor fi din ce în ce mai puțin tributare aprovizionării cu produse timpurii (roșii, varză timpurie, castraveți, bostănei) din sudul țării.

★

I.L.F. — Iași e angajată plenar în cursa modernizării, atît ca producție și prelucrare, cît și ca desfacere către populație. În privința ultimului aspect, cea mai avansată formă de comerț e considerată autoservirea. Clientul are libertatea alegerii, alimentele sînt oferite în condiții igienice remarcabile, operativitatea e maximă.

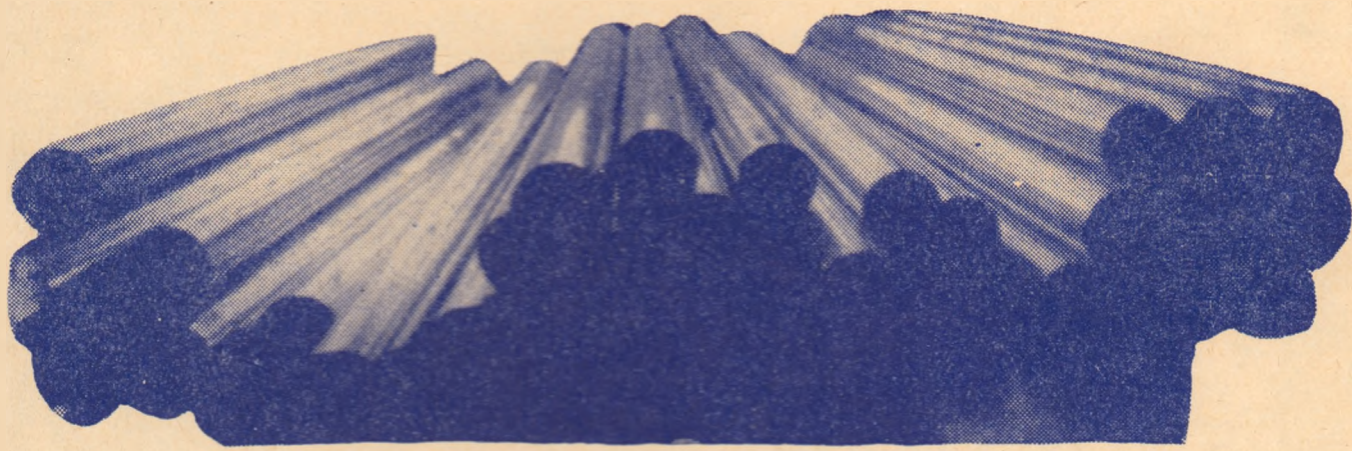
Față de bunele rezultate obținute cu magazinul din Piața Unirii, vor mai lua ființă în Iași încă două autoserviri I.L.F., din care una în spațiul comercial al noilor blocuri din strada C. Negri.

Printr-un proces de continuă perfecționare, întreprinderea Legume și Fructe — Iași se impune tot mai mult în prețuirea populației care apelează atît de repetat la oficiile ei și în stima partenerilor de peste hotare.

REP.

ÎNȚREPRINDEREA METALURGICĂ — IAȘI

În noiembrie trecut s-au împlinit zece ani de la punerea în funcțiune a acestei fabrici sau, cum obișnuiesc metalurgiștii, de la fabricarea pentru prima dată în țara noastră a țevii sudată longitudinal. De atunci întreprinderea a crescut an de an, s-a maturizat și astăzi poate sta cu cinste printre fabricile fruntașe pe ramură, adăugând platformei industriale ieșene specificul nou pentru Iași al metalurgiei. Tînărul colectiv al metalurgiștilor ieșeni a raportat an după an, cu justificată mîndrie, îndeplinirea și depășirea tuturor indicatorilor tehnici-financiari, asimilarea și diversificarea continuă a producției, îmbunătățirea calității, creșterea prestigiului acestor fabrici atît în țară cît și peste hotare. Dacă acum un deceniu realizarea primilor metri de țevă sudată a constituit un adevărat examen pentru muncitorii, tehnicienii și inginerii care foloseau pentru prima dată un anume procedeu tehnic, astăzi stăpînesc cu verificată competență problemele tehnice și economice cu care sînt confrunțați. Într-o perioadă pe care o putem considera foarte scurtă, raportînd la viața unei uzine, s-au reușit rezultate în adevăr spectaculoase. Capacitățile de producție au sporit de peste 7 ori, productivitatea muncii a crescut la peste 750 la sută prin comparație cu 1963, cheltuielile de producție la mia de lei marfă fabricată au

fost reduse cu peste 330 lei.

Pe alte coordonate, datorită intrării în funcțiune uzina producea un singur sortiment de țevă sudată, astăzi se livrează peste 1500 de tipodimensiuni de țevi sudate și profile îndoite. În actualul cincinal, uzina își dezvoltă considerabil capacitățile de producție prin punerea în funcțiune a noii linii tehnologice pentru sudarea țevilor după ultimile procedee moderne. Nu trebuie să uităm că, în final, Uzina metalurgică Iași va deveni cea mai mare fabrică de țevi din țară și una din cele mai mari din Europa. Peste 60 la sută din necesarul de țevi al economiei naționale va fi furnizat de această uzină, iar ponderea sa la export va fi de peste 40 la sută.

În privința diversificării gamei de produse notăm că vor fi asimilate și fabricate țevi sudate și profile îndoite din oțeluri speciale, cu caracteristici tehnice deosebite, astfel că în cincinalul care urmează să fie eliminat orice import de țevi în țara noastră.

O preocupare veșnică aflată în atenția colectivului de conducere și a miilor de metalurgiști ieșeni: reducerea consumului de metal și concomitent îmbunătățirea calității produselor. Pe această linie, subliniem că în cei 10 ani de funcționare consumul de materie primă pe tona de produs finit s-a redus cu pes-

te 80 kg iar consumurile de metal realizate anul trecut situează unitatea ieșeană printre uzinele cu cel mai economic consum din lume.

Secretul succeselor obținute în producție rezidă în pregătirea politică a oamenilor și în educarea lor cultural-artistică. De pildă, clubul uzinei organizează șezători, dezbateri, întâlniri cu scriitorii și alți oameni de cultură. De asemenea, au fost organizate în incinta expoziții de pictură. Chiar în prezent se află

la Uzina Metalurgică o expoziție a Filialei Iași a U.A.P.

Solicitate la export în peste 30 de țări din Europa, Asia, Africa și America Latină, produsele acestei uzine sînt foarte apreciate și solicitate.

În prezent, uzina livrează:

— țevi pentru instalații de apă, gaz, abur, cu filet și mufă sau fără mufă, negre sau zincate, cu diametrul de 3/8 inci pînă la 4 inci.

— țevile se livrează în următoarele lungimi:

— lungimi normale de fabricație:

a) pentru țevi negre (nezincate) 4—8 m.

b) pentru țevi zincate 4—7 m.

— lungimi aproximative, cuprinse în limitele lungimilor normale;

— lungimi fixe;

— lungimi multiple ale lungimilor fixe numai pentru țevi cu capete neledate, cuprinse în limitele lungimilor normale;

— țevi pentru construcții de precizie obișnuită, laminate la cald sau la rece, cu diametrul de 10—114 mm, cu grosimea de 1—4,5 mm;

— țevi pentru construcții de precizie înaltă, trase la rece, cu diametrul de 8—60 mm grosimea de perete de 1—3 mm;

— țevi profilate pătrate, pătrate cu jgheab, dreptunghiulare cu jgheab și ovale cu perimetrul secțiunii de 80—220 mm, grosime de perete de 1—2,5 mm.

La recepția în întreprindere, ținînd cont de categoria de execuție și de cererea beneficiarului, se execută următoarele verificări și încercări:

— verificarea aspectului, dimensiunilor și rectilității;

— verificarea masei;

— încercarea la tracțiune;

— încercarea la aplatizare, îndoire, răsfrîngere și îndreptare;

— analiza chimică;

— încercarea la presiunea hidrolică;

— încercarea la duritate;

— verificarea macrostructurii;

— tuburi de protecție pentru conductorii electrici tip PEL 9—49 (pantzer);

— profile deschise formate la rece din bandă de oțel cu lățimea desfășurată de 30—500 mm, grosimea de perete de 1—5 mm, cu utilizări diferite;

— profile cornier cu aripi egale și neegale, profile U, profile Z, profile Omega, profile T, profile V, profile cu aripi întărite;

— profile speciale diverse.

Produsele se livrează și la export conform cererilor beneficiarilor după norme, standarde (STAS-uri), norme germane (DIN, TGL), sovietice (GOST), engleze (BS) etc.

SCRISORILE LUI TITU MAIORESCU CĂTRE ALEXANDRU PHILIPPIDE

Academicianul Al. A. Philippide mi-a incredințat în primăvara anului 1973 pentru publicare un număr de scrisori primite de tatăl său, Alexandru Philippide, de la diferiți oameni de cultură români și străini, printre care și lingviști. Intre ele se găsesc 8 scrisori (de fapt una e un bilet), trimise lui Alexandru Philippide de Titu Maiorescu, din anul 1891 până după 1900. Vom publica acum pe toate, afară de ultima, făcând și comentariile necesare. Vom releva în special știrile inedite pe care ni le dau ele cu privire la Alexandru Philippide și la relațiile lui cu Titu Maiorescu. Am păstrat cele câteva particularități de limbă ale scriitorului sau ale epocii (sunt=sint, printre=printre, Ministeriu=minister, buget, dar și budget, budgetar, proponiment, orce=orice etc.), și ortografia și punctuația scrisorilor, dat fiind interesul pe care-l prezintă ele pentru cunoașterea ideilor lui Maiorescu în această privință, în epoca respectivă.

Este interesant de relevat că, în aceste scrisori, Maiorescu respectă regulile ortografice stabilite de dînsul pentru *Convorbiri literare* la 1867, întrebându-se semnul i pentru i în prepoziția în, și prefixul in — și în pronumele il, semnele â, ê și î pentru i, și semnele e și ê pentru a, precum și regulile de punctuație de acolo. Am renunțat numai la semnul i pentru î. Sublinierile sînt ale autorului scrisorilor. Scrisul lui Maiorescu prezintă și unele oscilații ortografice: el scrie de obicei numele lunilor mai ales cu inițială majusculă, cum cereau regulile de atunci; câteodată însă numele lunilor apar scrise și cu literă mică. Mai arătăm că Maiorescu pune punct după cifrele care notează ziua din lună, cum procedea germanii, și că utilizează virgulele, de asemenea, ca în germană, înainte de completele directe inițiate prin conjuncția că. El întrebuițează două liniițe=pe pentru liniuță, atunci cînd un cuvînt continuă și în rîndul următor. Vom face observația generală că, în aceste scrisori, probabil ca o concesie făcută stilului lui Philippide, Maiorescu întrebuițează cuvinte și întorsături de frază familiare, chiar populare, cu totul străine stilului său obișnuit; că pe alocurea se observă chiar stîngăcii de exprimare.

1. Hirtie cu en tete-ul: Ministerul cultelor și al instrucțiunii publice, Cabinetul ministrului. Scrisoare închisă, care ocupă două din cele patru pagini, de dimensiunile 12½ cm; și 20¼ cm.

București, 24 Ian. 1891.

Iubite Domnule Filipide,

Nu știu, dacă te-ai gândit Dta la mine, de cînd sunt Ministru, dar eu m'am gândit la Dta.

Am găsit foarte cumințe că teaj [sic] dus în Germania pentru completare de studii și foarte frumos, că într-o țară, unde atîta lume se adresează pentru toate la bugetul statului, te-ai dus discret cu economiile Dtale. Dar vre o avere mare nu vei fi avînd, și știu pe de altă parte, că studiile Dtale totdeauna conștiințioase vor fi de folos pentru știința română.

Deaceia, găsind printre fondurile de altminteri sleite a le [sic] Ministerului la această epocă, un mic rest de 900 franci din alocațiunea pedagoagelor de la Eisenach (acum reînțoarse în țară), am decis să ți se trimită Dtale, și ți vei primi peste câteva zile prin Banca Națională.

Fie măcar, ca să ți cumpări [sic] câteva cărți mai mult din cele ce le vei întrebuiți după întoarcerea Dtale.

Te rog să primești acest mic semn de aducere aminte de la vechiul Dtale prieten literar

T. Maiorescu

Intre 1888 și 1890, Philippide a mers pentru studii de filologie la Halle în Germania, și, după cum rezultă din această scrisoare, cu economiile realizate de el. La puțin timp după întoarcerea sa în țară, care trebuie să fi avut loc în timpul verii, a avut loc o remaniere a guvernului conservator, condus de generalul Gh. Manu (16 noiembrie 1890), remaniere în urma căreia Titu Maiorescu a intrat în guvern ca ministru al cultelor și ministru ad-interim al lucrărilor publice (vezi E. Lovinescu, *Titu Maiorescu*, 1972, p. 443). Aceasta este perioada la care face aluzie Maiorescu, cînd, în scrisoarea sa, spune: „de cînd sunt ministru“. În anul 1891, a apărut numărul jubiliar — la împlinirea a 25 de ani de la întemeiere — a revistei *Convorbiri literare*, în care Philippide a publicat prima parte a articolului său *Idealuri* (XXV, p. 1015-1023), de azeziune la ideologia lui Titu Maiorescu și de aspră critică a stărilor de lucru din România și a curentelor politice mai noi. Articolul lui Philippide era probabil sub tipar atunci cînd Maiorescu i-a trimis această scrisoare.

2. Bilet de vizită.

Joi, 8 Apr. [] ora 2. [1893].

T. Maiorescu.

Știi, că în Comisia bugetară am propus și Camera a votat de la 1. Oct. [ombrie] a.c. o catedră de filolog.[ie] comparată, a-nume destinată Dtale, la Univ.[ersitate] Iași. Fiindcă Dta ai răa între Români calitate de a nu te viri și de a nu ridica pretenții personale, se cuvîne să se gin-

dească alții la Dta și la binele ce-l poți aduce învățămîntului.

După primirea acestui bilet de vizită, Philippide a mulțumit în scris lui Maiorescu (faptul era de așteptat, dar el rezultă și din scrisoarea următoare, nr. 3). Intre timp, sau chiar mai înainte de 8 aprilie, a apărut numărul amintit mai sus al revistei *Convorbiri literare*.

3. Scrisoare închisă, pe toate cele 4 pagini ale hirtiei de dimensiunile: 11¼ cm, 17½ cm.

București, 15/7 aprilie 1893.

Iubite Domnule Philippide,

(à propos: de ce te subscrii Philippide, și nu Filipide, Dta fonetist ca și mine?). Mulțumesc pentru scrisoarea Dtale, care, ca și articolul Dtale din numărul jubilar al *Convorbirilor* și tot ce scrii și ce faci, are acest timbru de bună credință și de sinceritate, așa de esențial anume în împrejurările noastre, dar așa de rar tocmai la noi. Nouă [sic] în loc de: Nouaj] Catedră a Univ.[ersității] Iași e trecută în buget de la 1. Octombrie. Va să zică pe la Iunie trebuie să se îndeplinească la Ministeriu formalitățile pentru însărcinarea Dtale cu suplînirea ei.

Dacă nu poți să te repezi Dta pe atunci la București, însărcinează pe Vărgolici să provoace scrierea deciziei ministeriale și a adresei către Dta. Cred (dar nu știu sigur) că acea Catedră va fi un an (de la 1. Oct. 1893 la 1. Oct. 1894) suplînită de Dta, înainte de a fi vorba de concurs. — Vărgolici să spue Ministrului — îl autorizez prin aceasta — ca să ți aducă aminte (multe trec prin capul unui ministru), că acea catedră a fost anume cerută și încuviințată pentru Dta (de și firește nu figurează numele Dtale în bugetul votat), că la acea hotărîre în subcomisia bugetară eră, pe lângă mine și deputatul Nicu Cerchez, și ministrul Take Ionescu însuși, și directorul seu, V. Arion, față, care director Arion dealtminteri a sprijinit propunerea mea.

Dar pe lângă aceasta, voiam să ți mai scriu alta. De la 1. mai „Convorbirile“ își prepară în redacție transmisiile 2) de la generația veche a noastră spre acea parte a generației noue, pe care o putem crede insufletită de același spirit și de aceeași bună credință. Această parte se compune de vre 7 licențiați ai Univ.[ersității] de aici, foști elevi ai mei, cu care stăm în relații mai de aproape. J. Negruzzi păstrează direcția cu numele, munca redacției trece asupra lor.

Veți remarcă în numărul de la Mai un articol de critică al lui Dragomirescu, un articol filosofic al lui Rădulescu-Motru, un articol asupra ortografiei al altui Rădulescu, și o mică scriere a lui Brătescu, care îți vor da o prealabilă măsură despre ce se poate aștepta de la ei. — Dar mișcarea trebuie viu susținută, mai ales acum, de vechii junimiști. Ar fi foarte bine dacă ai trimite și Dta un articol, poate pentru numărul de la 1. Iunie sau Iulie. Ai ceva în petto sau chiar pe hirtie?

A Dtale devotat

T. Maiorescu.

Maiorescu nu mai era ministru probabil încă de la 9 aprilie 1891, cînd au avut loc alegeri (el n-a mai reușit atunci să se facă ales deputat). (Lovinescu, op .cit., p. 448, nu este clar în privința datei la care Maiorescu a încetat de mai fi ministru). La 27 noiembrie 1891, s-a instalat un nou guvern conservator, cu Take Ionescu la Culte și Învățămînt (vezi op. cit., p. 449). Maiorescu nu mai intra în guvern. Dar el a avut grijă ca, în primăvara anului 1893, să se voteze în buget o catedră pentru Philippide la Universitatea din Iași, catedră pe care Philippide a și ocupat-o în toamna anului 1893, ilustrînd-o pînă la moarte prin activitatea lui strălucită. Șt. Vărgolici, profesor de istorie a literaturilor neolatine (1879-1897) la aceeași universitate (vezi *Contribuția la Istoria dezvoltării Universității din Iași*, 1860-1960, II, p. 297) era atunci inspector general al învățămîntului secundar. Articolele din *Convorbiri literare*, XXVII, 1893, nr. 1, 1 mai, la care face aluzie Maiorescu, sînt următoarele: M. Dragomirescu, *Criticile domnului Titu Maiorescu (Studii de critică generală)*, p. 8-31, C. Rădulescu-Motru, *Causalitatea mecanică și fenomenele psihice*, p. 41-57 (cu urmare în nr. 2, 1 iunie, p. 169-182); I. A. Rădulescu Pogoneanu, *Cîteva observări asupra ortografiei*, p. 73-89, și I. A. Brătescu (-Voinești), *Inspeție*, p. 32-40, (Maiorescu nu pomeneste articolul publicat în același număr al revistei de P. Petru Negulescu, *Impersonalitatea morală în artă*, p. 131-168, și anume, pentru motivul că acesta nu era un începător). Philippide a dat ascultare invitației făcute de Maiorescu, a dat un tipărit în *Convorbiri literare* articolul *D-l Hasdeu și Istoria limbii române* (XXIV, 1895, p. 846-869) o recenzie despre Lazăr Șăineanu, *Istoria filologiei române*, ediția a doua, București, 1895 (XXX, 1896, partea a doua, p. 565-566), și, mult mai tîrziu, articolul *Limba dalmată* (XXXIV, 1900, p. 102-112).

G. IVĂNESCU

(Va urma)

1) Maiorescu a scris lîngă, apoi a corectat pe a în i: lîngă.

2) Se pare că Maiorescu a scris: transmisiia.

— Te ce toane se află?

— De-o bucată de vreme e cam greu de dibuit.

Se despărțiră ca după o plimbare oarecare.

Pentru a patra oară în decurs de o săptămînă, Bogdan lua în mînă acel ziar în miniatură, găsit între cele obișnuite, aduse de Patîc. Cînd îi căzuse prima dată sub ochi, aproape că nu-i acordase nici o importanță. Se mirase doar de format și gîndise că trebuie să fie mare criză de hirtie dacă s-a ajuns la o asemenea economie. Dar ceva mai tîrziu, cînd și-a aruncat privirea pe titlu și pe cîteva din articolele tipărite cu litere minuscule, a tresărit. „România liberă... Nu avea cunoștința de existența acestui ziar. A început să citească. Odată și încă o dată. S-a trezit murmurînd:

„Domnule sergent major Patîc!... Cine ești, de unde vii, și de ce te afli aici? Hotărîse să-l cheme imediat, dar a renunțat. De trei ori a renunțat. De ce să-l fi chemat? Poate că subofițerul habar n-avea de existența celui ziar. Era posibil să-i fi împrumutat ziarele fără a le fi răsfoit... Revenea mereu asupra unui articol sau mai degrabă un apel adresat armatei, comandanților ei. Și acum tot la acel text se opri. Nu-l citi în întregime, îl știa pe de rost. Sublinie cu un creion roșu cîteva propoziții: „Armata și comandantul ei poartă o mare răspundere... Armata e chemată să joace un rol de frunte... E momentul acțiunii... Armata trebuie să se unească cu toți patrioții...“. Cine făcea apel la armată? De bună seamă că exista cineva care știa cite ceva... Și din nou îi fugi gîndul la Patîc. Subofițerul asta ascuns în cizme și sub mustață... Cu trei ani în urmă răspunsese fără frică „nu“; în lagăr stătuse; printr-un batalion de pedeapsă trecuse. Cum de ajunsese la acest depozit? Nu era nici chior, nici schiop. Va vedea. Plînuise un sondaj și avea de gînd să-l înceapă în această seară. Deschise aparatul de radio și își aprinse o țigară. Nu auzea muzica transmisă, îl obseda un șuvoi de gînduri încofite.

Se simțea atît de singur încît îi venea să urle. Nici cînd nu fusese atît de avid să-și împărtășească cuiva gîndurile sau să le asculte pe ale altora, așa cum era în aceste clipe.

Nu auzi ciocăniturile în ușă, tocmai își apăsa urechile cu palmele pentru a întreprinde un țuut sicitor. Subofițerul intră și rămase în așteptare. Bogdan îl invită să ia loc, îi oferî o țigară, apoi își făcu de lucru cu ziarele de pe masă; le împătorea meticolos și le așeza unele peste altele. Patîc îi urmărea atent mișcările și le ghici inutilitatea; încercă să-i surprindă privirea, dar nu reuși, căpitanul se concentrase asupra gazetelor. Săltă capul abia atunci cînd ultima foaie își luă locul în teanc.

— Te-am chemat pentru a te informa asupra unei circulare sosită de curînd. Trase ser-tarul mesei și scoase un dosar. Pe noi ne interesează un singur paragraf. Iată-i:

„Pentru a preîntîmpina sus-tragerile de armament și muni-țiuni din depozitele armatei, veți lua măsurile necesare pen-tru păstrarea și controlul arma-mentului și munițiilor precum și pentru supravegherea rigu-roasă a tuturor suspectilor“.

După rostirea ultimului cu-vînt, Bogdan ridică repede capul și îl țintui pe Patîc. Acesta nici nu clipi, dar se întreba îngrijor-at dacă nu cumva căpitanul aflase ceva despre îndeletnicirile sale nocturne.

— Crezi că în compania noastră există oameni care merită a fi suspectați? întrebă Bogdan.

— Cînd începe suspectarea, intră toți la rînd. Asta le-ar mai trebui... Au și așa destule pe cap. Și în cap...

— Eu ți-am cerut părerea... De fapt nu era cazul, dacă ți-nem seama că n-ai avut timp să cunoști oamenii... Dar para-graful trebuia să-l cunoști pen-tru a putea face legătura cuve-

nită cu o altă foaie de hirtie... Evident, o coincidență...

Patîc înțelese că Bogdan intenționează a atac și se pregăti să-l înfrunte.

— Am aici un pui de ziar, în coloanele căruia este publicat un articol-proiectil, avînd drept destinație armata și comandantul ei...

Scoase ziarul din sertar, îl așeză pe masă și îl netezi cu palma. Era evident că prin mișcările sale încete intenționa să creeze un anume efect psihologic. „Probabil că înainte de a mă chema a exersat îndelung scena“, își spuse Patîc și zîmbi pe sub mustață. Nu fără oarecare încordare, aștepta declanșarea reacțiilor ce mocneau sigur în sufletul căpitanului. Bogdan tuși de cîteva ori și începu să citească încet, dar foarte clar:

— *Interesul suprem național cere ca România, fără nici o întîrziere, să rupă alianța cu Hitler și să întoarcă armele împotriva nemților, dusmani comuni ai Națiunilor Unite și ai României. Numai astfel salvăm viitorul țării, al armatei... Ce zici, Patîc, de chestia asta? Ai mai citit undeva un asemenea îndemn?*

— În mine. Verbele alea se aseamănă cu propriile mele gînduri. Cineva mi le-a ghicit și le-a așternut pe hirtie.

— Mda. Dumneata, încă acum trei ani, ai spus nu în loc de da. Dar să continuăm lectura. E instructivă.

Bogdan citi întregul apel, zăbovind asupra propozițiilor sau cuvintelor subliniate de el: cele referitoare la responsabilitatea armatei, a comandanților. Patîc încerca să înțeleagă sensul acestor opriri. Căuta căpitanul să pătrundă înțelesul cuvintelor, realitatea existentă dincolo de ele sau le respingea? Bogdan termină lectura și ridică ziarul cu două degete:

— Îți imaginezi cumva unde l-am găsit? Intre ziarele dumitale...

— Se poate. Vă mărturisesc sincer că vi le-am dat fără să le fi răsfoit.

— Domnule sergent major, ai pronunțat cuvîntul *sincer*. De ce nu-l onorezi pînă la capăt? Sînt militar, comand o unitate... Rîndurile citite mai înainte se adresează și comandanților. Nu e un ordin, e un apel... În consecință mă simt îndreptățit să știu ce se întîmplă în unitatea mea și mai cu seamă ce fel de oameni am în subordine... Deci fii sincer în adevăratul sens al cuvîntului. Tu l-ai strecurat între ziare?... De altfel e vechi, apărut în luna martie. Pe atunci nici nu eram în țară.

— Să presupunem că eu așa fi acela... spuse încet Patîc. Îi tremura puțin mustața.

— Eram aproape sigur... Interesant! Deci, un colaborator suspect...

— Am spus „să presupunem că...“, replică Patîc.

— Fii liniștit, domnule sergent major. Am multe metehne, dar delator nu sînt. În cel mai rău caz, îți pot întoarce spatele sau interveni pentru mutarea dumitale.

— N-o veți face! Prea multă otrăvă și destulă umilintă s-au adunat în dumneavoastră ca să le mai puteți suporta.

— Ești comunist, Patîc?

— Nu. Încă nu... Dar de ce mă întrebați?

— Așa... Încercam să fac o legătură... Cine lansează aceste chemări? Comuniștii? De la ei pornesc?

— În primul rînd de la ei. De multă vreme... De foarte multă vreme! Vă supără această sursă?

— Nu obișnuiesc să dau răspunsuri pripite. Militarii sînt obligați să execute ordinele; indiferent dacă le sînt sau nu pe plac. *Apelurile* se încadrează în altă sferă de preocupări.

— Există și excepții.

— Există și nevoie de odihnă. Noapte bună!

Bogdan rămase minute în șir cu ochii ațintiți pe ușa în spatele căreia se mistuise subofițerul.

Propunându-și în mai mică măsură să răspundă pretențiosului titlu de anchetă sociologică, prezentele rânduri nu vor să se constituie decât simple puncte de reper într-un posibil demers privind universul spiritual al copilului contemporan. În acest scop, au fost formulate douăzeci și opt de întrebări, care au fost difuzate în școli, de către studenți din anul I al facultății de filologie a Universității Al. I. Cuza din Iași, operațiune efectuată în cuprinsul practicii efectuate de acestea în redacția revistei „Cronica”. Lor le aparține, de altfel, punctul de vedere aici prezentat, întărit cu unele cifre și nuanțat prin impresii culese în dialogul direct cu copiii la Liceul nr. 4 și la școlile generale nr. 1, nr. 20, nr. 12, nr. 17 din Iași și comunicate într-o discuție-concluzie, pe care o redăm, prescurtată. Să numim deci studentele care au abordat această temă: Rodica Dorobanțu, Mădălina Leonte, Bianca Munteanu, Ileana Dumitru, Luminița Petrișor, Maria Badea — și să trecem la consemnarea unora dintre răspunsuri și anume a acelor care se includ în mai mică măsură previzibilului. Aceasta, începând, cu întrebarea de bază: „Îți plac basmele?”, la care 174 din 185 au răspuns „da”. Ceea ce era de prevăzut. Iată însă că la o altă întrebare: „Ce povestiri îți plac mai mult — cu zmei și feți frumoși sau cu întâmplări adevărate?” raportul se inversează. Preferințele mergând spre întâmplări adevărate (153). De precizat însă că aceste întâmplări adevărate includ, ca dominantă, istoria. Preferința pentru povești, filme și spectacole cu subiecte istorice fiind categorică.

La fel de categorică este preferința pentru film (83), alăturată celeia pentru carte (81), numai 22 menționând că vorskă vadă basmul pe scena unui teatru. Ascendentul continuu al modernelor mijloace audio-vizuale mai reiese și din faptul că emisiunile de televiziune sînt frecvent urmărite de 168 din cei 185 copii chestionați. 160 agredînd emisiunea „1001 de seri” și 18 — nu. Motivatia pentru nu? „Sînt prea copilăroase!” (banale, neinteresante). În sfîrșit, tot drept mutație putem considera gîrirea orizontului artistic al copilului, prin aderența la noi genuri de artă — operă (63), balet (54), teatrul și filmul menținîndu-se într-o rivalitate tranșant rezolvată în favoarea acestuia din urmă (115). Inutil să subliniem că avem de a face cu un public în formare, cristalizarea preferințelor fiind problemă de durată și de multilaterală acțiune formativă. Constantă rămîne dragostea pentru poezie (cultivată stăruitor în școală), doar 25 afirmînd că nu le plac poeziile, situația repetîndu-se la întrebarea „Îți place să desenezi?” la care s-au înregistrat doar 22 de răspunsuri negative și 7... spații albe. Interpretabile și ele.

Copiii și spectacolele

Dat fiind specificul publicului investigat, o seamă de răspunsuri cunosc o pulverizare greu de sintetizat în cifre. Motiv pentru care am încercat să le surprindem sensul, în discuția purtată cu studentele care au întreprins investigația și care au notat, ca să spunem așa, pe viu, reacțiile copiilor din școlile în care a fost prospectată aria preferințelor lor în materie de spectacole și, în general, de preocupări incluse timpului liber. Ce se poate spune din acest punct de vedere?

Maria Badea: La început mi s-a părut și nouă că preferința pentru basm este indiscutabilă. „Făt frumos din lacrimă”, de pildă, revine mereu ca titlu de basm preferat. Un dialog mai amănunțit cu copiii indică însă o sensibilă diversificare a preocupărilor și mutații în planul afinităților, determinate îndeosebi de ponderea ocupată de televizor în timpul liber al copilului. Preferința pentru povești cu întâmplări adevărate corectează primul răspuns privind preferința pentru basm, corectură întărită și mai mult de manifestul interes pentru emisiunile științifice. De altfel, nu văd de ce s-au marcat mai departe, referindu-se chiar la

interesul pentru știință științele, accesibilă rîndurilor la care ne referim. Se produce, într-un fel, un transfer de disponibilități afective, mai vechi fascinație a basmului cedînd în fața fascinației științei. Copiii s-au referit și la cărți științifice, la „Editura științifică”, la povești științifico-fantastice, fapt care ne determină să-i considerăm familiarizați cu acest domeniu. Am spus povestiri științifico-fantastice, mediere deci a preferințelor pentru știință și pentru fantastic, afirmîndu-le o dată în plus pe avîndu-le o legitimitate părerii privind mutația mai sus menționată. Desigur, sînt urmate și alte emisiuni de televiziune — de la „Reflector” la „Teledocumentar”, precum și de la documentare, la seriale: „Petruscel” a fost deseori menționat. N-au lipsit, după cum e ușor de bănuț, nici Manix, Columbo...

Luminița Petrișor: Să spunem

că le lipsește discernămintul, ar fi prea mult. Evidentă este inegalitatea în aprecierea unui spectacol. Unii se referă, cu surprinzătoare avizare, la personaj, peisaj, regie etc. — alții nu depășesc aprecierea convențională: mi-a plăcut, nu mi-a plăcut.

Rodica Dorobanțu: Discernămint — încă nu. Dar opțiuni spontane — da. Numai așa se explică preferința pentru filmele comice și, în mod paradoxal, interesul pentru personajele negative. I-am întrebat: de ce? Un copil mi-a răspuns: pentru că sînt feroase. — și a ris. Ceea ce îl capta era, cred eu, neobișnuitul. Apoi, în legătură cu ideea enunțată, să notăm prezența muzicii în universul copilului de azi. Într-o clasă, din 33 de elevi, 31 au declarat că frecventează, unii chiar cu oarecare regularitate concertele (de altfel unul dintre desenele solicitate copiilor, în spiritul preferințelor lor, prezenta un dirijor și cîteva note pe portativ). Cel care îl desena se referă la Beethoven, din creația căruia ar vrea să realizeze a 5-a și a 9-a. A vrut care să mă epateze?)

Rodica Dorobanțu: Un alt copil, cel mai isteț din clasă, a afirmat că a mers de 14 ori asupra la cinema. Întrebarea era de cîte ori a mers cu școala și de cîte ori cu părinții. A merge singur i se părea o bravură, care confirmă în plus mirajul filmului în fața micului spectator.

Maria Badea: Miraj care pentru unii rămîne constant toată viața.

Ileana Dumitru: E adevărat că cinematograful cîștigă mereu teren, doar tot atît de adevărat este faptul că și cartea își păstrează locul ei prestigios în preferințele copilului. E vorba, în primul rînd, de Creangă, Ispirescu, au mai fost des amintite „Legende Olimpului”, colecția „Povești nemuritoare” etc. Interesant mi se pare faptul că s-a răspuns cu vehemență și la întrebarea: ce nu le-a plăcut. Dacă aceasta nu este neapărat o formă de discernămint, o judecată de valoare, foarte personală este. De pildă,

nu le-a plăcut „Balada pastorală” sau „Tatăl meu, zugravul”. Iar dacă, în cazul serialelor, le place „Columbo”, este pentru că eroul nu mai folosește pistolul, violența în soluționarea conflictelor fiind pentru micii spectatori un semn de facilitate! Să avem deci încredere în gustul lor.

Deși nici „Columbo” nu-i cel mai indicat serial pentru copii!
Luminița Petrișor: Fapt este că încă de la o vîrstă fragedă universul uman este mobilat cu autoritate de marile capodopere — „Romeo și Julieta”, să zicem. Sau „Don Quijote”. Ar mai fi de notat specificul preferințelor. Băieții, de pildă, preferă aventurile și comedia, inclusiv „Jandarmul la plimbare”. Fetele în schimb, preferă filmele romantice, „Marele vals” este unul din ele, nu o dată apărînd și specificația preferinței pentru „filme...de dragoste”. Cam prematur, e drept, dar asta e situația.

Ileana Dumitru: Surprind foarte rarele referințe la desene animate. Ca să nu mai spunem că atunci cînd ele există, sînt foarte contradictorii. Cei cărora le plac, motivează prin aceea că sînt destinate copiilor. Cei cărora nu le plac, motivează că aceasta se datorește faptului că desenele animate sînt prea copilăroase!

Mădălina Leonte: Unanimitatea preferințelor există, după cum s-a mai spus, în domeniul povestirilor inspirate din istorie — „Mușatinii”, „Frații Jderi”. N-aș adera totuși la ideea desprinderii copilului de atracția pentru desenele animate, Walt Disney își păstrează încă întreaga-i autoritate în lumea copilului. Ceea ce s-a schimbat este modul de a le recepta — mai reflexiv, mai lucid, mai rezervat poate. Ca să nu mai spunem că sînt și desene desene animate sofisticate, pe care copiii nu le înțeleg. În ce privește spectacolul de păpuși, se constată aceeași distanțare. Le place „fața caraghioasă a păpușii”, felul cum dansează, se mișcă etc. Preferința mergînd în schimb către teatrul „mare”, în care te simți „mai aproape de scenă”.

Bianca Munteanu: Nu e mai puțin adevărat că în preferințele copiilor găsim oglindite multe din preferințele adulților, cu care copiii țin atît de mult să semene.

Maria Badea: Aceasta, începînd cu muzica ușoară — Mihai Constantinescu sau Margareta Pislaru, cu muzica populară — Irina Loghin și Benone Sinulescu...

Bianca Munteanu: „și pînă la „Albumul duminical”. Ar reieși deci o treptată omogenizare a preferințelor, atît a celor legate de vîrsta de la 7 la 11 ani cît și a celor ale publicului, în general, — efect evident al amplexării pe care o cunosc modernele mijloace de comunicație de masă. Ce-i rămîne atunci distinct copilăriei, cînd ea se îndreaptă spre muzică simfonică și știință, spre teatrul „mare” și balet, spre cartea romantică și povestirea științifico-fantastică? Îi rămîne, cred eu, indicele cu totul personal al receptivității care o caracterizează. Momentul ar fi acela al unei tranziții de la tradiționalele modalități ale impactului copilăriei cu arta — cu accentul pus pe ingenuitate și specific divertisment — la cele moderne, în care emanciparea copilului este și cauză și rezultat (televiziunea, de pildă, are, direct sau indirect, o apreciabilă pondere în ansamblul mijloacelor formative care acționează asupra copilului, ca și cartea, teatrul, filmul etc.). O restructurare a raporturilor dintre copii și spectacolele (cărțile, emisiunile etc.) care le sînt oferite este imperios necesară. De reținut este, oricum, masivul „tir” informațional la care este supus astăzi (inclusiv în planul informației artistice), copilul.

— A regla acest „tir” și a ajuta copilul să se orienteze și să domine cu folos actualul a-sediu informație este o problemă de educație și, în general, de politică culturală, demnă de analizat, atunci cînd exesele nu sînt rare sau negliabile. Aceasta și atunci cînd copiii sînt duși, din motive de plan financiar, la spectacole inoportune vîrstei, și atunci cînd nu li se oferă spectacole (filme, cărți, emisiuni etc.) adecvate afinităților, nivelului și disponibilităților lor. Emanciparea copilului, reală și de necontestat atunci cînd el își diversifică preocupările și avansează în zone care mai înainte îi erau inaccesibile (sau interzise!), nu este neapărat un semn de alarmă (deși ea presupune, inevitabil, o „depășire” a ingenuităților specifice vîrstei, carență greu remedială ulterior); dar un motiv de a urmări sensul acestei emancipări — da. A degaja acest sens, a-i semnala implicațiile, inclusiv în plan instructiv-educational, iată o operațiune laborioasă, pentru care prezențele însemnări nu vor să fie decît o modestă și prealabilă invitație.

Sergiu TEODOROVICI

EDUARD CAUDELLA, un model al dăruirii

În primăvara anului 1923, într-o modestă casuță de pe str. Nicu Gane, se întîlneau doi muzicieni, stilpi ai culturii noastre: Eduard Caudella și George Enescu. Acesta din urmă, venit la Iași pentru o serie de patru concerte, a ținut să treacă pe la bătrînul maestru, așa cum făcea întotdeauna cînd poposea în orașul nostru, spre a reinnoi prețuirea și admirația ce i-o purta.

Cînd, după un an, Enescu veni din nou la Iași, găsi doar mormîntul proaspăt al celui pe care-l venera. Un concert omagial la care a cîntat lucrări de Caudella și de Viouxtemps (profesorul lui Caudella) a însemnat un prim omagiu postum. Căci amintirea lui Caudella i-a fost mereu scumpă lui Enescu. În 1940 îi va dedica suita „Impresii din copilărie”.

Au trecut cincizeci de ani de la moartea lui Eduard Caudella, omul și artistul care și-a dăruit întreaga ființă propășirii muzicii românești. Născut în Iași, în anul 1841, își petrece copilăria în ambianța muzicii. Tatăl său, Francisc Caudella, violoncelist, organist, compozitor și profesor, avea calitățile recunoscute ale muzicienilor cehi, vestiți în Europa. Conștient de talentul fiului său, Francisc îl trimite la studii mai întîi la Berlin, apoi la Paris. În 1861 se reîntoarce în țară unde este numit violonist al curții domnitorului și profesor de vioară la Conservator. Timp de patruzeci de ani (1861—1902) va sluji

model românești în această instituție pe care o va și conduce mult timp ca director, pînă în 1901.

În acest timp, Caudella nu se va limita la îndatoririle de la Conservator ci va desfășura o laborioasă și multilaterală activitate artistică. Va fi, mai întîi, un condicționar al lui Flechtenmacher și al lui Burada, preluînd bagheta orchestrei Teatrului Național. Muzica de scenă pentru diferite piese românești și străine, muzică pentru solisti — toate acestea au pregătit pe tînărul dirijor pentru muzica de operă, gen în care, pornind de la vîdevia și operetă, ajunge să scrie opera comică și prima operă românească: „Petru Rareș”, creată în 1889 și prezentată în primă audiere la București în anul 1900.

Violonistul Caudella se caracteriza prin limpezime și perfectă acuratețe sonoră, prin strălucitoarea tehnică a arcușului. Evita fluctuațiile mari de nuanțe și uza cu parcimonie de vibrato, astfel că unii critici îl socoteau „rece”. Deși se arăta rezervat în expresia emoțională, clocotul său interior se făcea simțit nu numai atunci cînd compunea muzică, ci și atunci cînd, ca profesor, acompania elevii săi, improvizînd.

Compozitorul Caudella a avut greaua misiune să implinească două mari cerințe: pe de o parte era necesară crearea unui limbaj muzical de tip european, cu specific românesc, pe de altă parte solicitările practicii sociale a muzicii impuneau creații în toate genurile, cu trepte de dificultate adaptate fiecărei categorii sociale, fiecărei zone de practică muzicală. Pentru instruirea violoniștilor a scris cele două concerte pentru vioară, pentru scenă — numeroase lucrări, de la vodevil la operă istorică, pentru cameră variate piese pianistice. Acestea din urmă vădesc o dublă preocupare: unele răspund apetenței saloanelor pentru muzica romantic-lacrimogenă („Pagini de album”, „Ironiile vieții”, „Tempi passati” etc.), iar altele vădesc acțiunea deliberată de a include în repertoriul de salon cîntece populare românești („Amintiri din

Carpați”, „Două Colecții de cîntece naționale române”, potpourri-uri etc.).

Miniatura pianistică și cîntecul pentru voce și pian au avut darul de a pregăti atît compozitorul cît și auditoriul pentru creația și genul liedului, domeniu în constituirea căruia, la noi, Caudella, alături de Dima a avut un rol hotărîtor. „Sehnsucht”, „Pe mare”, „Mama” și altele, sînt modele ale genului.

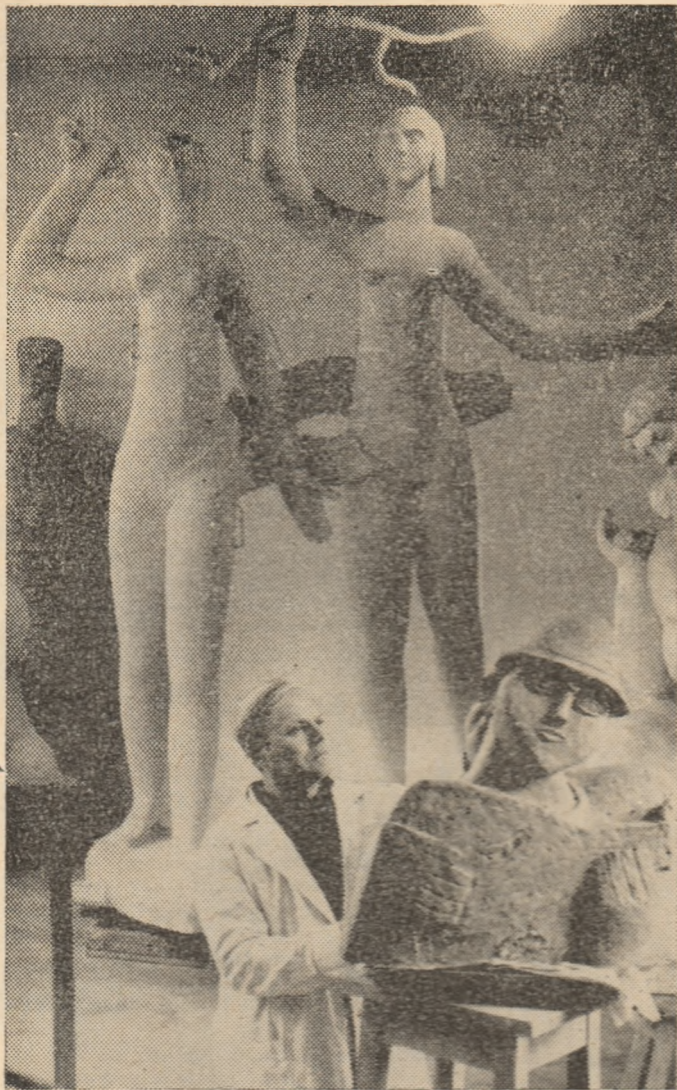
În genurile rapsodice, cum ar fi seria „fanteziilor” scrise pentru vioară, pian sau orchestră, ca și în uvertura programatică „Moldova”, Caudella folosește din plin muzica avată pe sintagme folclorice, dacă nu chiar citate folclorice întregi.

Dacă la bogata activitate în domeniul creației și în cel al interpretării vom adăuga preocupările sale muzicologice, ne dăm seama de profilul multilateral al contribuției sale în domeniul muzicii românești. Cronici, eseuri, încercări de elaborare a unui dicționar și a unui tratat de armonie — toate acestea vădesc spiritul enciclopedic propriu vechilor maeștri care înțelegeau practica muzicală ca un tot unitar și care-și formau ei înșiși un orizont multilateral. Spiritul militant care a însușit pe înaintașii noștri i-a implins la acele multilaterale preocupări fiindcă procesul făuririi unei culturi muzicale românești moderne nu putea fi înfăptuit fără cuprinderea tuturor laturilor componente ale vieții muzicale.

Eduard Caudella rămîne un exemplu ilustru în istoria muzicii românești, exemplul unui muzician, multilateral, entuziast, perseverent care, înfruntînd dezinteresul oficialităților, s-a dăruit totuși cu pasiune misiunii sale. La o jumătate de veac de cînd a plecat în veșnicie depunem pe mormîntul său o modestă floare a recunoștinței și ne legăm să-i perpetuăm amintirea care stăruie încă vie în sufletul nostru.

George PASCU

Iftimie Bârleanu

Scrind recent despre noul centru civic al Vasluiului, Romulus Vulpescu notează la un moment dat: „Vastul spațiu dintre laturile acestei „curți de onoare“ a orașului este susținut estetic și echilibrat în spațiu de una din cele mai convingătoare sentimentale statui din câte am văzut: un Ștefan „mic de stat“ ca în cronică, „descălarat“ din datina didactică a ecvestrului, impunător prin omenie, ducând pe un soclu jos, apropiat de lume, dominând istoria nu prin cocotare inaccesibilă, ci prin coborire între semenii. Un moment cald și calm, al cumpătului și al păcii, al demnității ferme, făcut pentru oameni, ajutându-i să urce pînă la erou, îndemnându-i la strădania de a-i deveni egali în contemporaneitate”.

Aceste constatări scriitoricești surprind una din dominantele artei lui Iftimie Bârleanu: calm, cumpăt, echilibru, demnitate, caracteristici remarcate și de Const. Ciopraga în luarea de cuvînt din cadrul întîlnirii cu public a artiștilor P. Hârtopeanu — Iftimie Bârleanu la Muzeul de artă din Iași.

„Sculptorul ieșean, a spus Const. Ciopraga, aduce aceste atribute din Tara de Sus, din firea țărănilor sobri și mindri pe care îi reprezintă și îi urcă în arta sa”.

Așadar, e vorba de un artist ce nu-și trădează obirșia, mai mult o declară fătiș prin arta sa. Această oirșie îi transferă simțul proporțiilor și cumintenia formelor, totul imbibat cu acel lirism reținut dar desul de pregnant spre a conferi artei sale forța convingerii sentimentale. Nici privită ca o configurație spația-

lă, sculptura lui Bârleanu nu e obiectivă, fie și estetic, ci o structură subiectivă, născută dintr-un sentiment dominant. Mai mult decît „constructiv de chintesente“ (Baudelaire), el e portretistul stărilor sufletești. Astfel, în „1907“ exprimă durerea intensă a văduvelor, în portretul lui Sadoveanu acea seninătate de Ceanlău al literaturii, în Creangă simplitatea țărănească, în Ștefan omenia voievodului celor mulți, luptători pe-deștri...

Bârleanu cioplește în piatră poroasă, docilă, fără colțuri, piatră calcaroasă a dealurilor; el nu taie lemnul cu bardă de trăsnet ca Vida Geza, ci îl strunjește răbdător mîngios, îl rotunjește pînă ce îl aduce la polizarea de unealtă ce se cere lesne minuită sau la vibrarea trudei afective tradusă în materie. În această grijă pentru amănunte rezidă armonia lucrărilor sale, construite cu o logică ce exclude fabulosul, definitive ca implantare în orizontală. Chiar cînd vizează grandooarea, în monumental, el o edifică solid, conștient că ea trebuie să învingă eferul. Nici o violență, nici un țipăt în ansamblul compozițional, ci demnitate și stăpînire de sine — chiar în fața tragediei. Dacă monumentele de artă din obține l-au învățat rigooarea armoniei proporționale, țărăni și brazil i-au vorbit despre legile imuabile ce asigură triumful vieții. De aceea, arta lui Bârleanu e robustă, optimistă și își află sprijin în forma arhetipală a obiectelor din mediul rural tocmai spre a fi cît mai ancorată în spațiul de viață. Prelund forme șlefuite de funcționabilitate îndelungată, artistul reușește să-și implanteze dintr-o dată arta în

concretul fără secrete și să-i sugereze o funcționalitate în contextul social. O asemenea concepție l-a condus spre monumentalul ca fenomen social, deci ca oglindă a epocii istorice în sensul aspirațiilor ei majore. Ștefan al său de la Vaslui simbolizează înfrățirea conducătorului cu cetatea și poporul: un om bine legat, cu picioarele puternic înfipte în glie, cu mina hotărîtă pe sabie, dar cu nimic războinic în atitudine, cu nimic hieratic în gestică. Nici ansamblul cu Ștefan proiectat pentru Suceava nu are patetism grandilocvent, ci numai orgoliu de țară liberă și patriotism în a-i apăra ființa. E cert că somptuoșității metalice wagneriene, Bârleanu îi preferă sunetul de corn moldovenesc ce trece prin codri, chemînd la datorie. Sculptura lui îmbină echilibrul de cristal din patriotismul eminescian, cu ironia înțeleptului Creangă și cu epocul calm sadovenian; e o artă specific moldovenească.

Intr-o anumită casă de la Copou, cu pridvor țărănesc și cu ograda plină de pietre și butuci, stau la sfîș străchini ieșite din roata meșterului Colibaba de la Rădăuți, oale elegante de Marginea, straițe vîrstate de la Humor, ștergare de la Pătrăuți, scaune de la Suceava, linguri încrestate la Cimpulung iar în mijlocul lor pe o băncuță veche, adusă parcă din Dorne, stă Irinuca, fata abia ieșită la horă, gătită foc, cu gîțele în vînt. Mai la o parte, trei colindătoare, cap lingă cap în gerul bănuț, tocmai termină „Lerul-ler“. În spatele lor, Mihail Sadoveanu, Otilia Cazimir, Leon Negruț și iar o fată sigură de frumusețea ei, cu o floare de nălbă drept inimă.

Nucul, stejarul, teiul, oricare lemn trecut prin daltă lui Bârleanu capătă o duioasă noblete de baladă culeasă din bătrîni. Nu e de mirare că în sala voievozilor din palatul lui Ștefan, sub dogoarea a trei poliandre reflectate în apele parchetului, codana din fața presupusei oglinzi, se dădea ușa pe băncuța ei rustică în fața unei săli uimite.

Și o prindea așa de bine, parcă era de cînd lumea acolo.

Aurel LEON

Mă număr printre cei care cred că omul este modelabil; deci cred în ceea ce se numește îndobște „educație“. Nu sînt însă deloc adepta ideii că educația se poate face pe felii de existență; și prin aceasta mă refer iarăși la mult dezbătuta și prelucrata educație estetică. De o parte un public care trebuie educat, de cealaltă parte, educatorii: artiștii și criticii. La rîndul lor, aceștia se așează și ei frumos pe două rînduri: de o parte cei care trebuie educați, de cealaltă parte cei care educă. Așa văd unii — și nu puțini — acea magnifică și generoasă cooperare umană numită educație și care, în domeniul artei, la fel ca în toate celelalte, se susține din acțiunea reciprocă. Educînd, ne educăm laolaltă artiști, critici, public, învățăm unii din experiența altora — și binele și răul — învățăm să trăim mai adînc cu ajutorul artei. Pentru aceasta nu sînt de ajuns citirea cărților de specialitate și vizitarea expozițiilor, și nici experiența dobîndită din frecventarea lor sistematică, atentă, deși sînt condiții de la sine înțelese ale artei de a fi fericit prin artă. Cred că nici un artist și nici un iubitor de artă, format sau cu aptitudinea de a deveni un pasionat adept al propriei sale formații umane, nu va putea avea acea încredere dăruită, indispensabilă oricărui progres interior, în lecțiile supradocte care prezintă arta de sus ca un sistem de relații frumos împrejmuite, cu elegante spațiere de trandafiri, în grădina „perfectului bun gust“, și făcînd doar concesia unor mici alei de trecere — epurată firește — și spre alte tărîmuri ale existenței.

Ce să fie acel „bun gust“ cu atîta rîvnă dorit de educatorii specializați în materie? Un grup de norme sigure, imuabile, care stabilesc odată pentru totdeauna și pentru oriunde ce culori merg unele cu altele în vestimentație, în decorația interioară a locuințelor, în pictură sau decretează limita la care se pot opri intensitățile gesticulației interioare a artistului scu distanțele pe care acesta are voie să le parcurgă, într-o tactică plimbare spirituală, ca o infanță prețios întovărășită pe cărările scurte și netede ale parcului propriului palat.

Ar însemna atunci să eliminăm din sfera bunului gust zone întregi ale creației umane; să închidem săli ale muzeelor etnografice, să acoperim cu pudice cearceafuri portretele cu costume prea bariolate, purtate de personajele marilor momente ale barocului european sau scenele înfățișînd kermesele secolului al XVII-lea flamand și olandez, ori scenele de groază, explicită sau implicită ale unor picturi și gravuri de Goya. Nimeni nu pretinde însă asemenea aberații, deși dusă la capătul ei, logica celor care definesc bunul gust în primul rînd printr-o trăsătură negativă: refuzul oricărui accent și bineînțeles al oricărui „exces“ expresiv, ar presupune în foarte multe cazuri, și refuzul marii arte. Aș adăuga și al marilor comportamente umane. Eroismul, suprema sacrificii, aventurile nemăsurate ale spiritului, forța răsturnărilor revoluționare încap ele oare în cadrul manierelor

perfectului gust, prea ușor speriat de ceea ce-i atinge debilitatea și lipsa de vitalitate reală, și de aceea prea ușor dispus să acorde însemnele valorii estetice maxime unor creații care, chiar dacă merită atenție, au o capacitate redusă de iradiație și deci nu pot reprezenta epoca? Bunul gust abstract, abstract nu este același lucru cu gustul pentru artă, funcție concretă a vieții spirituale!

Educația gustului pentru artă nu este — tocmai de aceea — o ramură de strictissimă specialitate, cu legi proprii, altele decît cele ale pedagogiei generale. Ea este nevoită să țină seamă, ca și aceasta, de condițiile concrete ale actului educativ de starea apercipitivă a celor care urmează să fie educați de momentul istoric așa cum se manifestă în aspirațiile și direcțiile de dezvoltare ale tineretului artistic în primul rînd, de felul în care aceste aspirații își găsesc un loc de încadrare în universalitatea momentului istoric dat și — mai ales — de punctele de racord ale artei cu configurațiile modului de viață al ma-

jurnal de critic

DOAR BUNUL GUST ?..

rității. Nu știm ce efecte se pot obține cu anumite moduri în același timp — paradoxal — și anistorice și îmbătate de aburii unor noutăți trecătoare (sau care au trecut demult), de a explica arta ca și cum pentru majoritatea oamenilor n-ar exista altceva mai important decît ea, ca și cum acești oameni ar avea mai tot timpul lor la dispoziție în scopul de a studia arta (nu neapărat de a o și trăi).

Totuși arta modernă are nevoie de „explicații“. Ne-o afirmă în primul rînd cei care o crează. Ne apropiem de centenarul momentului sistematic teoretizant al artelor plastice. Mormane de documente — programe, manifeste, scrieri, jurnale, chiar și sisteme estetice scrise de esteți ne stau la dispoziție. Mai coerent sau mai puțin coerent exprimată, arta aflată la nivelul creației respectivelor artiști, depășind-o sau dezamăgind-o în gândirea artistică a veacului nostru privită în ansamblu, ne permite să desprindem dincolo de polemicele din interiorul ei, mai mărunte decît par, câteva idei fundamentale și stăruitoare, care sînt o realitate istorică a culturii contemporane, expresia ei cea mai autentică, adesea mai puternică decît operele înseși. Examenul acestor idei care, în forme specifice, apar și la artiștii noștri pînă la cei mai tineri, înclinați să debu-

teze temerar pe plan teoretic, după cum a dovedit-o — între altele — recentul catalog al expoziției bucureștene „Probleme ale imaginii“, se situează „de partea publicului“ postulează, aproape fără excepție, tocmai inserția artei în viață, ca o propunere de viață activată ca atare, ele ies din sfera îngustă a discuțiilor despre bunul gust, înțeles ca un fel de funcție conducătoare a raporturilor dintre om și lucrurile menite să-i decoreze existența, să i-o „infrumusețeze“. Este exact ceea ce artiștii moderni resping: separarea valorilor estetice de cele extraestetice, „ornamentalizarea“ celor dinții. Picasso, într-o discuție cu André Malraux, tirzie, aproape de capătul experiențelor unei vieți creatoare, spunea:

„Mai înainte de orice omenii ar trebui să înțeleagă că o creație este foarte rar o treabă estetică“. Este o idee care domină, în fel și chip, arta modernă. Ideea poate fi discutată, firește, dar numai din interiorul problematicei istorice și sociale din care a izvorit și se menține de decenii. Cred că această angajare programatică de durată a valorii estetice în lumea altor valori constituie astăzi problema de bază a educației estetice, punctul ei de plecare. De aici două consecințe: nevoia de a se lucra convergent — artiști, critici, public — și nevoia de a se lucra polemic, direct și simplu. Actuala organizare a publicității de artă nu favorizează aceste cerințe elementare. Paginile de plastică din revistele culturale de abia fac față înregistrării fenomenelor curente numeroase. Singura publicație de artă existentă este redactată de un cerc îngust de colaboratori, exprimă o singură direcție de opinii și nu sprijină, în paginile ei confruntarea permanentă — și temeinică nu doar ocazională, prin câte o „masă rotundă“ — a diferitelor tendințe din gândirea artistică actuală românească, în contextul celei universale. Clarificarea reciprocă în minuirea unor noțiuni — foarte importante, fiindcă sînt în curs de constituire și reconstituire — nu este un fel mărunț: ar merita un efort. Tentativele neajutorate și uneori stingace, totuși vrednice de atenție ale unor tineri artiști, ne demonstrează necesitatea urgentă a unui astfel de efort, menit în primul rînd să aducă dorința de a face artă, de a înțelege și trăi arta, ca și întrebările cu privire la viața noastră artistică din interior sau la cea pe care o ducem peste hotare, într-un teren deschis desfășurării tuturor ideilor fertile, și de a nu le lăsa să vegeteze, elegant poate, dar trist, plantele unei grădini de iarnă anemiate de propria lor distincție și de lanțurile propriului lor „bun gust“.

Amelia PAVEL

Recentele semnalări provenind și din țara noastră asupra evoluției unor obiecte zburătoare neidentificate, au venit să se adauge în mod normal la mulțimea de sesizări similare ce ne parvin mereu din diferitele state ale lumii. Astfel, presa din 09.02.1974 — și apoi radioul —, ne informau că numeroși trecători au putut urmări în după amiaza zilei de 2 februarie a.c. — pe la ora 17.30 —, zborul grăbit pe deasupra orașului Piatra Neamț a „unui obiect rotund și strălucitor, de culoare verde”; acesta lăsa în urmă-i o diră luminoasă ce prezenta diferite nuanțe de culori. Mai interesante par a fi însă cele peste cinci zeci de declarații ale martorilor oculari, obținute de prof. Călin Turcu, cu privire la apariția și aterizarea unui O.Z.N. strălucitor în apropierea orașului Vălenii de Munte (presa din 21.02.1974).

Dar simpla sesizare a unor cazuri de acest fel apare astăzi doar ca un element statistic, dacă ținem cont de multitudinea de evenimente similare ce s-au acumulat în ultimele trei decenii în bogatul fișier al aparițiilor O.Z.N. Existența unui amplu material documentar de acest gen, adunat cu grijă de-a lungul anilor de acele grupuri de cercetători care au sesizat cu mult înainte importanța reală a „fenomenului O.Z.N.”, a permis să se treacă pe parcurs la o sistematizare a materialului și apoi la încercări de modelare științifică a acestuia. Dar dacă în prezent voluminosul fișier ne permite să constatăm în mod obiectiv evidential caracter de „fenomen global” al aparițiilor O.Z.N. („Cronica” din 08.03.1974), un alt gen de evenimente vine să accentueze și mai mult acest caracter.

Aprofundarea diferitelor detalii, consemnate în multiplele relații și rapoarte înregistrate în toate continentele, a oferit dreptat posibilitatea organizării în diverse state din lume a unor consfătuiri ale cercetătorilor, a unor simpozioane și chiar congrese ozenologice. Mai mult: acest nou gen de preocupări ale unora dintre savanții care nu au acceptat conformismul ce s-a opus inerent noului domeniu de cercetare, s-a împletit pasionant cu preocupări similare ale opiniei publice, dornice de clarificări la nivelul concepțiilor avansate. Citeva exemplificări selecționate dintr-o mulțime de manifestări de acest fel, apar întru totul sugestive:

În numărul său din 01.09.1968, revista „Electronic Design” informa că în cadrul simpozionului privind „problema O.Z.N.” organizat de House Committee on Science and Astronautics (S.U.A.) la data de 29 iulie 1968, șase savanți reputeți au recomandat Congresului american ca a-

OZN, un fenomen global (II)

cesta să dea tot concursul pentru studierea intensivă a problemei, la nivel internațional. Personalitățile în cauză erau: dr. Robert Baker Jr. (de la Computer Science Corporation), dr. Robert Hall (profesor la Universitatea Illinois), dr. James Harder (profesor la Universitatea Berkeley—California), dr. Allen Hynek (astrofizician — directorul observatorului de la Universitatea Northwestern), dr. James Mc Donald (profesor la Universitatea Arizona) și dr. Carl Sagan (astronom la Universitatea Cornell).

Cîteva luni mai tirziu, ca urmare a valului de apariții și aterizări ce au avut loc în acel an în Argentina, la cealaltă extremitate a continentului american se organiza pe aceeași temă un adevărat seminar științific. Patronat de Facultatea de medicină și de universitatea J. Kennedy din Buenos Aires, simpozionul a elaborat un document din care rezulta acceptarea originii extraterestre a O.Z.N. Raportul final era întocmit totuși de personalități științifice cunoscute: dr. J. Alessandri, prof. M. Cohen și dr. C. Blummitt.

În anul următor, ca urmare a oprobriului public suscitată de „Raportul Condon” (studiu ce ar fi dorit să demonstreze inexistența problemei O.Z.N.), forumul savanților nord-americani cunoscut sub numele de „American Association for the Advancement of Science” (A.A.A.S.) s-a întrunit în mod special la Boston, în zilele de 26—29 decembrie 1969; acolo s-a dezbătut, în cadrul unui seminar general, oportunitatea studiului științific asupra „fenomenului O.Z.N.”. Deși participanții erau de diferite convingeri, ei au analizat la un fnaht nivel diverse aspecte ale problemei, plecându-se, printre altele, și de la faptul menționat de savantul dr. Thornton Page, că la acea dată, „peste 40 la sută din americanii adulți credeau că O.Z.N. sînt vizitatori adevărați, din alte lumi”. În final, o treime din savanții participanți au semnat un document adresat Ministerului Forțelor Aeriene — ca deținător al materialelor documentare oficiale și respectiv a unor „date de neînlocuit, de mare interes istoric și în special de mare valoare potențială pentru oamenii de știință din domeniul fizicii” — solicitându-se următoarele:

— U.S.A.F. să asigure păstrarea fără alterare sau pierdere a întregului material.

— să nu mai fie considerate ca secrete toate documentele acumulate în acest domeniu de către U.S.A.F. și care au fost clasificate ca atare în virtutea instrucțiunilor A.F.R. 200—17 și A.F.R. 80—17.

— să se pună la dispoziția cercetătorilor științifici competenți toate documentele nescrise, într-un loc mai potrivit decît arhivele U.S.A.F., recomandându-se în acest sens o Universitate din centrul S.U.A.

Punctul de cotitură în modul de tratare a problemei de ansamblu se pare că a fost însă anul 1971. Acel simpozion internațional organizat la Biurakan de către Academia de Științe a U.R.S.S. în colaborare cu cea a Statelor Unite, cu scopul de a se stabili planul de acțiune la nivel planetar cu privire la „comunicarea cu inteligența extraterestră” („Cronica” din 10.08.1973), a indicat în mod discret reorientarea comunității științifice spre cea mai impresionantă temă a cercetării moderne. Deși documentele „Simpozionului C.E.T.I.” nu au devenit cunoscute decît în mică măsură, totuși liberalizarea prudentă a concepțiilor privind existența altor civilizații în Galaxie a devenit dreptat un fapt evident.

Dar în anul 1971 și oameni de știință dintr-un alt colț al lumii au desfășurat la rîndul lor o amplă discuție publică asupra importanței științifice a studiului O.Z.N. Astfel, la 30 octombrie, la Universitatea din Adelaide (Australia) s-au deschis lucrările simpozionului organizat pe această temă de A.N.Z.A.A.S. (Australian and New Zealand Association for the Advancement of Science). Reliefind modul în care trebuie condusă cercetarea admirabilelor nave mereu neidentificate, dr. R. Best — în calitate de președinte al A.N.Z.A.A.S. — remarcă necesitatea generală ca savanții să investigheze în mod științific toate problemele neexplicate încă pînă în prezent, fără a elimina a priori anumite subiecte.

În anul 1972, Europa a găzduit apoi trei importante manifestări, în cadrul cărora problema O.Z.N. și a civilizației extraterestre a apărut ca o temă majoră. După cum menționa revista franceză „Science et Avenir”, în discuțiile purtate în acel an la centrul astronomic Meudon de către astronomii francezi nu s-a mai impus ca altă dată ostracizarea cercetărilor asupra O.Z.N.; aceștia primeau permisiunea de a efectua studiul respectiv în paralel cu sarcinile generale ale activităților astronomice!

În toamna 1971, palatul Hofburg din Viena a adăpostit lucrările celui de al XXIII-lea Congres al Federației Internaționale de Astronautică. Printre referatele legate de tehnica rachetelor și a călătoriilor cosmice, doi cunoscuți savanți americani din domeniul radioastronomiei au prezentat însă importante comunicări privind multitudinea de civilizații care ar exista în Galaxie („Cronica” din 25.05.1973); după părerea exprimate astfel de prof. dr. B. Olivier, unele dintre acestea au rezolvat problema călătoriilor interstelare încă din epoci foarte îndepărtate.

La o diferență de numai cîteva zile, în octombrie 1972 la Wiesbaden (R.F.G.) s-au desfășurat lucrările unei alte manifestări internaționale: Cel de al 10-lea Congres al cercetătorilor ozenologi. Marcind o evidentă ridicare a nivelului științific al studiilor prezentate cu privire la tehnica de zbor a O.Z.N., majoritatea referatelor au purtat semnătura unor personalități cu importante titluri științifice (Unul din materialele expuse era semnat de prof. dr. honoris causa, ing. H. Oberth — specialistul de origine română, ce a coordonat programul Apollo). Dar deși utilizarea în călătoriile cosmice a antigravitației și a dilatării timpului au fost temele cele mai dezbătute, în cadrul lucrărilor s-au prezentat și noi ipoteze științifice care interesează fizica fundamentală, aruncîndu-se noi punți spre viitor.

Extinderea preocupărilor oamenilor de știință din diferitele părți ale lumii și respectiv a opiniei publice, în domeniul celei mai neobișnuite cercetări fundamentale moderne, accentuează în mod evident acest caracter de „fenomen global” al prezenței O.Z.N.; dar dincolo de evenimentele factice acumulate și de asocierile spontane ale oamenilor dornici de a cunoaște în mod obiectiv tainele universului, această prezență a O.Z.N. în atmosfera planetară apare din ce în ce mai mult ca un factor direct de stimulare a activităților științifice, de stimulare a concepțiilor avansate.

Florin GHEORGHÎA

COMUNICAREA - UNITATE ȘI CONTRADICȚIE

Propunîndu-ne cîteva observări asupra limbajului natural, cu referiri speciale asupra raportului dintre sintaxă și sens, trebuie să remarcăm că dezbaterile pe această temă de mare întindere, tot mai numeroase în ultimii ani, sînt o dovadă a creșterii justificată a interesului pentru filozofia limbajului și științele interdisciplinare, pentru teoria limbajului de calculator, ca și pentru perfecționarea mijloacelor de comunicare în general. Chestiunea relației dintre sintaxă și semantică, atît în cazul limbii naturale, cît și în acela al activității omului cu ordinatorul nu este nicî în aparență simplă. Dar de realitatea pe care o alcătuiește unitatea limbii și gândirii trebuie să ne apropiem întotdeauna ca de un fenomen ce se lasă analizat de el prin el însuși, recunoscînd că tocmai condițiile acestui demers, complex din punct de vedere ontologic și gnozeologic, favorizează și soluția spre adevăr.

Așa cum se comportă în actul comunicării, unitatea limbii și gândirii devine cu necesitate rezultatul actual al unor „îndepărtate” și obiective radicalități ontologice din care s-a născut un nivel de organizare al vieții subordonat acestei unități. Această răsturnare ontologică nu se poate însă demonstra în felul experimentului de laborator, deoarece ea rezidă în chiar natura și modul de funcționare al limbajului și gândirii — unitate de universalitate în care coexistă istoria și prezentul acestui fenomen obiectiv și necesar în procesul evoluției ființei vii superior organizate. Procesele chimice, biochimice, ca și procesele specializate ale activității nervoase — legate cel mai direct de viața socială în natură —, sînt procese de elaborație, sistematizate ontologic. Uriașa lor activitate, subordonată organismului unitar evoluat al primatelor, a putut facilita apariția unui produs în aparență instrîinat de această serie de elaborări: controlul activităților superioare, finale — ca formă transformată în abstracția procesului comunicării, al vieții prin gândire și limbaj. Specializarea activităților nervoase superioare, provocată în timp de solicitările mereu noi ale unei munci sociale tot mai diversificate, a conferit psihismului uman o valoare deosebită. Fenomenele psihice concură nu numai la exprimarea sensului prin gândire și limbaj; pe căi quasi-ereditare, încă insuficient cunoscute, acestea participă la înlesnirea, optimizarea sau dereglarea funcțiilor organismului. De aici decurge misiunea întemistabilă a educației în viața speciei umane, a societății ca a unică modalitate a dezvoltării fiecărui individ, rolul uriaș al „e-

redității” sociale ca bun dobîndit. Iată de ce educația (o știință a moralei și a existenței omului, ceea ce înseamnă aici același lucru) trebuie să procedeze, în principiu, de la sens la elaborarea lui, de la sinteză la analiză, de la gîndire la ceea ce e gîndit. Influența acestui factor asupra codului genetic poate fi importantă. Dar această problemă formează obiectul unor cercetări de genetică și viitorologie.

Este evident că universalitatea realității obiective a materiei, independente de om (omul fiind dependent de ea), nu are înțeles decît în faptul că există raporturi materiale ce se stabilesc cu necesitate între finit și infinit, spațiu și timp, anorganic și organic etc. — raporturi în aparență imposibile a fi conaxate și uneori inutile; cu alte cuvinte universalitatea nu există ca atare. Domeniul ei este exclusiv al transformărilor radicale, de maximă opoziție, aceste transformări constituindu-se în fenomene care dau impresia că nu pot exista și, de aceea, uneori s-a pus inexplicabilul în locul lor. O atare transformare implică ontologia nașterii și manifestării limbajului uman ca mijloc de comunicare și acțiune socială ce se exprimă în sensul concret al gândirii abstracte. Condiția umană este, prin gîndire și limbaj, prin civilizație, o universalitate ca atare în accepția de indicio, o determinare particularizată a ei și, de aceea, consientă de posibilitatea și libertatea de a descifra mecanismul omniprezent al universalității materiei. Metaforic vorbind, aici găsim prima și cea mai grandioasă din izbinzile prometeice asupra concentrării puterii și cunoașterii universale într-o singură voință. Sub semnul acestei izbinzi se edifică imperiul natural al libertății și civilizației omenestii, pe care societatea îl controlează, îl apără și-l organizează moral și rațional. Trebuie spus că valorile morale sînt o achiziție umană, izvořită din aceea că omul și-a dat seama de propria-i valoare, inițiind, în primul rînd, teaurizarea normelor etice. Actul de a vedea în univers, de a-l putea înțelege și judeca prin gîndire, îl singularizează pe om. Dar exagerarea acestei singularități ca singurătate întemeiază o falsă și iluzorie suveranitate, creează drama absurdului care întrebă cu înfrigurare: de ce? În fapt, absurdul este în urmă pentru că drumul înapoi este o imposibilitate, în această tentativă sălășluind non-sensul, singura substanță materială a absurdului. Cu toate că limbajul uman are forma determinată a lucrului dat, el cuprinde o istorie, astfel că el devine ceea ce este, cum ar spune Hegel, nefiind creat de noi, acum. Și totuși el este pentru individ, pentru o generație sau epocă, o redescoperire. Acest fapt se observă cel mai direct în procesul comunicării, în cazul eroziunii sau al formării unor noțiuni, ființa lor abstractă impunînd reanalizarea, cercetarea conținutului; semnat acum. Practica umană procedează curent la „cercetarea” limbajului fixat, fără ca noi vorbitorii (cercetători și necercetători) să ne dăm seama foarte bine de acest lucru. Prin această „cercetare curentă” se elimină cantitatea sau cantitățile de necunoscut ce stau mereu în spatele noțiunilor, propozițiilor din limbajul comun, cu atît mai mult în privința acelor specifice unui domeniu sau altul al investigațiilor științifice. În această ordine de idei, Heinrich Rickert afirma cu justețe că dacă noțiunile științifice nu sînt judecări „posibile”, atunci s-ar putea re-

nunța la serviciul lor. Limbajul este nou de fiecare dată, chiar dacă este transmis ca absolut format de experiența anterioară. Faptul că folosim, de exemplu, o propoziție pe care au utilizat-o exact în aceeași structură și... străbunicii, este o confirmare că noțiunile și structura respectivă (absolut formate și determinate) conțin acum ceva nou, deosebit sau inexistent în formularea rămasă aceeași. Într-o propoziție găsim mereu o structură a căreia i se afectează, de fiecare dată, un sens. Sensul impune sau se pune într-o structură. Dar fiecare particular are un specific, fie și numai cantitativ, și — ca urmare — generalul propoziției este labil, susceptibil de disponibilități. Aceasta ilustrează magistral existența într-o propoziție a unor raporturi dialectice ce se stabilesc între particular și general, în sensul posibilității ca fiecare particular să se exprime într-o sferă a generalului, ultimul rămînd consecvent același și numai în aparență nemodificat. Este evident apoi că propoziția funcționează pe un principiu de anticipație, ceea ce întemeiază și stimulează condiția de anticipare formalizatoare a limbajului, nu numai față de vorbitorii, ci și în raport cu celelalte obiecte ale lumii. Așa s-ar explica de ce logicienii sau informaticienii găsesc structuri și modele noi, ca existînd dintotdeauna, în exercițiul comunicării umane. În acest înțeles credem că afirmația lui Henri Wald se valorifică pregnant: „Viitorul — momentul cel mai uman al timpului — nu e vizibil, ci doar „discutabil”. Viitorul nu poate fi „arătat” decît prin vorbe **Limbaj și creație**, în „Revista de filozofie”, tom. 20, nr. 7/1973). Faptul că aceeași propoziție poate fi utilizată de un număr nedefinit de vorbitori, fără ca prin aceasta să se creeze vreun impediment sau echivoc înțelegerii, semnifică tendința activă de apropiere între polul particularului și polul generalului, contradicție pe care unitatea limbii și gândirii și-o asumă ca esență a ei. Această tendință de apropiere este, în același timp, o veșnică excludere, iar în termenii hegelieni, viața conceptului. Cu cît excluderea este mai radicală, cu atît apropierea, comunicarea este mai bine realizată.

Conținutul prezent al unei propoziții (sensul + sintaxa) înseamnă, tocmai de aceea, eliminarea tuturor cazurilor particulare posibile. El indică nu numai faptul că numărul acestora este nedefinit, ci și că generalul propoziției este totuși un acum și se referă la mișcarea unui singur particular. Esența unei propoziții se dezvoltă, astfel, în deblacarea unui act integrator de comunicare, în fața căruia exesele scheme logice se arată indiferente. Valoarea unei propoziții, din punctul nostru de vedere, decurge din interpretarea ei ca unitate de comunicare umană, în care se întîlnesc, creînd un cîmp al forțelor, contradicțiile cele mai radicale ale elaborărilor ontologice, constrînse să se exprime abstract, în forma și sub influența formei valorice ce o dă unitatea dintre sintaxă și sens.

Unitatea limbii și gândirii se constituie, astfel, în instrumentul excelent prin care oamenii comunică, admit comunicarea și în ființa, careia disting structuri și sensuri ale acesteia.

I. D. ZAMFIRESCU

Prima profesora universitară în România

În „Cronica” din 15 martie 1974 (p. 13), Ion Munteanu publică un articol despre prima profesora universitară din țara noastră. El afirmă că Elena Densușianu, care, în 1899, a obținut diploma de doctor la Facultatea de medicină din Iași, „avea să devină — în 1910 — prima femeie profesor universitar din România”.

Ion Munteanu dă apoi următoarele amănunte: Elena Densușianu s-a căsătorit, în 1902, cu doctorul Emil Pușcariu, profesor la Universitatea din Iași. În 1910, la București, ea a reușit la examenul de docență și a fost încadrată asistentă la clinica oftalmologică de la Spitalul Colțea din Capitală. În 1920, Elena Densușianu-Pușcariu a fost numită profesora la Facultatea de medicină din Iași. Ea a fost pensionată, pentru limită de vârstă, în 1940 și a încetat din viață în 1965.

Din datele comunicate de Ion Munteanu reiese deci că Elena Densușianu-Pușcariu a devenit asistentă universitară, în București, la 1910 și profesora la Universitatea din Iași în 1920. Este îndeobște știut că există o ierarhie în învățământul universitar, ca și în toate serviciile publice. La 1910-1920, asistentul era primul grad al acestei ierarhii, iar profesorul titular era în fruntea ierarhiei universitare. După cum, în armată, unui sublocotenent nu i se putea da denumirea de general, de asemenea un asistent nu putea fi denumit profesor universitar.

În consecință, Elena Densușianu-Pușcariu a fost profesora universitară abia în 1920. La acea dată, ea n-a fost prima, ci a doua femeie titulară a unei catedre universitare în România. Cu doi ani înainte — adică în 1918 — fusese numită Vera Lebedeff-Myller profesora titulară la catedra de algebră superioară și teoria funcțiilor de la Facultatea de științe a Universității din Iași.

Născută la 1 decembrie 1880, Vera Lebedeff-Myller obținuse doctoratul în matematică la Universitatea din Göttingen în 1906. Ea se abilitase docență pentru analiza matematică la Universitatea din Iași în 1910. Conferențiară la Facultatea de științe din Iași la 1 ianuarie 1912, ea a fost numită profesora titulară la această facultate, după îndeplinirea tuturor formelor legale, printr-un decret din 16 noiembrie 1918. Aceste informații le culegem din Anuarul Universității din Iași pe anii 1930-1935, p. 231.

Vera Lebedeff-Myller a fost deci prima femeie profesora universitară. Remarcabilă a fost activitatea ei științifică și foarte importantă a fost contribuția pe care ea a adus-o la crearea școlii matematice din Iași.

Numerii Verei Lebedeff-Myller s-au împatrit, la 1918, unii funcționari din conducerea Ministerului învățământului. Ei pretindeau că, de vreme ce Constituția pe atunci în vigoare prevedea că profesorii fiecărei universități din țara noastră alegeau un reprezentant al lor în Senatul României, nu puteau fi profesori universitari decât cei ce aveau drepturile politice. În consecință, ei susțineau că femeile, neavând drepturi politice, ele nu puteau fi profesore universitare. Petru Poni, fiind ministru al Instrucției publice, n-a admis acest argument și a dat curs decretului de numire a Verei Lebedeff-Myller. Aceste

amănunte mi-au fost comunicate de academicianul Alexandru Myller, cu care am avut ocazia să colaborez când el era rector al Universității din Iași, eu fiind pe atunci decan al Facultății de drept.

Elena Densușianu-Pușcariu a beneficiat, în 1920, de precedentul stabilit cu doi ani înainte în cazul Verei Lebedeff-Myller. De aceea numirea Enei Densușianu-Pușcariu n-a mai dat loc la împotrivirile care se manifestaseră în 1918 la direcția învățământului superior din Ministerul Instrucției publice.

CONSTANTIN C. ANGELESCU

Reviste școlare

„Revista noastră”, publicație a elevilor liceului „Unirea” din Focșani, include în ultimul număr pe care l-am primit la redacție două-trei texte de un real interes, unele cu valoare de document. Este mai întâi omagiul adus „delicatului poet al reclusiunii melancolice” — cum l-a numit G. Călinescu pe I. M. Rașcu, creator cu un destin destul de îngrat în istoria literaturii române. Poetul care ilustrează o falangă a simbolismului românesc a fost multă vreme uitat, pentru că în ultimii ani opera lui s-a fie recitită și s-a devenit obiect de studiu în manualele școlare. Din evocarea aproape poetică semnată de profesora Mariana Zamfirescu Rorincescu, veche colaboratoare a lui I. M. Rașcu la Societatea literară „Grigore Alexandrescu”, citim această caracterizare sintetică: „I. M. Rașcu în atâtea privințe, putea să pară un om din alte vremi, cu rigori kantiene în contradicție oarecum cu fluctuațiile și imprevizibilitățile vieții moderne, cu oșete menite parcă să-l izoleze de oameni și de mișcările societății. În realitate, însă, era viu, deschis spre nouitatea condiției umane, doritor să știe și să înțeleagă mult, aspru desigur în judecările sale, dar niciodată nedrept față de vreun semn al său sau întotdeauna față de vreun adevăr al destinației noastre omenești”.

Revista publică de asemenea un incitant „Dialog cu poezia” (corect și în spiritul adevărului: Dialog despre poezie) purtat de Nina Cassian, Romulus Vulpescu, Tudor George, Mircea Dinescu — cu citiva dintre cei mai talentați elevi ai liceului.

Anticariatul

Șansa unică pentru cititori de a-și procura „dulcea zăbavă” pe care, dintr-un motiv sau altul, au ratat-o pe când se afla în librării, anticariatul este, fără îndoială, unul din însemnatele „puncte fierbinți” în care se poate lua pulsul vieții culturale dintr-un mare oraș. Intrind cu gîndul acesta în singurul anticariat pe care-l avem la Iași, la o oră cînd apar „noutățile”, ești pus într-o situație ambiguă: un moment nu știi dacă trebuie să te minunezi de interesul ieșenilor pentru cultură sau mai degrabă de dezinteresul forului tutelar față de acest interes. Nevoșosimil, dar aceasta se întâmplă: la o asemenea oră clienții anticariatului se simt, fără nici un efort

de imaginație la fel ca în renumitul autobuz 27 din municipiul nostru. Prinși „în horă”, mulți ar renunța bucuria la înviata hrană spirituală, dar și „evadarea” devine la fel de problematică. Refuzăm să credem că la Iași este cu neputință să se găsească un spațiu adecvat acestui important mijloc de răspîndire a culturii.

1001 de seri

Caracteristică, într-un fel, pentru maniera multor filme de desene animate, proectate pe micul ecran, pelicula „Carnaval” are toate calitățile unei cimitidii grafice greu de delectat. Motiv pentru care e imposibil de precizat adresa unui asemenea film, în care imaginile au o aparte fluiditate, astfel încît compunerea și recomponerea universului înfățișat lasă cu multă zgîrcenie loc unui foarte vag și nedeslușit sens. Iar dacă există totuși un sens, el depășește categoric perspectiva copilului. De altfel, maniera este cu zel cultivată de „Animafilm”, care, credem, ar fi timpul să-și confrunte punctul de vedere cu cel al spectatorilor. Lăsînd, în cele din urmă, amatorilor de șarade, ceea ce le este destinat acestora, și considerat cu atenție fondul de filme destinate în mod real copiilor. Pentru ca vitoare confuzii să nu mci fie posibile și „1001 de seri” să-și păstreze ingenuitatea și accesibilitatea, în afara cărora emisiunea în cauză este de neconceput. Și, mai ales, greu de justificat finalitatea.

Festivalul studentesc

„Gh. Asachi”

În perioada 15-20 aprilie crt. se desfășoară la Institutul Politehnic Iași cea de-a IV-a ediție a Festivalului studentesc „Gh. Asachi”. Dedicat celei de a XXX-a aniversări a eliberării patriei și Congresului al XI-lea al P.C.R. Festivalul cuprinde manifestări științifice (simpozioane, comunicări ale cercurilor științifice studentești, întîlniri cu cadre de specialitate), acțiuni politico-educative (întîlniri cu membri ai Consiliului județean P.C.R., dezbateri comune cu tineri din întreprinderi ieșene), manifestări cultural-artistice și distractive (teatru, muzică ușoară, folclor, expoziții de pictură, serate culturale, reuniuni, tovărășești) și competiții sportive.

Pe puncte

Semnatul (ii) rubricii „Punct și virgulă” din revista „Luceafărul” informează publicul cu generozitate că revista „Cronica” ar fi lansat formula cronicii literare segmentate în puncte. Spunem „cu generozitate”, deoarece revista noastră este deocamdată străină de acest „nou” mod de demonstrație.

N. IRIMESCU

Secția română

1. Coborise primăvara — Sfînx; 2. Cîntec de leagăn — Victor Brătulescu&Liviu Răuteanu; 3. Din bătrîni — Flacăra Folk '73; 4. Învaluire (I. Toader) — Ioana Negrițoiu; 5. Spre univers — Experimental Quartet; 6. Mugur de fluier — Phoenix; 7. Strunga — Phoenix; 8. Balada mării și a pămîntului — Capitol; 9. Povestea codrului — Magic; 10. Soare și flori (P. Magdin) — Dida Drăgan.
- Schimbare de leader: revine după o lună de zile pe locul întîi grupul „Sfînx”. Din nou „Magic” în top — consecință a reușitei emisiunii de radio (programul III) „în direct” realizată de Dumitru Moroșanu și Octavian Iordăchescu, cu membrii acestui grup.

Secția străină

1. Space Race (Cursă spațială) — Billy Preston; 2. Living For the City (Trăim pentru oraș) — Stevie Wonder; 3. Saturday Night (Sîmbătă noaptea) — Bay City Toller; 4. When I Am A Kid (Cînd sint copil) — Demis Roussos; 5. Goodbye Yellow Brick Road (Adio, drumul meu) — Elton John; 6. Rhapsody In Blue (Rapsodia albastră) — Eumir Deodato; 7. Yes, We Can Can (Da, ne putem menține) — Pointer Sisters; 8. Bad Bad Leroy Brown (Foarte rău, d-le Leroy Brown) — Jim Croce; 9. Alle porte del sole (La porțile soarelui) — Gigliola Cinquetti; 10. My Music (Muzica mea) — Loggins&Messin.

După o perioadă liniștită, din nou, avalanșă la porțile top-ului (locurile 8, 9 și 10). Și la această secție apare un nou leader, care a făcut o rapidă cursă prin „spațiul” rezervat clasamentului străin.

CORESPONDENȚĂ

S. VELLER — Iași: Propunerea ta a fost pusă în discuție și se pare că va exista o rezolvare, dar nu pentru duminică dimineața.

P. SAVA — Tulcea: Acum, la a doua apariție a curierului, credem că ești mulțumit!

CRV — Iași: Componența Animals — Alan Price (orgă), Eric Burdon (voce), Bryan Chas Chandler (ch. bas), Hilton Valentine (ch), John Steel (baterie).

M. VIȘCU — Iași: Pentru participarea la top trebuie trimise cele două clasamente complete, însoțite de talonul respectiv.

C. COZMA — Fălticeni: În Iași există un sediu special pentru înregistrări pe benzi de magnetofon, dar nu cred că vei fi satisfăcut.

L. E. — Iași: Problemele pe care doriți să le discutăm cu voi sint numai muzicale, așa încît așteptăm o propunere din partea voastră pentru întrevvedere; vom încerca să găsim și un fond muzical. Despre cei doi (J. M. și F.Z.) nu prea se mai vorbește, dar nu va fi de mirare vreo revenire a lor!

BREVIAR

— După un lung turneu efectuat în Elveția și R.I.G., la începutul acestei luni, Anda Călugăreanu va susține o serie de concerte în țară. Printre orașele care o vor găzdui pe cunoscuta noastră solistă de muzică ușoară va fi și Iașul, unde va aparea, alături de grupul Sfînx, în două concerte.

— Ultimul L. P. (al 10-lea) al grupului Grand Funk Railroad se numește „Shinin'on”, iar ultimul single — „The Loco-Motion”.

— Pe 15 iunie va avea loc finala concursului „Disco pentru l'estate 1974”. Fazele preliminare ale cunoscutei competiții muzicale au și început să fie transmise de televiziunea italiană. La aceste preliminarii participă 46 de concurenți, iar ferițiilor cîștigători li se vor alătura în finală încă opt soliști — nume care, datorită prestigiului recunoscut, au dreptul de a lua parte la concurs, direct în ultima fază.

— Grupul lui Elton John și-a mărit componența datorită noii achiziții — Ray Cooper (percuție). Cooper provine de la Blue Mink. Printre proiectele imediate ale celor 5 din Elton John Band sint înscrise două mari turnee prin Japonia și Australia.

— O frumoasă inițiativă luată de redactorul emisiunii „Revista melodiilor” — Cornel Slătinaru (Radio Iași). Este vorba de transmiterea unor selecțiuni înregistrate „live” în timpul concertelor susținute la Iași de Phoenix și Clasic XX. Felicitări!

— Membrii grupului american McLaine Family Band (country-bluegrass music) transmit tuturor cititorilor revistei Cronica calde salutări și, bineînțeles, un prietenesc „Hallo!”. Acest grup a concertat la începutul lunii martie în București, iar miine îi veți putea asculta și dv. în emisiunea „Revista melodiilor” (ora 19.15).

Lucian HANGANU
Eugen GOLGOȚIU

1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														

DIN
IZVOARE
FERMECATE

ORIZONTAL: Intemeietor al Arhivei de folclor din București — „Folclor muzical” de F. Comișel; 2. Autorul culegerii „Musique orientale. 42 Chansons et Danses moldaves, valaques, grecs et turcs” (Iași, 1834) — 1 și 2 coți!; 3. Soare-răsare — Viorel Cosma, autorul lucrării „Figuri de lăutari” — Dans popular românesc răsăndit în Nordul Moldovei (neart.); 4. Murgul mindrei dobrogene — Popor — Ais!; 5. Autorul unor „Prelucrări corale din folclorul moldovenesc” (Iași, 1969) — Cămașă cu riori și fiori — A vrea; 6. Unul care ia snoavele-n serios — Tra... (2 cuv.); 7. Un Pan al plaiurilor noastre — Cadru modern de evoluție pentru mesagerii folclorului; 8. Mărioara de la Gorj — Frîna carului; 9. Introducere în națiunea populară ardelenescă — A compus prelucrările corale „La joc” și „Hora de-nvățat”; 10. Specialitate de Marginea — Creator și păstrător de tradiții; 11. Finul din romanță — Teatrolg, muzicolog și folclorist român (1839-1923).

VERTICAL: Folclorist, unul dintre întemeietorii istoriografiei muzicale românești — Petrecere populară dansantă; 2. Dans popular românesc cu ritm asimetric — Din folclor!; 3. Acesta (pop.) — Dans popular inspirat din viața pastorală (sing. neart.); 4. Miroasă — Exponenți ai creației orale; 5. Locul de obirșie a celui ce-a dat glas „Poemei române” — La războiul de țesut; 6. Cinstită la petrecerile oltenesti — La bătaie, în trei ciocane; 7. Sint de la țară — Poveste cu balauri — Care!; 8. Localitate în U.R.S.S. — Înălțimea piticului din folclorul românesc; 9. Curelușă de meșină — Starostele și cobzarul Barbu; 10. Fluier mare ciobănesc — Strigătul izbînzii; 11. Măsura popularității lui Cuza — A compus sunete la... „Masa tăcerii” — Ladă!; 12. A cules „111 Doine și cîntece populare românești” — Joc popular românesc!

Diționar: UKA.

Viorel VILCEANU

SPORT VIAȚA ÎN PĂDURE

Brîndușele au chenar conabiu, parcă transparent; au ieșit, pîlc, pe coasta de lingă izvor. Ieri, acolo era doar mușchi stelat și cite-un pîl gâlbejit de poa pratensis — nimic nu prevestea țînirea violet-gâlbuie. Zăpadă ostenită, negricioasă, ciudoasă, pîndește prin văiuși. Intr-o margine de troian înghețat, o păpădie se căznește să iașă în lume. A-nflorit strîmb, ca atînsă de paralizie: partea dinspre iarnă a rămas ghemuită, cea dinspre soare și-a desfăcut larg semiluna galben-triumfătoare. Rup colțul troianului — e dur, amestecat cu fire de gheață, pîmînt și ace de brad. Sus, pe Giumalău, zăpada e mai albă decît prîsna casei pădurarului, acum spoită cu var de primăvară curată. Aici, sub coastă, cînd se rostogolește cite o boare înghețată, cînd urcă, timidă, răsuflarea văii, risipînd fire din polenul mîșșorilor, amarnic scărmanăți de rivna bondarilor tehui. De patru zile, plînea uscată și alunele din ulcică rămîn neatînsse; dumneaiei, veverița, nu se arată. Trădătoare, conurile dezghețate se adună sub bradul strîmb (acolo îi știu scorbura de 'an), semn că ghemotocul negru-roșiatie și-a clătît ochii rotunzi în lumina lui 1974, dar încă n-are curaj să-și înceapă țesătura zborurilor pe sub cetini. Cojile de piine au tentat o gaită, pe cit de colorată, pe atît de tîmplă: își viră capul în ulcică și țipă amarnic, speriată de propria-i îndrăzneală... Drumul de creastă, podit cu mușchi, e elastic, uscat și mereu logodit cu orizontala. Dedesubt aluneacă zdrențe de nori, înclîcite printre creștetele molizilor; deasupra e-un cer alb-albăstriu, sprijînit c-o margine de Obcina Mare și cu cealaltă de Pietrele Doamnei. Un dupăt în lăstăris: căprioara. Saltă vătuit, fluturîndu-și spatele alb ca pe-un steag de pace. Alte flori — albăstrele — curg pe-o coastă. Parcă le-a scăpat cineva semințele din buzunar. Iarba s-a trezit. Încă-i în salopetă galben-verzuie; peste două-trei săptămîni va arbora, triumfătoare, marea și impecabila țînută verde-albăstruie. Jos, printre strînci, piriul clipcește neutru. Păstrăvii s-ațîn sub pietre. Intr-un colț boit cu soare și sufocat de ierburi grase, o familie de broscoi s-a grăbit să-și asigure progenitura, agățînd printre lîntiță gelatina doldora de ochi holbați. Pe

mal, desigur, fișii de plastic, pungi și pungulițe, dumnezeu știe de unde, cînd și de cine aduse aici, în inimă de codru des. Maica natura nici nu le-a născut, nici nu le vrea înapoi — oare-n veci poci-vor malul printre bursturi și podbal?... Se-nseriază, Pădurea își uită surisul prietenesc, devine țeapănă, misterioasă și străină. Acolo, departe, un clămpănit ca un hohot: cocoșii de munte încep să-și caute dragostele de primăvară.

...Dimineață s-a fost pogorit o piclă rece. Și-a nins. Păpădia s-a ghemuit. Brîndușele s-au frînt. Bondarii s-au ascuns.

Totul trebuie luat de la capăt.

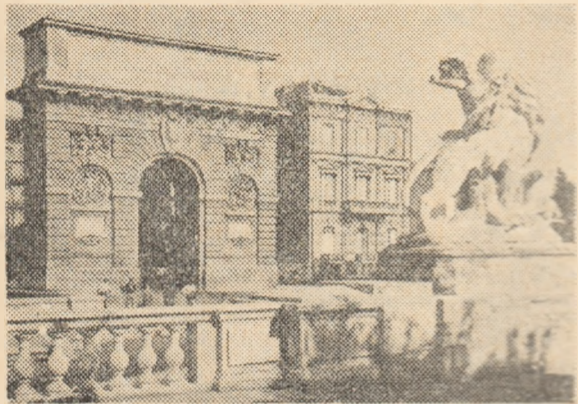
M. R. I.

P.S.

Iar se schimbă sistemul competițional la volei!! Credeți că, în sfîrșit, orașele vadă au echipe de volei, vor putea să le și vadă jucînd? Ași! În loc să se revină la sistemul simplu și sănătos, verificat din bătrîni și impus de însăși logica sportului (fiecare echipă să joace cu fiecare acasă și în deplasare), lucrurile se complică și mai mult, pînă la ininteligibil. Motiv pentru care ne luăm îngăduința să propunem și noi un sistem competițional la volei: echipele vor fi împărțite în trei serii, în funcție de zodia în care s-a născut masorul; echipele nr. 2, 7 și 11 joacă între ele, la Călărași; echipele nr. 5, 3, 8 și 12 vor disputa un turneu fulger la Cîsnădie; învingătoarele de la Călărași și învinsele de la Cîsnădie vor fi departajate prin tragere la sorți; echipele din seria a treia joacă între ele după sistemul eliminătoriu; între timp, se va desfășura un turneu la Sighet, dotat cu „Cupa Federației”, cîștigătoare urmînd să obțină dreptul de a asista la turneul din Lugoj, unde se vor disputa meciuri tur-retur între echipele 9, 11, 12, din seria I-a, 1, 2, 9 din seria a II-a și 4, 6, 7 din seria a treia. După care, Federația va decerna titlul de campioană la volei feminin echipei „Rapid” (rezervă: „Dinamo”).

Mă tem că în conducerea voleiului românesc s-a rătăcit un încurcă lume...

ECOURI ROMÂNEȘTI LA MONTPELLIER

MONTPELLIER: „Arcul de triumf”

Pe coasta mediteraneană unde, acum aproape un secol, Alecsandri era încoronat cu premiul latinătății, ecourile românești se aud. În ciuda celor peste 1.500 de km. ce ne despart, cât și a vicisitudinilor istoriei, ideile ce unesc cele două culturi și popoare ciștigă teren, devin din ce în ce mai rezistente la intemperii. Totul pornește, evident, de la cunoaștere, de la o cât mai bună cunoaștere, ce întemeiază, prin forța lucrurilor, prețuirea și stima reciprocă.

Din fericire, bunele intenții, receptivitatea onestă se întâlnesc mai peste tot și nu numai la tinerele generații. Cei mai mulți dintre studenții care urmează cursurile de Română, din și din afară, întreabă și se întreabă sincer, chiar dacă pornesc de la alfa. Nu puțini trec dincolo de simpla întrebare și își satisfac curiozitatea mai profund: cer cărți, albume, discuri muzicale. Surprindere amestecată cu o ușoară indoială, se citește pe chipul unora aflând de fecunditatea uimitoare a lui N. Iorga sau M. Sadoveanu. Pentru Sadoveanu „lupta e ciștigată”, am probe la îndemână; vreo cincizeci de volume în chiar rafturile bibliotecii lectoratului.

Cei care vin cu disponibilități și cu cele mai bune sentimente nu e de mirare că sfârșesc prin a se convinge. Urmarea — vizite pe cont propriu în „îndepărtata Românie”, concurență pe lista celor cinci-șase locuri afectate lectoratului din Montpellier pentru cursurile de vară de la Sinaia. Mai mult și mai îmbucurător încă: angajarea de teze de licență și de doctorat cu subiecte literare românești. Nu din întâmplare, din cele șase participante la cursurile din vara trecută la Sinaia, trei s-au decis pentru doctorate cu probleme din literatura română. O tină, Monique Chauvet, care și-a susținut recent memoriul de „maîtrise” (echivalentul tezei românești de licență) cu un studiu asupra Răscoalei lui L. Rebreanu, mulțumeste călduros profesorului L. Michel, președintele juriului, „de m'avoir permis de découvrir un grand écrivain et, par la même occasion, m'avoir donné la possibilité d'approcher la ROUMANIE”.

Cunoașterea de visu a lucrurilor sau, în orice caz, ceva mai sistematică, schimbă categoric perspectiva, adică impune una reală. Nu altceva dorim. O tină care a realizat, cu remarcabilă aplicație, un studiu asupra variantelor poemului eminescian Venetia mi-a mărturisit că orice aude, acum, despre România nu o mai lasă rece ca mai înainte. Și aceasta din cauza lui... Eminescu care a ciștigat-o definitiv. Alta, trecându-și licența cu o teză despre poezia populară românească, după un stagiu de documentare în România, a recunoscut, în chiar textul lucrării, că a impresionat-o adânc bogăția folclorului românesc și seriozitatea folcloriștilor români.

Aflind de premiul lui V. Alecsandri, analizând poezii din M. Eminescu, Ion Barbu, Anton Pann, cu prof. L. Michel; consultând albume de artă; asistând la un documentar Brâncuși; vizitând o expoziție a personalităților românești marcante;

audiind discuri de muzică populară, un bun număr de studenți m-au aprobat sincer când am afirmat că nici o cultură europeană nu s-ar rușina cu ceea ce avem noi.

Ajunși la acest stadiu de înțelegere, nu mai pare nimeni surprinzătoare ideea unui dialog între cele două culturi, cu profit de ambele părți. Natural, nu putem aprecia exact proporția acestuia pentru fiecare partener, dar e cert că o reciprocitate există. Odată cu înfrățirea universității ieșene cu cea din Montpellier sperăm ca acest schimb să devină o realitate mult mai vie. O săptămână culturală românească la Montpellier, în primăvara aceasta, consacrată sărbătoririi celor trei decenii de la E-liberare, va cuprinde și un ciclu de conferințe susținut de către doi profesori ieșeni, în colaborare cu cadrele de predare a Românei din localitate.

Relațiile de simpatie, afinitățile, influențele, paralelismele istorice între cele două culturi au constituit și constituie un punct de atracție pentru cercetători. Nu mai departe, acum un an și jumătate conf. univ. Maria Platon a realizat un studiu riguros al raporturilor lui V. Alecsandri cu „felibria”, stabilind paralelisme interesante între poezia română și marele prozator Fr. Mistral. Nu cu mult în urmă, în revista „CRONICA” (nr. 51/1973), prof. L. Michel, de la Universitatea din Montpellier, s-a referit pe larg la aceasta. S-a deschis un drum, pe care nu trebuie să se persiste. Și, într-adevăr, în perspectivă nu prea îndepărtată, se vor susține teze de doctorat, sub îndrumarea acelorași neobosiți prieteni al culturii românești, prof. L. Michel, pe teme de literatură comparată, ca M. Eminescu și romantismul european, M. Sadoveanu și J. Giono, G. Bacovia și simbolismul francez etc.

O atenție joasă vie o exercită asupra prietenilor noștri francezi folclorul românesc. Cu deosebire prețioasă sunt obiectele de artizanat (iile românești ca început deja să facă o bună carieră) și muzica populară. Tâmbul aceluși Gheorghe Zamfir e un nume tot de familiar pe aici, incit conversația cu o anumită transparență debutează cu elogiul francezului către cele două români: Ilie Năstase și Gheorghe Zamfir. Amândoi, pe coperta programului de sărbătoare culturală românească, a fost prezentat în mod interesant, în cadrul unui concert de muzică populară românească, a fost prezentat în mod interesant, în cadrul unui concert de muzică populară românească, a fost prezentat în mod interesant, în cadrul unui concert de muzică populară românească.

Fapt demn de remarcă este că în cadrul concertului se simt tentări să citească muzica noastră. Într-o seară de la mijlocul lunii februarie, aproape o sută de spectatori au apărut în sălă, în unul din amfiteatrele Universității, cu un concert original: muzică populară românească interpretată de patru compozitori de-a lor. Prologul, de olonist, Jacques Bouët, este cântec de limbă română în cadrul lectoratului Universității, dar în același timp și cântec de talent, cântec al unui conservator francez și francez, o creație al celui din București. Pe alți de documentare și prob interpretată muzică românească la cursuri, pe alți de patetice și interpretate muzică românească, în sala de spectacol. Dintre cele treizeci de piese muzicale, o treime erau cântec direct de la sursă, din sate bănățene, de cântec interpretul principal.

Pasiunea lăudabilă pentru muzică românească, pe care a cunoscut-o prima oară acum șase ani, l-a determinat să adune o serioasă producție de folclor poetic și muzical pentru propunerea unei teze de doctorat asupra folclorului din Banat. Acompanied cu sensibilitate de sursă se, de Dominique Bouët, și ea absolventă de conservator, cit și de frații Jacques și Emmanuel Parfittin, tânărul violonist a adus o foarte vibrantă imagine a valorilor muzicale românești. Am fost, cred, îndreptățit să spun spectatorilor că s-a realizat, pe această cale, un exemplu de colaborare prietenească româno-franceză.

Și într-adevăr, este cu totul reconfortat să ascuți, vreme de două ore, un sortet de armonii românești fișind de sub arcușul unui tânăr virtuoz de pe locurile de baștină ale lui Paul Valéry și Alphonse Daudet. Am simțit o plăcere ce mi-a amintit-o pe aceea de acum câteva luni, când, la un joc de rugby între o echipă românească și una din orașul Nîmes, un grup de băiețândri scandau cu aprindere, împotriva „curentului”.

„Allez Roumanie!” Cînd i-am întrebat de ce nu „Allez Nîmes”, unul mi-a răspuns prompt: „Fiindcă îmi place Pircălab”. (Din păcate, accidentat grav, Pircălab nu mai poate fi răsfățat de către prietenii „microbiști” din Nîmes, unde, cițiva ani, a onorat, la o cotă înaltă, numele de român).

Stimulați de succes, grupul de interpreți proiectează un turneu prin câteva orașe franceze cu lectorate românești: Toulouse, Lyon, Aix-en-Provence etc. Nu ne îndoiim de o reușită similară aceea de la Montpellier. Cu atât mai mult, cu cât totul e pornit din pură pasiune și din prețuirea sinceră a valorilor din repertoriu.

Montpellier, 1974.

Ioan APETROAIE

glob

Lupta împotriva analfabetismului

Intr-un document publicat de U.N.E.S.C.O. se arată că în perioada 1960-1970 numărul analfabeților a crescut cu aproximativ 50 milioane persoane, cifră inferioară însă nivelului creșterii mondiale a populației. În 1970 erau în lume circa 783 milioane analfabeți, adică 34,2 la sută din populația globului, iar în 1960 această cifră reprezenta 39,3 la sută din totalul populației globului. În ce privește repartizarea pe continente, cele mai ridicate procentaje de analfabeți le dețin Asia — 46,8 la sută — și Africa — 72,7 la sută. Pornind de la aceste realități, anul 1974 va fi în acest domeniu decisiv, intrucît se va face bilanțul „programului experimental mondial de alfabetizare” lansat în 1966 de U.N.E.S.C.O., în colaborare cu alte organizații și fundații internaționale (F.A.O.) și cu guvernele din numeroase țări în curs de dezvoltare.

15 proiecte au fost lansate în 15 țări. 8 proiecte autonome în Algeria, Ecuador, Etiopia, Iran, Madagascar, Sudan, Tanzania, 4 mai restrinse, în Afganistan, Kenya, Zambia, Niger, restul în alte țări în curs de dezvoltare, printre care India.

La sfîrșitul anului 1965, U.N.E.S.C.O. a creat un comitet consultativ internațional pentru alfabetizare, care la sfîrșitul anului trecut și-a ținut ultima ședință la Teheran. „Ne aflăm deci acum la ora bilanțului, chiar de „constatări critice” — spunea recent René Maheu, director general al U.N.E.S.C.O., care consideră că „analfabetismul prin dimensiunile sale privește întreaga omenire și necesită o campanie mondială pentru înlăturarea neștiinței de carte”. Experții și tehnicienii — internaționali și naționali — ai U.N.E.S.C.O. nu ascund o oarecare dezamăgire și păreri lor sînt „foarte critice” față de anumite eșecuri.

Fără a cădea în pesimism dar nici într-un optimism exagerat, U.N.E.S.C.O. consideră că în acest an are de îndeplinit o sarcină dificilă și primordială; se va pune la punct sinteza experiențelor și se vor propune soluții pentru viitor. Întreaga lume este de acord, în orice caz, cu scopul programului: eliminarea acestui flagel este o sarcină prioritară, vitală pentru omenire. Întîi, este vorba de o obligație morală, analfabetismul fiind negarea absolută la dreptul educației și la comunicare, la fericire și la libertate. În sfîrșit, el constituie un obstacol în fața dezvoltării economice care condiționează bunăstarea. Producțiile moderne agricole și industriale nu se pot mulțumi doar cu brațe de muncă. Cunoașterea și stăpînirea tehnicii cer studii temeinice. Aceste adevăruri au drept corolar tragic faptul că perpetuarea analfabetismului accentuează diferența între țările dezvoltate și cele care au pășit recent pe calea dezvoltării.

Majoritatea programelor, experimentate de cinci ani sub auspiciile U.N.E.S.C.O., se ocupă cu alfabetizarea adulților. Aceasta a fost realizată sub forma campaniilor de masă. U.N.E.S.C.O. a recomandat acestor programe să nu neglijeze cultura tradițională și limba maternă, chiar dacă ele nu sînt decît orale. Atunci cînd U.N.E.S.C.O. va elabora planul său mondial de alfabetizare, acesta va aborda o multitudine de metode. „Nu poate exista un model unic, oricare ar fi strategiile concertate preconizate”, a subliniat René Maheu care consideră că analfabetismul este „înainte de toate o problemă a politicii naționale, ajutorul din exterior neavînd decît un caracter marginal”. U.N.E.S.C.O. recomandă țărilor să pornească în această campanie de la structurile existente: școli, centre culturale, primării, biblioteci, organisme de formare permanentă, să se facă apel pe îngă cadrele didactice și la educatori „voluntari”. Și să nu se neglijeze extraordinara putere a mijloacelor moderne: radio, televiziune, filme, discuri, presă, afișe etc....

Din acest punct de vedere capătă o deosebită însemnătate și conferința „Castafrica” ce a fost convocată sub egida U.N.E.S.C.O. și consacrată problemelor aplicării științei și tehnologiei în scopul dezvoltării. Ea a reunit 132 de delegați, reprezentînd 32 de state africane. Raportul final al conferinței conține 84 de recomandări referitoare la politica în domeniul științei, organizarea cercetării, pregătirea de oameni de știință și tehnicieni, modalitățile de transferare de tehnologii din țările industrializate spre țările africane precum și recomandări privind sistemele de cooperare interafricane și între Africa și organisme internaționale.

„Castafrica” a constituit un prilej pentru țările africane de a întocmi bilanțul a ceea ce s-a făcut în ultimii 10 ani și, mai ales, de a analiza ce trebuie făcut și cum trebuie procedat pentru ca știința și tehnologia să poată fi folosite în modul cel mai adecvat în scopul dezvoltării Africii. Or, lupta împotriva analfabetismului constituie un element important și pentru aplicarea acestui program elaborat de U.N.E.S.C.O.

1974 va însemna deci o turnantă hotărîtoare în istoria omenirii. Un efort unic de planuri și propuneri va fi întreprins pentru ca un sfert din omenire să aibă dreptul, în sfîrșit, la egalitate și fîrșitate. „Ar fi scandalos ca omenirea să treacă într-un nou mileniu fără să se elibereze de analfabetism, a spus René Maheu. Cu resursele de care dispune, umanitatea, care nu a fost niciodată alit de bogată și de puternică, va trebui să declanșeze în ultimul sfert al secolului XX o mișcare care să ducă rapid la eliminarea definitivă a flagelului”.

Radu SIMIONESCU

CRONICA

săptămînal politic-social-cultural

Redactor șef: LIVIU LEONTE

Redactori șefi adjuncți:

ANDI ANDRIEȘ, N. BARBU

Secretar g-ral de redacție:

ȘTEFAN OPREA

Prezentarea grafică: VALER MITRU